KRATSKOG

KNUT HAMSUN

KRATSKOG

HISTORIER OG SKITSER

KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN)
TRYKT HOS J. JØRGENSEN & Co. (M. A. HANNOVER)
1903

INDHOLD

KÆRLIGHEDENS SLAVER

I

Skrevet af mig. Skrevet idag forat lette mit Hjærte. Jeg har mistet min Post i Kaféen og mine glade Dage. Alt har jeg mistet. Og Kaféen var Kafé Maximilian.

En ung Herre i graa Klæder kom Aften efter Aften sammen med to Venner og satte sig ved et af mine Borde. Der kom saa mange Herrer, alle havde de et venligt Ord til mig, — denne intet. Han var høj og spæd, havde blødt, sort Haar og blaa Øjne, som han undertiden saa paa mig med. Paa hans Overmund var en liden Moustache begyndt at vokse.

Nuvel, han havde vel i Begyndelsen noget imod mig, denne Mand.

Han indfandt sig en hel Uge i Træk. Jeg havde vænnet mig til ham og savned ham naar han ikke kom. En Aften udeblev han. Jeg gik rundt i Kaféen og saa efter ham;

endelig fandt jeg ham ved en af de store Søjler ved den anden Indgangsdør, han sad sammen med en Dame fra Cirkus. Damen var klædt i en gul Kjole og hendes lange Handsker rak hende op over Albuen. Hun var ung og havde skønne, mørke Øjne, og mine var blaa.

Jeg stod et eneste Øjeblik og hørte, hvad de talte om, hun bebrejded ham noget, hun var træt af ham og bad ham gaa. Jeg sagde i mit Hjærte: Hellige Jomfru, hvorfor kommer han ikke til mig!

Aftenen efter kom han sammen med sine to Venner og tog atter Plads ved et af mine Borde; for jeg havde fem Borde at servere ved. Jeg gik ham ikke imøde som jeg plejed, men blev rød og lod som om jeg ikke saa ham. Da han vinked paa mig gik jeg frem.

Jeg sagde:

— De var ikke her igaar.

— Hvor hun er dejligt slank vor Opvarterske, sagde han til sine Kammerater.

— Øl? spurgte jeg.

— Ja, svarte han.

Og jeg mere løb end gik efter de tre Sejdler.

II

Et Par Dage gik.

Han gav mig et Kort og sagde:

— Bring det over til . . .

Jeg tog Kortet før han havde talt ud og bragte det til den gule Dame. Undervejs læste jeg hans Navn: Wladimierz T***.

Da jeg kom tilbage saa han spørgende paa mig.

— Jo jeg har bragt det, sagde jeg.

— Og fik ikke Svar?

— Nej.

Han gav mig da en Mark og sagde smilende:

— Intet Svar er jo ogsaa et Svar.

Hele Aftenen sad han og stirred over til Damen og hendes Ledsagere. Klokken elleve rejste han sig og gik over til hendes Bord. Hun modtog ham koldt, hendes to Herrer

derimod underholdt sig med ham og gav ham ondskabsfulde Spørgsmaal og smilte. Han blev der blot nogle Minutter, og da han kom tilbage gjorde jeg ham opmærksom paa at der var slaaet Øl ned i hans ene Vaarfrakkelomme. Han tog Frakken af, vendte sig brat om og saa et Øjeblik tilbage til Cirkusdamens Bord. Jeg tørred Frakken af og han sagde smilende til mig:

— Tak, Slave.

Da jeg hjalp ham Frakken paa igen strøg jeg ham i Smug over Ryggen.

Han satte sig i dybe Tanker. En af hans Venner bad om mere Øl, og jeg tog hans Sejdel forat fylde den. Jeg vilde ogsaa tage T***'s Sejdel

— Nej, sagde han og lagde sin Haand paa min.

Denne Berøring fik min Arm til at falde ned, og han mærked det vel, for han drog straks sin Haand tilbage.

Om Aftenen bad jeg for ham to Gange paa Knæ foran min Seng. Og jeg kyssed af Glæde min højre Haand som han havde rørt ved.

III

En Gang gav han mig Blomster, en Mængde Blomster. Han købte dem af Blomsterkonen i det samme han kom ind, de var friske og røde, og det var næsten hele hendes Kurv. Han lod dem ligge længe foran sig paa Bordet. Ingen af hans Venner var med ham. Jeg stod saa ofte jeg havde Tid til det og titted paa ham bag en Søjle, og jeg tænkte: Wladimierz T*** hedder han.

Der gik maaske en Time. Han saa idelig paa Klokken. Jeg spurgte ham:

— Venter De nogen?

Han saa fraværende paa mig og sagde pludselig:

— Nej jeg venter ikke paa nogen. Hvem skulde jeg vente paa?

— Jeg mente blot om De kanske vented paa nogen, sagde jeg igen.

— Kom her, svarte han. Det er til Dem.

Og han gav mig hele den Masse Blomster. Jeg sagde Tak, men jeg fik ikke Mæle med det samme, og jeg hvisked det blot. En blodrød Glæde rev mig hen, jeg kom til at staa stakaandet nede ved Buffeten, hvor jeg skulde forlange noget.

— Hvad skal De have? spurgte Jomfruen.

— Ja hvad tror De? spurgte jeg igen.

— Hvad jeg tror, sagde Jomfruen. Er De gal?

— Gæt hvem jeg har faaet disse Blomster af, sagde jeg.

Inspektøren gik forbi.

— De kommer ikke med Øllet til Herren med Træbenet, hørte jeg ham sige.

— Jeg har faat den af Wladimierz, sagde jeg og iled afsted med Øllet.

T*** var ikke gaaet. Jeg takked ham atter igen da han rejste sig for at gaa. Han studsed og sagde:

— Jeg købte dem egentlig til en anden.

Javel, han havde kanske købt dem til en anden. Men jeg fik dem. Jeg fik dem fremfor den han havde købt dem til. Og han lod mig ogsaa takke sig for dem. Godnat Wladimierz.

IV

Morgenen efter var det Regn.

Skal jeg tage min sorte eller min grønne Kjole paa idag? tænkte jeg. Den grønne. For den er nyest, saa den tager jeg. Jeg var meget glad.

Da jeg kom til Holdepladsen stod der en Dame ude i Regnen og vented paa Sporvognen. Hun havde ingen Paraply. Jeg tilbød hende at staa under min, men hun sagde Nej Tak. Jeg slog da ogsaa min Paraply ned mens jeg vented. Saa er ikke Damen alene om at blive vaad, tænkte jeg.

Om Aftenen kom Wladimierz til Kaféen.

— Tak for Blomsterne igaar, sagde jeg stolt.

— Hvilke Blomster? spurgte han. Ti nu stille med de Blomster.

— Jeg vilde takke for dem, sagde jeg.

Han trak paa Skulderen og svared:

— Det er ikke Dem jeg elsker, Slave.

Det var ikke mig han elsked, — nejvel. Jeg havde ikke ventet det, og jeg blev ikke skuffet. Men jeg saa ham hver Aften, han satte sig ved mit og ingen andens Bord, og det var mig som gav ham Øllet. Velkommen igen, Wladimierz.

Næste Aften kom han sent. Han sagde:

— Har De mange Penge, Slave?

— Nej desværre, svared jeg, jeg er en fattig Pige.

Da saa han paa mig og sagde smilende:

— De misforstaar mig vist. Jeg trænger nogle Penge til imorgen.

— Jeg har nogle Penge, sagde jeg. Jeg har mange Penge, jeg har et Hundrede og tredive Mark hjemme.

— Hjemme, ikke her?

Jeg svarte:

— Vent et Kvarter og gaa med mig naar vi lukker, saa har jeg dem.

Han vented det Kvarter og gik med. Bare et Hundrede Mark, sagde han. Han fulgte hele Tiden ved min Side og lod mig stadig væk ikke gaa foran eller bagefter, som fine Herrer mangen Gang gør.

— Jeg har bare et lidet Kammer, sagde jeg da vi standsed ved min Port.

— Jeg gaar ikke med op, svarte han. Jeg venter her.

Han vented.

Da jeg kom ned igen talte han Pengene og sagde:

— Her er mere end et Hundrede Mark. Jeg gir Dem ti Mark i Drikkepenge. Jo, jo, hører De, jeg vil give Dem ti Mark i Drikkepenge.

Og han rakte mig Pengene, sagde Godnat og gik. Ved Hjørnet saa jeg ham standse og forære den gamle halte Tiggerske en Skilling.

V

Han beklaged straks den næste Aften at han ikke kunde betale mig Pengene. Jeg takked ham fordi han ikke kunde det. Han tilstod aabent at han havde sat dem overstyr.

— Hvad skal man sige, Slave! sagde han smilende. De ved den gule Dame!

— Hvorfor kalder Du vor Opvarterske Slave? spurgte en af hans Venner. Du er jo mere Slave end hun.

— Øl? spurgte jeg og afbrød dem.

Kort efter traadte den gule Dame ind. T*** rejste sig og bukked. Han bukked saa dybt at hans Haar faldt ham frem i Ansigtet. Hun gik ham forbi og satte sig ved et ensomt Bord, men hvælved særskilt to Stoler mod det. T*** gik straks hen til hende og satte sig paa den ene Stol. To Minutter efter rejste han sig igen og sagde højt:

— Godt, jeg gaar. Og jeg kommer aldrig mere igen.

— Tak, svared hun.

Jeg følte ikke til mine Fødder af Glæde, og jeg løb ned til Buffeten og sagde noget. Jeg fortalte vist at han kom aldrig mere igen til hende. Inspektøren gik forbi, han gav mig en skarp Irettesættelse, og jeg brød mig ikke derom.

Da Lokalet luktes Klokken tolv fulgte T*** mig til min Port.

— Fem af de ti Mark jeg gav Dem igaar, sagde han.

Jeg vilde give ham alle ti, og han modtog dem ogsaa, men han rakte mig de fem tilbage som Drikkepenge. Og han vilde heller ikke nu høre paa mine Indsigelser.

— Jeg er saa glad iaften, sagde jeg. Hvis jeg turde bede Dem gaa op; men jeg har bare et lidet Kammer.

— Jeg gaar ikke op, svarte han. Godnat.

Han gik. Han passered igen den gamle Tiggerske, men glemte at give hende noget, skønt hun nejed. Jeg løb hen til hende og gav hende lidt og sagde:

— Det er fra ham som gik forbi, den graaklædte Herre.

— Den graaklædte Herre? spurgte Konen.
— Ham med det sorte Haar. Wladimierz.
— Er De hans Kone?
Jeg svarte:
— Nej. Jeg er hans Slave.

VI

Han beklaged siden flere Aftener i Træk at han ikke kunde give mig mine Penge tilbage. Jeg bad ham ikke gøre mig saa ondt; han sagde det saa højt, alle kunde høre det, og flere lo af ham derfor.

— Jeg er en Skurk og en Kæltring, sagde han. Jeg har laant Deres Penge og kan ikke betale dem tilbage. Jeg vilde hugge min højre Haand af for en Femtimark.

Det græmmed mig at høre disse Ord, og jeg tænkte paa hvorledes jeg kunde skaffe Pengene, skønt jeg ikke kunde det.

Han sagde videre til mig:

— Og spørger De mig hvorledes jeg har det forøvrigt saa er den gule Dame rejst med sin Cirkus. Jeg har glemt hende. Jeg husker hende ikke mere.

— Og dog skrev du et Brev til hende idag igen, sagde en af hans Venner.

— Det var det sidste, svarte Wladimierz.

Jeg købte en Rose af Blomsterkonen og satte den i hans Knaphul paa venstre Side. Jeg følte hans Aande paa mine Hænder da jeg gjorde det, og jeg kunde næsten ikke faa Knappenaalen ind.

— Tak, sagde han.

Jeg forlangte de faa Mark jeg endnu havde tilgode ved Kassen og gav ham dem. Det var en Ubetydelighed.

— Tak, sagde han igen.

Jeg var lykkelig hele Aftenen indtil Wladimierz pludselig yttred:

— For disse Mark rejser jeg bort en Uge. Naar jeg kommer tilbage skal De faa Deres Penge. Da han saa min Bevægelse lagde han til: Det er Dem jeg elsker! Og han tog min Haand.

Jeg blev saa forstyrret over at han vilde rejse og ikke sige hvorhen, skønt jeg spurgte ham. Alt, hele Kaféen og Lysekronerne og de mange Gæster svømmed rundt med mig, jeg holdt det ikke ud, men greb begge hans Hænder.

— Jeg kommer tilbage til Dem om en Uge, sagde han og rejste sig brat.

Jeg hørte Inspektøren sige til mig:

— De kommer til at forlade Stedet.

Javel, tænkte jeg. Hvad gør det! Om en Uge er Wladimierz tilbage hos mig! — Jeg vilde takke ham for det og vendte mig om, — han var gaaet.

VII

En Uge senere fandt jeg et Brev fra ham, en Aften da jeg kom hjem. Han skrev saa trøstesløst, han fortalte at han var rejst efter den gule Dame, at han aldrig kunde betale mig mine Penge, og at han var udpint af Nød. Saa skældte han sig atter ud for en nederdrægtig Sjæl, og nedenunder havde han skrevet: Jeg er den gule Dames Slave.

Jeg sørged Nat og Dag og kunde intet andet gøre. En Uge efter misted jeg min Post og jeg begyndte at søge efter en ny. Om Dagen bød jeg mig frem i andre Kaféer og i Hoteller, og jeg ringte ogsaa paa til private Folk og tilbød mig. Det lykkedes ikke. Sent om Aftenerne købte jeg for halv Pris alle Aviser og læste Annoncerne flittigt naar jeg kom hjem. Jeg tænkte: Kanske jeg nu kan finde noget som kan redde baade Wladimierz og mig . . .

Igaaraftes fandt jeg i et Blad hans Navn og læste om ham. Jeg gik ud straks efter, ud af Huset, omkring i mange Gader, og jeg kom tilbage imorges. Jeg har kanske sovet et eller andet Sted, eller jeg har siddet paa en Trappe og ikke kunnet gaa videre; men det ved jeg ikke nu.

Jeg har atter læst det idag. Men det var igaaraftes da jeg kom hjem at jeg først læste det. I Begyndelsen slog jeg Hænderne sammen, saa satte jeg mig paa en Stol. Kort efter satte jeg mig paa Gulvet og læned mig op mod Stolen. Jeg klapped paa Gulvet med mine flade Hænder mens jeg tænkte. Kanske tænkte jeg ikke; men det sused tomt i mit Hoved, og jeg vidste ikke af mig selv. Saa var det vel at jeg rejste mig og gik ud. Nede paa Hjørnet husker jeg at jeg gav den ældgamle Tiggerske en Skilling og sagde:

— Det er fra den graaklædte Herre, De ved.

— Er De kanske hans Forlovede? spurgte hun.

Jeg svarte:

— Nej. Jeg er hans Enke . . .

Og jeg drev om i Gaderne til imorges. Og nu har jeg atter læst det. Wladimierz T*** hedte han.

SOLENS SØN

Inat var Sneen kommet. Der laa en tyk hvid Kaabe over Jorden.

Han var vaagnet med den glade Erindring at han havde faat et Brev igaar, et overraskende og frelsende Budskab, han følte sig ung og lykkelig, og han begyndte at synge lidt. Saa var det at han gik til Vinduet, slap Gardinet op og saa Sneen. Hans Sang forstummed med et, en trøstesløs Følelse drog ind i hans Sjæl og hans stakkars skraa Skuldre skalv.

Med Vinteren fulgte altid en ond Tid for ham, en Lidelse der var som ingen anden og som ingen anden forstod. Blot Synet af Sne ropte Død, ropte Tilintetgørelse ind i hans Øren. De lange Aftener kom med sit Mørke og sin dumme og meningsløse Taushed, han kunde ikke arbejde i sit Atelier, hans Sjæl gik i Hi og forblev stum. En Sommer havde han

boet i en liden By, i en lys og stor Stue hvor de nederste Vindusruder var hvidtede. Denne Overstrygning af Kalk paa Ruderne mindte ham om Is og han kunde ikke overvinde sin Lidelse ved Synet af den. Han vilde tvinge sig, han opholdt sig i Stuen i flere Maaneder og sagde daglig til sig selv at ogsaa Isen havde sin Skønhed for mange, at Vinter og Sommer begge var Yttringer af den samme evige Idé og hørte Gud til, — intet hjalp, sit Arbejde kunde han ikke røre og den daglige Pine afmagred ham. — Senere i Livet kom han til at bo i Paris. Naar Byen havde sine glade Fester gik han gærne ud paa Boulevarderne og iagttog Spillet. Det kunde være midt i den milde Sommer, Aftenen var lummer og der stod Løv- og Blomsterduft ind over Byen fra de store Parker; Gaderne skinned i det elektriske Lys, leende og jublende Mennesker bølged frem og tilbage, ropte, sang, kasted Konfetti, alt var idel Glæde. Han kunde gaa ud med det ærligste Forsæt at blande sig i Mængden og juble med; — men allerede efter en halv Times Tid havde han taget en Droske og vendt hjem igen. Hvorfor? En Erindring havde talt til ham fra det Fjærne: i det elek-

triske Lys drev Konfettien som Sne for hans Øjne og hans Fornøjelse var brat tilende.

Dette havde gentaget sig Aar for Aar.

Hvor hørte hans Sjæl hjemme? Kanske i et Solland, i et Palmeland. Kanske ved Bredden af Ganges hvor Lotosen aldrig visned.

*

Inat var Sneen kommet. Han tænkte paa hvordan Fuglen maatte fryse i Skogen, og hvor Violens Rødder led haardt i Jorden før de døde bort. Og hvad havde Haren at leve af idag?

Han kunde ikke længer gaa ud. I flere Maaneder kom han knapt til at forlade sit Værelse, men blot drive om paa Gulvet og sidde paa Stolene og tænke. Ingen forstod hvor han sled ondt ved denne Indespærring. Han var ung nok til at deltage i Livet, der mangled ham heller ikke Kræfter dertil; men ved et Lune af Frosten, en tilfældig Vejrforandring reduceredes han til at sidde i sit Rum og tænke! Det skaded heller ikke at hans Hustru i disse Tider laased ind i et Skab den Smule Frugt hun kanske kunde have købt til Børnene, ellers tog Manden den frem, stilled

disse Par Æbler eller nogle fattige Vragdruer foran sig, glæded sig længe ved Synet af dem fordi de var Sydens og Sommerens Frugt og aad dem tilsidst op.

Hans Forestillinger skifted i paafaldende kort Tid. I Almindelighed var det ham imod at besvare Breve, nu hasted han til sit Bord og skrev en Mængde Breve, endog til Folk hvem han ingen skyldte og som han spurgte om noget eller gav Meddelelser om ligegyldige Ting. Han havde herunder en dunkel Fornemmelse af at Enden, Tilintetgørelsen var i Anmarsch og at han ved disse mange Breve i Syd og Nord endnu en kort Tid kunde vedligeholde Forbindelsen med Livet. Ogsaa i andre Retninger foregik der Forandringer med ham, hans Sindsliv forstyrredes, han græd iblandt i Enrum, og hans Søvn om Natten var ofte en eneste lang Dvale med halvaabne Øjne.

Denne Mand som var saa spinkel og ufuldkommen i sin Kropsbygning havde dog om Sommeren det frejdigste Sind. Men paa mørke Vinterdage overvældedes han af en frygtelig Nedslagenhed. Alle hans Overgange var bratte, hæftige som Uvejr, han faldt nu og da paa Knæ foran sit yngste Barn og bad

til Gud for det under hede Taarer. Hans Ønske var at Gutten aldrig skulde blive en »offentlig Mand« som han selv. Hos alle offentlige Mænd blev Sjælens Kilder muddrede, disse Personer ødelagdes ved at blive offentlig omtalt, offentlig genkendt blandt mange, af at høre andre beskæftige sig med dem. Hvor fik de ikke sit Blik, sin Gang og Holdning forfalsket ved denne evige Udstilling. Men hans Gut han skulde saa i Jorden og høste. Intet var som at saa og høste i Muld. Han skulde ogsaa spares for nogensinde at betræde fremmed Jord. Hvor ledte man ikke forgæves efter et Trivested, et Hjem i det fremmede Land. Man forstod heller ikke alle de Ord som taltes, og man forstod ikke Blikkene, ikke Smilene. Himlen var en anden, Stjærnerne stod i omvendt Retning og var ikke til at kende igen. Saa man paa Blomsterne havde disse en fremmed Nuance, Fuglene var heller ikke de samme mangen Gang. Og der var ikke det samme Flag paa Stangen.

Han selv følte instinktmæssig at han var revet løs fra sin Natursammenhæng; han havde kanske engang i en fjærn Fortid tilhørt en fremmed og varm Verden langt borte.

*

÷ 32° Celsius.

Han mærker med Forfærdelse at Kulden øger og at alt Levende paa Marken dør. Hans Vindu vender til Skogen og den brede Vej hvor Mennesker færdes til og fra Byen. Intet Blad dirrer mere, Barnaalene er som Syler og der er Rim over alle Trær. En herlig Dag for Sportsmob. En stakkars Mejse har endnu Kræfter til at røre Vingerne, der hvor den har fløjet ses i Luften en tynd Stribe af Damp. Naturen har intet Aandedræt, det er aldeles stille og koldt, ingen Vind rører Luften, alt er stivt og hvidt som Talg.

Der klinger Bjælder nede paa Vejen, en Slæde drager forbi, i Slæden sidder en Herre og en Dame. Over Hesten og de to Mennesker i Slæden hviler hele Tiden en Sky som uafbrudt fornyes. Denne Herre og denne Dame har vel aldrig i sit Liv set en Vindrue vokse, kanske har de heller aldrig smagt en. I deres Miner øjnes ingen Utilfredshed med Vejret, de kører afsted i sit lille Ærinde til Byen og de roper nu og da til Hesten naar de synes at den bærer sig for langsomt ad i den vidunderlige Talg. Et Menneske fra Solens Egne vilde le sig ihjæl ad dette Optog.

Damens og Herrens Øjne ser ganske aabent og uden Forundring paa denne forfærdelige kolde Gaade som omgiver dem paa alle Kanter, de skænker den ikke en Tanke fordi de selv er Sneens Børn og er opvoksne i Sne. De ser ud som siddende Sælhunde. Mandens Skæg er vanskabt af Is . . .

Den stakkars kuldskære Maler ser sin lille Datter lege paa Gaarden udenfor Vinduerne. Hun er klædt i tykke Uldklæder fra Top til Taa, kun under de tykke Gederagstrømper ligger en Saale af Læder. Hendes Skridt knirker pinefuldt i Sneen naar hun trækker Kælken. Hans Skuldre begynder at skælve og han lukker Øjnene som om han er udmattet, hans sælsomme Lidelse driver kold Sved frem paa hans Pande. Barnet roper op til ham, hun vender aabent sit rødkindede Ansigt opad og klager over at Snoren i hendes Kælke er gaat itu. Han gaar straks ned og knytter Snoren sammen igen, og han har ingen Hat paa, ingen tykke Klæder. Fryser Du ikke? spørger Barnet. Han frøs ikke, hans Hænder var varme, kun frembragte den isende Luft en stikkende Smærte i hans Strube. Men han frøs aldrig.

Han lægger Mærke til at den store gamle Birk foran Indgangsdøren har skiftet Udseende — dens Stamme er sprukket. Det har Kulden gjort! tænkte han med bævende Sjæl . . .

Om Natten slog Vejret om. Han sad oppe i Sengen og vented paa det milde Vejr, ihvorvel han vidste at Vinteren vilde begynde igen og vare i lang Tid endnu. · Det var dog som et Haab der tændtes i ham.

*

Kulden formindskedes stadig, det begyndte tilslut at dryppe af Tagene og ude i Rummet sused det som af vældige Sjøer.

Han gik om med større og større Haab i Hjærtet, dette Sus i Luften gennemstrømmed ham som Musik — det kunde være Vaaren som rørte sine Guldtrommer.

En Nat hørte han en smældende Lyd paa sit Vindu, han rejste sig op og lytted, det var Regnen! Der risled en forunderlig Glæde gennem ham, han kasted Klæderne paa sig, iled ind i sit Atelier og tændte alle sine Lamper. Hans Hjemvé til Sommeren slog ud i lys Lue, alle hans bundne Kræfter løstes og han kasted sig i samme Nat over sit Arbejde.

Syner og Røster fra varme Egne strømmed imod ham langt borte fra og fyldte ham, der var et Landskab som laa med en sælsom og dejlig Vissions Klarhed for hans Øjne, en Æventyrdal, og midt i Dalen stod Mennesket, den unge Herlighed, som netop er sprungen ud og nu for første Gang kaster sit Blik udover Verden.

En Gud, en Sejrherre der staar midt i Livets Morgen. Vegetationen er yppig og blandet omkring ham, der er Palmer og tropiske Vækster, Slyngplanter med store røde Blade der ligner Kød og synes at aande, Indigotræer, Felter af Rug, af Majs, af Vin. I Bunden af Dalen gaar der Dyr; Mennesket har dem i sin Nærhed og hører dem æde; oppe paa en Klippe sidder en Klynge store Fugle og pludrer, deres Fjær er stive som Sværd og deres Øjne er som grønne Blus. Længst ude er den sidste Egn af Palmer der fortaber sig i det Fjærne.

Over dette Landskab dukker just den første fine Rand af Morgensolen op af Rummet og belyser Mennesket fra Top til Taa . . .

Han arbejder til om Morgenen. Da sover han en Time og begynder igen. Intet kunde standse ham, en usædvanlig Styrke holdt ham

oppe og henrev ham. Paa fem Regnvejrsdage gjorde han Udkastet til Billedet Solens Søn.

*

En liden mørk og ganske uanselig Mand uden Skæg og med skaldet, kold Pande. Han sidder der tyst paa Stolen og lader de andre tale. Han hoster iblandt og tager sig forlegent op til Munden. Henvender man et Ord til ham rykker han nervøst til og stirrer en Stund paa den Talende. Der han sætter sig sidder han hele Aftenen, hans Adfærd er saa kejtet og hans Person saa lidet fremtrædende at ingen bryder sig om at beskæftige sig med ham. Det ser ud som om han er kommet med i dette Selskab af bekendte Mænd ved en ren Fejltagelse.

Nogle Uger senere udstiller den samme Mand et Billede. Og efter den Dag kender alle ham.

EROBREREN

I

Et Selskab af unge Mennesker rode ud mod Øen. Den ene af Herrerne rejste sig stor og ung i Baaden og fremsagde Digte; man kunde høre det fra Land. Alle Damer lytted til ham, kun den yngste af dem, en spillevende Kvinde med lyst Haar og bevægelige Næsebor, fulgte heller med Øjnene den smukke Rorskar og smilte til ham bag de andres Ryg.

Herover blev Herren misfornøjet og han læste med højere Stemme sine Digte og fik Farve i Ansigtet.

Pludselig holder han inde. Han vender sig mod den uopmærksomme Skønhed paa Toften bag ham og siger:

— De har Ret, mine Digte er ikke gode. Men jeg kan ogsaa fortælle noget, og det gør jeg kanske bedre. Naar vi kommer tillands skal De høre.

Og alle Damer klapped i Hænderne og glæded sig over hvad han kanske vilde fortælle fra sine Rejser, ti hans Æventyr var mangfoldige. Kun hun som ikke gad høre paa hans Digte var heller ikke begejstret nu. Og Herren ærgred sig mere og mere.

— Hvad vil De da? spurgte han i sin Nød.

— Hvad jeg vil? Jeg forstaar Dem ikke, svared hun forundret. Jeg hedder Andrea. Der er ingenting ved mig, jeg glæder mig bare over at jeg har faat være med paa Turen.

Og hun saa virkelig ud til at mene hvad hun sagde, den Skælm.

De lagde til Land, de pakked Vinen ud, skænkte fuldt i Glassene og drak. Men langt bagenfor det lave Krat ved Stranden maatte vel Andrea og Rorskarn gaa og finde Sjøfugl-Æg, for nu og da førte Vinden deres Latter ned til Selskabet.

— Nu maa De fortælle! ropte man.

— Skaf alle frem, lad ogsaa Andrea komme, svared han. Saa steg han endog selv op paa en Sten og ropte Andrea med varm, kaldende Stemme.

Og Andrea kom. Hun stod og saa spørgende paa ham.

— Min Frøken, det er Dem jeg fortæller for, sagde han saa alle hørte det. De staar her som et Sølvkors i Solen. Det er ikke bare Deres Skønhed som er saa stor, men det er Deres Ungdom, Deres dejlige Ungdom. De beruser mig med den og jeg blir gal efter den. Se nu Deres Arme, hvor der er Blod under Huden paa dem. Aa ja det er bare Dem jeg vil fortælle for.

Men Andrea saa aldeles undselig og ilde berørt paa Selskabet og satte sig.

Saa fortalte han.

Han vedblev i en Time. Denne Røst forstummed ikke, han syntes fuld af vild og herlig Stemning, og den Rejsefælle han fortalte om havde oplevet underlige Ting.

— Keder jeg Dem? spurgte han.

— Nej nej, ropte alle Damer og Herrer.

Og Andrea svarte ikke.

Han spurgte:

— Hvorfor svarer ikke De? Det er for Dem jeg taler. Vent lidt, jeg har endnu blot det at sige at den Mand som De har hørt alt dette om aldeles ikke var lykkelig. Alting gik godt og han vandt i disse Smaakampe, sejred i galante Æventyr; men en Dag blev han

greben af den store og varige Kærlighed, og da tabte han.

— Bravo! sagde Andrea med nedslagne Øjne. Fortæl om det!

Men Erobreren blev forvirret over denne Ro, ja hendes Kulde bragte ham ud af Fatning, og han stred virkelig mandigt forat faa Bugt med hende. De andre Damer lod det gaa sin Gang, for mere end en af dem kendte hans ustadige Hjærte. Faldt Loddet paa en idag, vilde det falde paa en anden imorgen naar det grønnedes i andre Egne af hans Sjæl.

Andrea sagde videre:

— Fortæl om det!

— Hvorfor skulde jeg det? svarte han. Deres Kulde faar mig til at fryse. Mine Damer og mine Herrer, Aftenen er kommen.

De rejste hjem. Paa Tilbageturen gav han Rorskarn uden Grund en vældig Kindhest og tog selv Aarene. Han saa ikke, hørte ikke, men rode som en Bjørn.

Kommen paa Land gik pludselig Andrea ved hans Side. Han greb hende i Armen og sagde ligbleg og dirrende:

— Pin mig ikke længer, jeg holder det ikke ud, afgør det nu. Aldrig har jeg elsket nogen

som Dem; sig nu hvad jeg har at gøre, leve eller dø.

— Leve! svarte hun jublende. Jeg har elsket dig hele Tiden fra første Stund jeg saa dig. Hvad tror du jeg har pint dig for idag? Ak jeg har pint mig selv mere og har lidt som aldrig nogengang før. — Og hun saa paa ham med store forundrede Øjne og kaldte ham sin Fyrste og sin Gud . . .

I nogle Dage var hans Lykke fuldkommen. Sejren havde været sød og han nød den som hver Gang før. Saa mældte hans gamle Ulykke sig igen, Leden indfandt sig, Udmattelsen efter Kampen, Forbandelsen. Han sneg sig hjemmefra, blev borte, rejste til nærmeste By og skrev ikke, sendte intet Bud, kom ikke tilbage.

II

For to Dage siden var han kommet til dette Turisthotel hvor kun faa Mennesker færdedes. Alt var velsignet kedeligt i Byen, intet hændte, hans Hjærte var roligt og træt.

Saa møder han en Eftermiddag en Dame i Trappen. Hun skulde ned, han op, og han tog sin Hat af og hilste da hun passered. Hun forsvandt i Haven. Værten gav den Oplysning at hun netop var kommet til Hotellet og var sammen med sin Fader.

En lang grøn Klædeskjole, en stor sort Hat og en Ridepisk — af dette var han bleven stanset i Trappen. Hun havde knapt set paa ham, blot et Sekund, med et snedt Sideblik, saa havde hun løftet op i sin Kjole med den ene Haand og gaat forbi.

Han gik efter ned i Haven. Klokken var syv, det var begyndt at dugge.

— Det dugger, sagde han ligefrem og traadte hen til hende.

Hun saa forundret paa den paatrængende Herre.

Han pegte paa hendes Sko.

Da vendte hun sig og vilde gaa.

— Undskyld, sagde han igen, jeg gik aldeles ikke efter Dem forat faa tale med Dem; men det dugger, det er allerede vaadt i Gangene og paa Græsset. Det var det jeg vilde fortælle Dem fordi De kanske er ukendt her.

— Ja Tak jeg ser at det dugger, svarte hun.

— Jeg hilste paa Dem i Trappen, fortsatte han, det var mig som stod der. Det flygtige Blik De gav mig gjorde noget ved mig.

Da spurgte hun endelig:

— Hvad vil De?

Hans Hjærte begyndte at hamre, han tabte Ligevægten, han udbrød:

— Se her, tag hvad De ønsker, jeg giver Dem alt hvad jeg har, hvis De tror at jeg vilde Dem noget. Jeg vilde blot staa foran Dem og se paa Dem lidt, for De maa indrømme at De er forunderlig smuk.

— Jeg har aldrig hørt paa Magen! sagde hun koldt og krænket.

— Ja ja saa tilgiv mig! mumled han og opgav alt.

Hun saa fra ham og ned i en Blomsterseng og vendte ham Ryggen. Han vilde gøre sin Optræden lidt god igen og greb Lejligheden til at sige:

— Ja tænk det suser i alle de Roser der som De staar og ser paa. Jeg har lyttet til dem. Hvad om de staar og taler sig imellem, at denne Susen er deres Sprog. Hør hvor de kanske siger noget.

Hun var begyndt at gaa.

— Var det galt ogsaa det sidste jeg sagde? spurgte han beklemt.

— Men det er jo ikke Roser, det er Valmuer, svared hun.

— Altsaa Valmuer, sagde han da. Om ikke denne Susen fra Blomsterhovederne kunde være Røster dem imellem?

Hun var gaat. Inden han fik talt ud faldt Klinken paa Havegrinden i.

Godt.

Han gik i en sælsom og sjælden Sindstilstand hen til en Bænk og satte sig. Den fremmede Kvindes paafaldende Skønhed havde med en Gang rykket ham med. Da Madklokken ringte rejste han sig og gik op i

Spisesalen i den største Spænding. Hvad om hun nu kom og satte sig dér! Hvad om han hilste til hende!

Hun kom. Ridepisken bar hun ogsaa nu i Haanden. Faderen fulgte hende, en gammel smuk Mand med en Officers Udseende.

Nu galdt det at forstaa sig paa Tingene, at bukke og sætte sig ret overfor de to. Nu gør jeg det! tænkte han. Og han gjorde det.

Den Skønne rødmed stærkt. Fader og Datter talte om sin Rejse imorgen, den Gamle spurgte ret over Bordet om Ruten, om Vejene, Hoteller. Og den arme Erobrer som aldrig før havde kendt Ruter og Veje fik i en Fart tænkt sig om og gav udmærket Besked. Da Maaltidet var over gik han hen og præsentered sig for de to. Fortræffeligt — fortræffeligt, de kendte begge hans Navn.

I Gangen holdt han med en Gang Officerens Datter tilbage og sagde:

— Et eneste Ord Frøken: rejs ikke imorgen. Bliv over. Jeg vil vise Dem Udsigter hvis her er nogen, Fossen, Skibsværfterne. Imorgen Aften vil jeg saa kaste mig ned for Deres Fødder og takke Dem.

Den Skønne kom ikke til at gaa videre med et, hun hørte taalmodig paa ham.

Saa føjed han til:

— Mit Liv ligger i Deres Haand.

Hun smilte.

— Forat forebygge en Misforstaaelse vil jeg gøre Dem opmærksom paa at jeg er paa Tur til min Forlovede og at jeg rejser imorgen, sagde hun.

— Nej! raabte han og stamped i Gulvet. Og han greb hendes Haand, knuged den og kyssed den.

Hun sled sig løs, hæved Ridepisken og gav ham et susende Slag i Ansigtet. Han blev med ét rolig og retted sig op. En blodrød Strime fløj ud paa hans venstre Kind.

Hun betragted ham et Øjeblik og lod Pisken falde.

— De slog mig, sagde han, men det gør ikke noget. Gør det igen, det glæder mig hver Gang.

Men med foroverbøjet Hoved, med Øjnene mod Gulvet iled hun afsted, opad Trappen og hen til sit Værelse . . .

Hun rejste ikke næste Dag. Hun besøgte Udsigterne, Fossen, Skibsværfterne. Hvor Alverden var bleven forandret og hvor hendes Hjærte med ét var bleven fuldt af den dejligste Daarskab. Nej hun vilde aldrig have gjort

denne triste Rejse sydover til den Mand som hun ikke elsked mere, hvis ikke hendes Fader Officeren havde befalet hende det. Men hun vilde komme igen, være tilbage straks. Og hun gav Erobreren sin Haand.

— Jeg kommer med, sagde han, jeg følger efter Dem allerede imorgen. Vel mødt igen, min eneste Kærlighed!

III

Nu fulgte — som hver Gang før — en kort Tid, nogle Timer hvori han gik omkring i en mageløs Rus og saa og hørte intet andet end sin Elskede. Hun telegrafered med nogle Timers Mellemrum og skrev et Brev, to Breve paa duftende Papir. Han læste disse skønne Ord med den hæftigste Glæde og gik som med et levende Blomsterflor i sit Indre.

Timerne fløj. Hvorfor rejste han ikke efter hende? I den henrykte Tilstand han var forsømte han at forlade Hotellet og begive sig afsted. To Dage bagefter var han endnu ikke taget bort fordi han ikke havde Hjærte til at forlade disse henrivende Breve som stadig vedblev at komme. Hvorfor blev der forresten saa mange af dem? De første var de kæreste. Naturligvis var de allesammen som smaa Roser til hans Hjærte, men de blev saa altfor lidet sjældne.

En Aften lod han den Skønnes Brev ligge uaabnet helt til næste Morgen. Tænk at han ikke længer aabned det straks, med skælvende Fingre! Han læste det ogsaa i Ro og Mag om Morgenen, klædte sig saa paa og gik ned.

I Spisesalen traf han en rejseklædt Dame. Hun og hendes Følge var netop kommet, hun var Kunstnerinde, en skær Pige paa sin første Turné, latterfuld, hed og brusende i sine Stemninger. Hun bevogtedes af sin egen Moder.

Han hilste. Hun smilte og nikked igen. Hendes Smil var rødt. Nu idag havde han tænkt at rejse, men han rejste ikke. Var det Skæbne? Han greb den første Anledning til at byde den unge Kunstnerinde sin Tjeneste, han vilde vise hende Seværdigheder, gaa hende tilhaande. De aftalte et Klokkeslæt da han skulde ledsage hende til Skibsværfterne.

Han kom en Time for tidligt. Det regned og han vented som en Helt. Det gør ikke noget, sagde han til sig selv, jeg er lykkelig som en Gud fordi jeg blir vaad og træt for hendes Skyld.

Han stod der i to Timer og hørte og saa intet af hende. Endelig kom hendes Moder. Hun havde det Bud at Datteren bad ham undskylde, hun kunde ikke komme, hun maatte

nødvendig besøge nogle Venner i Byen. Og den gamle Moder spurgte ikke om han havde ventet længe, om han var bleven vaad, forkølet.

Han gik hjem. Han gik fra Sted til Sted i det kedelige Hotel, et Bytte for den værste Utaalmodighed. Hvor længe man kunde være hos sine Venner! Hvad i Alverden kunde en Kunstnerinde have at forhandle med sine Venner om saa evigt længe!

Det var bleven sent, det var Nat, han maatte gaa tilsengs uden at have set hende. Sove kunde han ikke, han tændte de to Lys og lod dem brænde. Hvor hans Hoved var tungt og dunkelt, og hvor hans Øjne stirred pinsomt paa Tapetmønstret paa Væggen.

Han hørte Porten blive aabnet og vented en Stund, saa sprang han ud af Sengen og klædte sig paa. Han havde fundet ud hvor Kunstnerindens Værelse laa, og han begav sig didhen. Hun var kommet hjem, han hørte hende derinde; lidt efter stak hendes nøgne Arm ud af Døren med Skoene, saa luktes Døren igen og Nøglen vredes om. Godnat derinde, god rolig Nat du Herlige! Han knælte ned og kyssed de to smaa Sko som en Nar og en Gal. Da loved han sig selv at om Morgenen

vilde han faa en Ende paa det, gøre hende sin Tilstaaelse, sejre eller dø.

Men om Morgenen var Damen og hendes Følge rejst. Han underretted sig om hendes Vej og fandt ud at hun var draget nordover, til nærmeste By.

Samme Morgen havde Officerens Datter skrevet: Kom til Syden! Nu staar alting her i Blomst!

Og han rejste sporenstregs mod Nord.

ZACHÆUS

I

Der hviler den dybeste Fred over Prærien. I Mile udover er der ingen Træer og ingen Huse at se, bare Hvede og grønt Græs saa vide Øjet kan naa. Langt, langt borte, saa smaa som Fluer, ses Heste og Folk i Arbejde, det er Slottekarene, der sidder paa Bukken af sine Maskiner og mejer Græs ned i Furer. Den eneste Lyd som høres er Græshoppernes Skrig, og naar Luftdraget bærer paa kommer en sjælden Gang en anden Lyd for Øret, den kneppende Larm af Slaamaskinerne nede i Horisonten. Denne Lyd høres undertiden mærkelig nær.

Stedet er Billybony Farm. Den ligger aldeles alene i det vide Vesten, uden Naboer, uden nogen Forbindelse med Verden, og der er flere Dagsmarscher til nærmeste lille Prærieby. Dens Huse ser i Frastand ud som et

Par bittesmaa Skær i det uoverskuelige Hvedehav. Farmen er ikke beboet om Vinteren; men fra Vaaren af og til den sene Oktober er der nogle og sytti Mand i Arbejdet med Hveden. Der er tre Mand i Køkkenet, Kokken og hans to Medhjælpere, og der er tyve Æsler i Stalden foruden de mange Heste, men ingen Kvinder, ikke en eneste Kvinde paa Billybony Farm.

Solen gløder med 102 Gr. Fahrenheit, Himmel og Jord staar og dirrer i denne Hede, og intet ordentligt Vindpust svaler Luften. Solen ser ud som et Morads af Ild.

Ogsaa hjemme ved Husene er alt stille, kun fra det store, spaantækkede Skur, der bruges til Køkken og Spisesal, hører man Stemmer og Skridt af Kokken og hans Svende, der farer om i den største Travlhed. De fyrer med Græs i de svære Komfurer, og Røgen som vælter op af Skorstenen er blandet med Gnister og Flammer. Da Maden blir færdig bæres den ud i Zinkbaljer og løftes op paa Vogne. Saa spændes Æslerne for, og de tre Mænd kører ud paa Prærien med Maden.

Kokken er en svær Irlænder, firti Aar, graahaaret, med militært Udseende. Han er halvnøgen, med aaben Skjorte, og hans Brystkasse

er som en Møllesten. Han kaldes Polly af alle og enhver fordi han ligner en Papegøje i Ansigtet.

Polly har været Soldat nede ved et af Forterne nede i Syden, han er litterær og kan læse. Derfor har han ogsaa en Visebog med paa Farmen og ved Siden deraf et gammelt Numer af en Avis. Disse Klenodier tillader han ikke nogen af Folkene at røre, han har dem liggende paa en Hylde i Køkkenet forat have dem for Haanden i sine ledige Øjeblikke. Og han bruger dem med stor Flid.

Men Zachæus, hans elendige Landsmand, som er næsten blind og bruger Briller, har engang bemægtiget sig Avisen forat læse i den. Det nytted ikke at byde Zachæus en almindelig Bog, hvis smaa Bogstaver løb sammen i Taage for ham, derimod var det ham en sand Fornøjelse at holde Kokkens Avis i Haanden og dvæle ved Avertissementernes store Skrift. Men Kokken savned øjeblikkelig sin Skat, søgte Zachæus op i hans Seng og rev Avisen til sig. Saa udspandt der sig et hæftigt og løjerligt Mundhuggeri mellem disse to Mænd.

Kokken kaldte Zachæus en sorthjærtet Røver og Tævesøn. Han knipsed Fingrene sammen under hans Næse og spurgte, om han nogen-

sinde havde set en Soldat og om han kendte Indredningen i et Fort. Ikke det, nej! Men da skulde han helst passe sig, passe sig, ved Gud. Hold Kæft! Hvad fortjente han om Maaneden? Havde han Ejendomme i Washington, og kalved hans Ko igaar?

Zachæus svared ikke noget til dette; men han beskyldte Kokken for at koge raa Mad og servere Brødpudding med Fluer i. Gaa til Helvede og tag Avisen med! Han — Zachæus — var en retskaffen Mand, han vilde have lagt Avisen tilbage naar han havde studeret den. Staa ikke der og spyt paa Gulvet, din skidne Hund!

Og Zachæus' blinde Øjne stod som to haarde Staalkugler i det rasende Ansigt.

Men fra den Dag af var der et evigt Fjendskab mellem de to Landsmænd . . .

Vognene med Maden fordeler sig udover Prærien og bespiser hver sine fem og tyve Mand. Folkene kommer løbende fra alle Kanter, river noget Mad til sig og kaster sig under Vognene og under Æslerne forat faa lidt Skygge under Maaltidet. Efter ti Minutters Tid er Maden indtagen, Formanden sidder allerede i Sadlen og kommanderer Folkene til

Arbejdet igen, og Proviantvognene kører tilbage til Farmen.

Men mens Kokkens Medhjælpere nu vasker og renser Kopper og Kar efter Middagen sidder Polly selv ude i Skyggen bag Huset og læser for Tusinde Gang sine Sange og Soldaterviser fra den kære Bog som han havde havt med sig fra Fortet i Syden. Og da er Polly Soldat igen.

II

Om Aftenen naar det allerede er skumt ruller syv Høvogne sagte hjem fra Prærien med Arbejderstyrken. De fleste vasker sine Hænder ude paa Gaarden før de gaar ind til Aftensmaden, nogle kæmmer ogsaa sit Haar. Der er alle Nationer og flere Racer, der er yngre og ældre Personer, Indvandrere fra Europa og indfødte amerikanske Landstrygere, allesammen mere eller mindre Rakkere og afsporede Eksistenser.

De mere velhavende af Banden gaar med Revolver i Baglommen. Maden indtages i Almindelighed i al Hast, uden at nogen taler noget videre. De mange Mennesker har Respekt for Formanden der selv spiser med og vaager over Ordenen. Og naar Maaltidet er endt begiver Folkene sig øjeblikkelig til Ro . . .

Men nu var det at Zachæus skulde vaske sin Skjorte. Den var bleven saa haard af Sved, den gnaved ham om Dagen naar Solen stegte over hans Ryg.

Aftenen var mørk, alle var gaat til Ro, der lød endnu blot en dæmpet Passiar borte fra det store Soveskur inden Natten.

Zachæus gik hen til Køkkenvæggen hvor der stod flere Beholdere med Regnvand. Det var Kokkens Vand, han samled det omhyggelig under Regnvejrsdagene fordi Vandet paa Billybony var for haardt og for kaliholdigt til at vaske i.

Zachæus bemægtiged sig den ene af Vandbeholderne, tog sin Skjorte af og begyndte at gnide den. Aftenen var stille og kold, han frøs dygtigt; men Skjorten maatte renses og han plystred endog lidt forat stive sig op.

Da aabner Kokken pludselig Køkkendøren. Han holder en Lampe i Haanden og en bred Straale af Lys falder paa Zachæus.

— Aha! sagde Kokken og steg ud.

Han satte Lampen ned paa Trappetrinnet, gik lige ind paa Zachæus og spurgte:

— Hvem har givet dig det Vand?

— Jeg tog det, svared Zachæus.

— Det er mit Vand! skreg Polly. Din

Slave har taget det, din Løgner, Tyv og Tævesen.

Zachæus svared intet videre til dette, han begyndte blot igen at gentage Beskyldningen om Fluerne i Puddingen.

Støien fra de to Karer lokked Folkene fra Soveskuret til, de stod der i Klynger og frøs og paahørte med største Interesse Ordvexlingen.

Polly skreg imod dem:

— Er det ikke storartet af den lille Smaagris? Mit eget Vand!

— Tag dit Vand! sagde Zachæus og vælted Beholderen ud. Jeg har brugt det.

Kokken satte Næven under hans Øjne og spurgte:

— Ser du den?

— Ja, svared Zachæus.

— Jeg skal lade dig smage den.

— Dersom du tør.

Saa lød der med ét Lyden af nogle rappe Slag som gaves og genbetaltes i samme Stund. Tilskuerne udstødte Hyl paa Hyl der var Udtryk for deres Bifald og Velbefindende.

Men Zachæus holdt ikke længe ud. Den blinde, undersætsige Irlænder var desperat som en Lemæn, men var altfor kort i Armene til at faa udrettet noget videre med Kokken. Til-

sidst raved han sidelænds tre, fire Skridt henefter Pladsen og tumled om.

Kokken vendte sig til Mængden:

— Javel, der ligger han nu. Lad ham ligge, en Soldat har fældt ham.

— Jeg tror han er død, siger en Stemme.

Kokken trækker paa Skulderen.

— Meget godt! svarer han overmodig. Og han føler sig som en stor og uovervindelig Sejrherre foran sit Auditorium, han knejser med Nakken og vil understrege sin Anseelse, han blir litteraær.

— Jeg giver ham Djævelen, siger han, lad ham ligge. Er han Amerikaneren Daniel Webster? Her kommer han og vil lære mig at koge Pudding, jeg som har kogt Mad for Generaler! Er han Oberst over Prærien, spørger jeg?

Og alle maatte beundre Pollys Tale.

Da rejser Zachæus sig fra Marken igen og siger lige indædt, lige trodsig:

— Kom an, din Rædhare!

Folket brølte af Henrykkelse; men Kokken smilte medlidende og svared:

— Nonsens! Jeg kan lige saa godt slaas med denne Lampe.

Dermed tog han Lampen og gik langsomt og værdig ind.

Der blev mørkt paa Pladsen og Folk begav sig atter tilbage til Soveskuret. Zachæus tog sin Skjorte op, vred den omhyggelig og klædte den paa. Saa slentred ogsaa han efter de andre forat finde sin Briks og komme til Ro.

III

Dagen efter laa Zachæus paa Knæ i Græsset ude i Prærien og smurte sin Maskine med Olje. Solen var lige stræng idag og hans Øjne randt fulde af Sved bag Brillerne. Pludselig rykker Hestene et Par Skridt frem, hvad enten de nu blev bange for noget eller et Insekt havde stukket dem. Zachæus udstøder et Skrig og hopper højt op fra Marken. Kort efter begynder han at svinge med venstre Haand i Luften og at gaa frem og tilbage med jagende Skridt.

En Mand som kører Høriven et Stykke borte stanser sin Hest og spørger:

— Hvad er ivejen?

Zachæus svarer:

— Kom hid et Øjeblik og hjælp mig.

Da Manden kommer viser Zachæus ham en blodig Haand og siger:

— Jeg har faat en Finger skaaret af; det hændte netop nu. Led efter Fingeren, jeg ser ikke.

Manden leder efter Fingeren og finder den i Græsset. Der var to Led af den. Den begyndte allerede at visne og saa ud som et lidet Lig.

Zachæus tager Fingeren i Haanden, ser genkendende paa den og bemærker:

— Jo det er den. Vent lidt, hold den et Øjeblik.

Zachæus trækker op sin Skjorte fra Buksen og river to Strimler af den; med den ene forbinder han sin Haand, i den anden vikler han den afskaarne Finger og stikker den i Lommen. Saa takker han Kammeraten for Hjælpen og sætter sig atter op paa Maskinen.

Han holdt ud næsten til Aftens. Da Formanden fik høre om hans Ulykke skældte han ham ud og sendte ham hjem til Farmen med en Gang.

Det første Zachæus gjorde var at gæmme den afskaarne Finger. Han havde ingen Spiritus, han heldte Maskinolje i en Flaske, slap Fingeren ned i den og korked Halsen vel til. Flasken lagde han under Straasækken i sin Briks.

I en hel Uge blev han hjemme, han fik hæftige Smærter i Haanden og maatte ligge med den ganske stille Nat og Dag, det slog sig paa Hovedet, han fik ogsaa Feber i Kroppen og han led og græmmed sig over al Maade. En Uvirksomhed som denne havde han aldrig før været ude for, ikke engang dengang for nogle Aar siden da Mineskuddet gik af og beskadiged hans Øjne.

For at gøre hans miserable Stilling endnu værre kom Kokken Polly selv med Maden til hans Seng hver Dag og benytted Lejligheden til at tirre den Saarede. De to Fjender fik sig mangen god Trætte i denne Tid, og det hændte mere end en Gang at Zachæus maatte vende sig til Væggen og bide Tænderne sammen i Taushed fordi han var saa vanmægtig overfor Kæmpen.

Imidlertid vedblev de smærtefulde Døgn at gaa og komme igen, gaa og komme igen med uudholdelig Langsomhed. Saasnart det var ham muligt begyndte Zachæus at sidde lidt oppe i sin Briks og under Heden om Dagen havde han Døren aaben til Prærien og Himlen. Ofte sad han med aaben Mund og lytted efter Lyden af Slaamaskinerne langt, langt borte og

han talte da højlydt til sine Heste som om han havde dem for sig.

Men den ondskabsfulde Polly, den snedige Polly kunde heller ikke nu lade ham være i Fred. Han kom og slog Døren igen for ham under Paaskud af at det trak, at det trak frygtelig og Træk maatte han ikke udsætte sig for. Saa tumled Zachæus ude af sig selv op af Briksen og sendte en Støvle eller en Krak efter Kokken og det var altid hans Hjærtens Mening at ville gøre ham til Krøbling for Livstid. Men Zachæus havde ikke Lykken med sig, han saa for daarlig til at kunne sigte og saa rammed han aldrig.

Den syvende Dag havde han erklæret at ville spise Middag inde i Køkkenet. Kokken svared at han aldeles ikke vilde have hans Besøg. Derved blev det, Zachæus maatte ogsaa idag modtage sin Mad paa Briksen. Han sad der ganske forladt og vred sig af Kedsomhed. Nu vidste han at Køkkenet var tomt, Kokken og hans Svende var ude i Prærien med Middagen, han hørte dem drage ud med Sang og Halloj for at hovere over den Indespærrede.

Zachæus stiger ud af Briksen og vakler over til Køkkenet. Han ser sig om, Bogen og Avisen ligger paa sin Plads, han griber den

sidste og vakler atter tilbage til Soveskuret. Saa tørrer han Brillerne og begynder at læse de fornøjelige store Bogstaver i Avertissementerne.

Der gaar en Time, der gaar to, — Timerne gik saa hurtig nu. Zachæus hørte endelig at Proviantvognene vendte tilbage og han hørte Kokkens Stemme, der befaled Medhjælperne at vaske Kopper og Kar som sædvanlig.

Nu forstod Zachæus at Avisen vilde blive savnet, det var netop det Øjeblik da Kokken gik til sit Bibliotek. Han betænkte sig et Sekund og stak saa Avisen ind under Straasækken i Briksen. Lidt efter tog han Avisen skyndsomt frem igen og stak den ind paa sit bare Skind. Aldrig i Livet udlevered han den mere!

Der gaar et Minut.

Da kommer tunge Skridt hen til Soveskuret og Zachæus ligger og stirrer i Taget.

Polly træder ind.

— Hvordan er det, har du min Avis? spørger han og standser midt paa Gulvet.

— Nej, svarer Zachæus.

— Du har den! hvæser Kokken og træder ham nærmere.

Zachæus rejser sig op.

— Jeg har ikke din Avis. Gaa til Helvede! siger han rasende.

Men da kaster Kokken den syge Mand ud paa Gulvet og begynder at lede i Briksen. Han vendte Straasækken og forfôr det stakkels Tæppe flere Gange uden at finde hvad han søgte.

— Du har den, vedblev han at sige. Og endog da han maatte gaa sin Vej og var kommet helt ud paa Gaarden vendte han sig om og gentog:

— Du har taget den. Men vent, min gode Ven!

Da lo Zachæus velsignet godt og ondskabsfuldt over til den anden og sagde:

— Javel, jeg har taget den. Jeg havde Brug for den, du skidne Svin.

Men da blev Kokkens Papegøjeansigt ganske blodrødt, og der kom et ildevarslende Udtryk i hans Kanaljeblik. Han saa tilbage paa Zachæus og mumled:

— Bare vent!

IV

Den næste Dag var det Uvejr, Regn, voldsomme Strømme af Vand, der slog mod Husene som Haglbyger og fyldte Kokkens Vandbeholdere allerede tidlig om Morgenen. Hele Arbejderstyrken var i Hus, nogle lapped Hvedesækkene til Høsten, andre gjorde istand Værktøj og Redskaber som var gaaet itu og slibte Kniverne i Slaamaskinerne.

Da Middagsraabet lød, rejste Zachæus sig fra Briksen hvor han sad og vilde følge de andre ind i Spisesalen. Han modtoges imidlertid udenfor Døren af Polly der bragte hans Mad. Zachæus indvendte at han havde bestemt sig til at spise sammen med de andre fra nu af, hans Haand var bedre og han havde ingen Feber mere. Kokken svared, at vilde han ikke have den Mad som blev ham bragt saa fik han ingen. Han slængte Blikfadet i Zachæus' Briks og spurgte:

— Er det kanske ikke godt nok til dig?

Zachæus gik tilbage til Briksen og gav sig over. Det var det bedste at han tog den Mad han fik.

— Hvad er det for Svinemad du nu har kogt idag igen? knurred han blot og gav sig i Færd med Fadet.

— Kylling, svared Kokken. Og der skød et sælsomt Glimt ud fra hans Øjne idet han vendte sig og gik ud.

— Kylling? mumlede Zachæus for sig selv og ransaged Maden med sine blinde Øjne. Det er Fan heller, din Løgner! Men det er Kød og Saus.

Og han spiste af Kødet.

Med ét faar han et Stykke i Munden som han ikke forstaar. Det lader sig ikke skære, det er et Ben med sejgt Kød paa, og da han har gnavet den ene Side tager han det ud af Munden og ser paa det. Den Hund kan beholde sit Ben selv, mumler han og gaar hen til Døraabningen forat undersøge det end nøjere. Han vender og drejer det flere Gange. Pludselig iler han tilbage til Briksen igen og kiger efter Flasken med den afskaarne Finger i, — Flasken var borte.

Zachæus skridter over til Spisesalen. Han stanser ligbleg, med fortrukket Ansigt indenfor Døren og siger til Kokken i alles Paahør:

— Hør Polly er ikke dette min Finger?

Dermed rækker han en Tingest ivejret.

Kokken svarer ikke, men begynder at fnise henne ved sit Bord.

Zachæus holder en anden Tingest ivejret og siger:

— Og, Polly, er ikke dette min Negl som var paa Fingeren? Kender jeg den ikke igen?

Nu blev alle Mand ved Bordene opmærksomme paa de forunderlige Spørgsmaal fra Zachæus og saa forbauset paa ham.

— Hvad er ivejen med dig? spørger en.

— Jeg fandt min Finger, min afskaarne Finger i Maden, forklarede Zachæus. Han har kogt den, han gav mig den i Maden. Her er Neglen ogsaa.

Da brød pludselig et Brøl af Latter op fra alle Borde og Folkene skreg i Munden paa hinanden:

— Har han kogt din egen Finger og givet dig? Du har bidt i den ser jeg, du har gnavet i dig den ene Side.

— Jeg ser ikke godt, svarede Zachæus. Jeg vidste ikke . . . jeg tænkte ikke . . .

Men saa med ét tier han, vender om og gaar ud af Døren igen.

Formanden maatte bringe Ro tilveje i Spisesalen. Han rejste sig, henvendte sig til Kokken og sagde:

— Kogte du Fingeren sammen med det andet Kød, Polly?

— Nej, svared Polly. Gode Gud, nej. Hvad Slags Mand tager De mig for? Jeg kogte den særskilt i en langt anden Kasserolle . . .

Men Historien med den kogte Finger blev til uudtømmelig Glæde for Banden hele Eftermiddagen, man diskuterede og lo over den som gale, og Kokken havde en Triumf som aldrig før i sit Liv. Men Zachæus var forsvunden.

Zachæus var gaaet ud i Prærien. Uvejret vedblev, og der fandtes ikke et Skjul nogen Steder; men Zachæus vandred længer og længer ud over Prærien. Han bar sin syge Haand i Bind og beskytted den saa godt han kunde for Regnen; ellers var han gennemvaad fra øverst til nederst.

Han fortsætter at gaa. Da det begynder at skumre stanser han, ser paa sit Uhr ved Skinnet af et Lyn og vender saa om den

samme Vej han var kommet. Han gaar med tunge, sindige Skridt gennem Hveden, som om han har beregnet Tiden og Farten nøje. Ved Ottetiden er han hjemme ved Farmen igen.

Det er nu aldeles mørkt. Han hører at Folkene er inde i Spisesalen tilaftens, og da han kiger ind ad Vinduet synes han at se Kokken der og at denne er i godt Humør.

Han gaar bort fra Huset, hen til Stalden, hvor han stiller sig i Ly og stirrer ind i Mørket. Græshopperne tier, alting er tyst, kun Regnen falder fremdeles og nu og da skærer et svovlfarvet Lyn Himlen midt over og slaar ned i Prærien langt ude.

Endelig hører han at Folkene kommer fra Aftensbordet og sætter over til Soveskuret bandende og stormløbende for ikke at blive vaade. Zachæus venter endnu en Times Tid taalmodig og stædig, saa begiver han sig henimod Køkkenet.

Der er Lys endnu derinde, han ser en Mand ved Komfuren og han træder rolig ind.

— Godaften, hilser han.

Kokken ser forbauset paa ham og siger tilslut:

— Du kan ingen Mad faa iaften.

Zachæus svarer:

— Godt. Men giv mig lidt Sæbe, Polly. Jeg fik ikke min Skjorte ren igaaraftes, jeg maa vaske den op igen.

— Ikke i mit Vand, siger Kokken.

— Jo netop. Jeg har det her om Hjørnet.

— Jeg raader dig ifra det.

— Faar jeg Sæbe? spørger Zachæus.

— Jeg skal give dig Sæbe, svarer Kokken. Ud med dig!

Og Zachæus gaar ud.

Han tager den ene af Vandbeholderne, bærer den hen til Hjørnet ret under Køkkenvinduet og begynder at plaske voldsomt i Vandet. Kokken hører det og kommer efter ud.

Han er idag stor og overlegen som aldrig før og han gaar ret imod Zachæus med opbrættede Ærmer, fast og vred.

— Hvad gør du her? spørger han.

Zachæus svarer:

— Ingenting. Jeg vasker min Skjorte.

— I mit Vand?

— Naturligvis.

Kokken kommer nærmere, luder sig over Vandbeholderen for at genkende den og søger i Vandet efter Skjorten.

Da trækker Zachæus sin Revolver ud af Bindet paa den saarede Haand, støder den lige i Øret paa Kokken og trykker af.

Der lød et mat Smæld i den vaade Nat.

V

Da Zachæus langt ud paa Natten kom ind i Soveskuret forat gaa til Ro, vaagned et Par Kammerater borte i Køjerne. De spurgte hvad han havde bestilt ude saa længe.

Zachæus svared:

— Ingenting. Jeg har forresten skudt Polly.

Kammeraterne rejste sig paa Albuen forat høre bedre.

— Har du skudt ham?

— Ja.

— Det var Fan! Hvor traf du ham?

— I Hovedet. Jeg skød ham gennem Øret, opad.

— Det var som Satan! Hvor begrov du ham?

— Vest i Prærien. Jeg lagde Avisen mellem hans Hænder.

— Gjorde du det!

Saa lagde Kammeraterne sig ned igen forat sove.

En Stund efter spørger endnu den ene af dem:

— Døde han straks?

— Ja, svared Zachæus, næsten straks. Kuglen gik gennem Hjærnen.

— Ja det er det bedste Skud, siger Kammeraten ogsaa. Gaar den gennem Hjærnen saa er det Døden.

Saa blir det roligt i Skuret og alle sover . . .

Formanden maatte Dagen efter udnævne ny Kok, en af de gamle Medhjælpere, som nu steg til Chef og var inderlig lykkelig over Mordet.

Alt gik sin Gang til Høsten. Der blev ikke talt videre om Pollys Bortgang, den stakkels Djævel var død, han laa begraven i Hvedelandet et Sted, der hvor Aksene var oprevne. Der var intet mere at gøre ved det.

Da Oktober Maaned kom drog Billybonys Arbejdere ned til nærmeste By forat drikke Afskedsbægrene med hinanden og skilles. Alle var i dette Øjeblik bedre Venner end nogensinde, og de omfavned og traktered hinanden af godt Hjærte.

— Hvor rejser du hen, Zachæus?

— Jeg rejser lidt længer Vest, svarer Zachæus. Til Wyoming kanske. Men til Vinteren tager jeg i Tømmerskogene igen.

— Saa træffes vi der. Farvel saalænge, Zachæus. Lykkelig Rejse!

Og Kammeraterne drager i alle Retninger ud i det store Yankeeland. Zachæus rejser til Wyoming.

Og Prærien ligger tilbage som et endeløst Hav, hvorover Oktobersolen skinner med lange Straaler der ser ud som Syle.

OPLEVEDE SMAATING

I

RÆDSEL

Jeg har egentlig aldrig vidst hvad Rædsel var før engang under mit første Ophold i Amerika. Ikke fordi min Dristighed er saa stor, men fordi den aldrig før har været sat paa en rigtig Prøve. Det var i Aaret 1884.

Der ligger ude paa Prærien en liden By som hedder Madelia, et saare utriveligt og uskønt Sted med sine hæslige Huse, sine Fortoug af Plankestumper og sine uelskværdige Mennesker. Det var ogsaa her Jessie James, Amerikas blodtørstigste og mest krudtsværtede Røver, endelig blev greben og slaat ihjæl. Hid var han kommet, her havde han stukket sig væk, — et passende Sted for dette Uhyre som i en Række af Aar havde gjort Fristaterne utrygge ved sine Overfald, sine Plyndringer og sine Mord.

Hid var ogsaa jeg kommet, — men i den mere fredelige Hensigt simpelthen at hjælpe en Bekendt af mig ud af en Forlegenhed.

En Amerikaner ved Navn Johnston var Lærer ved »Middelskolen« i en By i Wisconsin hvor jeg lærte ham og hans Hustru at kende. Nogen Tid efter traadte denne Mand ud af Skolens Tjeneste og gik over i praktisk Bedrift, han rejste til Præriebyen Madelia og oprетted en Trævareforretning. Efterat han havde arbejdet i denne Virksomhed et Aars Tid fik jeg et Brev fra ham hvori han bad mig om, hvis det var muligt for mig, at komme til Madelia og bestyre hans Forretning mens han og hans Kone gjorde en Rejse ned i Østen. Jeg var netop da ledig og rejste.

Jeg kom til Madelia Station en mørk Vinteraften, traf Johnston, gik med ham hjem og fik mit Værelse. Hans Hus laa et godt Stykke udenfor den egentlige By. Vi tilbragte en stor Del af Natten med at sætte mig lidt ind i Trævareforretningens for mig saa fremmede Finesser; Morgenen efter levered Johnston mig med en Spøg sin Revolver og et Par Timer efter var han og hans Frue i Toget.

Da jeg derved blev alene i Huset flytted jeg fra mit Værelse og ind i Stuen hvor jeg

kunde have det bekvemmere og hvorfra jeg desuden kunde holde et bedre Øje med det hele Hus. Jeg tog ogsaa i Brug Ægteparrets Seng.

Dette gik i nogle Dage. Jeg solgte Planker og Bord og bragte hver Aften Dagens indkomne Kontanter ned i Banken hvor jeg fik Kvittering i min Bog.

Der var altsaa ingen andre Mennesker i Huset, jeg var alene. Jeg laved selv min Mad, mælked og røgted Johnstons to Kør, baged Brød, kogte og stegte. Min første Bagning løb forresten ikke godt af, jeg brugte formeget Mel, Brødet blev slet gennemstegt, der blev Raarand i det og den næste Dag var det haardt som Sten. Jeg var ogsaa uheldig den første Gang jeg skulde koge Grynvelling. Jeg fandt nemlig i Boden en halv Skæppe dejlig Byggryn og denne syntes mig fortræffelig egnet til Velling. Jeg slog Mælk i en vældig Kasserolle, »kom« Grynene efter og begyndte at røre om i den. Jeg indsaa dog snart at min Velling blev for tyk og jeg »kom« mere Mælk i den. Saa rørte jeg igen. Men Grynene puttred og kogte og svulmed op og blev store som Ærter, og saa blev der for lidet Mælk igen; desuden voksed Grødmassen saa hastigt

at Kasserollen vilde koge over. Da begyndte jeg at øse af i Kopper og Kar. Men alligevel vilde Kasserollen koge over. Jeg fandt flere Kopper og Kar og alle blev fyldte; men Kasserollen vilde stadig koge over. Og stadig mangled der Mælk; Suppen var og blev tyk som en Grød. Tilsidst havde jeg ingen anden Raad, jeg slog hele Kasserollens Indhold op paa et Bord, et ret og slet Bord. Og Grøden flød udover som en herlig Lava og lagde sig ganske rolig og god og tyk til Hvile paa Bordet og størkned.

Nu havde jeg saa at sige *materia prima*, og hver Gang jeg herefter vilde have Grynvelling skar jeg blot et Stykke Grød fra Bordet, blanded Mælk i Massen og kogte den igen. Jeg aad Grynvelling som en Helt, hver Dag, til alle Maaltider, forat skaffe den afvejen. Det var sandt at sige et haardt Arbejde; men jeg kendte absolut ingen i Byen som jeg kunde invittere til at hjælpe mig med Grynvellingen.

Og jeg klared den da tilslut alene . . .

Det var noksaa ødsligt i dette store Hus for et alene Menneske paa nogle og tyve Aar. Der var kulmørke Nætter og der var ingen Naboer paa nogen Kant før man kom ned til Byen. Jeg var dog ikke bange, det faldt mig

ikke ind at være det. Og da jeg to Aftener i Træk syntes at høre en fordægtig Puslen ved Køkkendørens Laas rejste jeg mig, tog Lampen med og undersøgte Køkkendøren baade indvendig og udvendig. Men jeg fandt ikke noget galt ved Laasen. Og jeg havde heller ikke Revolveren i Haanden.

Der skulde dog komme en Nat da jeg overfaldtes af en Rædsel saa haarrejsende som jeg hverken før eller siden har oplevet den. Og i lang Tid efterpaa havde jeg Mén af denne Nats Oplevelse . . .

Det var en Dag at jeg fik det mer end almindelig travlt, jeg afslutted flere større Handeler og blev hængende i Arbejdet til langt ud paa Aftenen. Det blev saa sent da jeg endelig var færdig at det var ganske mørkt og Banken var lukket. Jeg kunde saaledes ikke faa leveret Dagens Kontanter fra mig, jeg tog dem da med hjem i Stuen og talte dem: der var 7—800 Dollars.

Som sædvanlig satte jeg mig ogsaa denne Aften til at skrive paa noget; det blev senere og senere og jeg sad der og skrev; det blev Nat, Klokken blev 2. Da hørte jeg pludselig atter den mystiske Puslen ved min Køkkendør.

Hvad var det?

Der var to Yderdøre til Huset, en der førte til Køkkenet og en anden — Hoveddøren — der førte ind til en Gang foran Stuen. Denne sidste Dør havde jeg for Sikkerheds Skyld stivet af med en Sperre indvendig fra. Rulgardinerne i Stuen var et Patent, de var saa tætte at man udenfra absolut intet Skin af Lampen kunde se.

Og nu pusled det altsaa ved Køkkendøren.

Jeg tager Lampen i Haanden og gaar derhen. Jeg standser ved Døren og lytter. Der er nogen udenfor, der hviskes og der listes frem og tilbage i Sneen foran Døren. Jeg lytter en god Stund, Hviskningen ophører og samtidig synes det mig at de listende Skridt fjærner sig. Saa blev alt stille.

Jeg gaar ind igen og sætter mig igen til at skrive.

En halv Time gik.

Da farer jeg pludselig højt i Vejret: Hoveddøren blev brudt ind. Ikke alene Laasen, men ogsaa Sperren indenfor Døren blev knækket og jeg hørte Skridt i Gangen ret udenfor min Dør. Indbruddet kunde kun være lykkedes ved et stærkt Tilsprang og ved forenede Anstrængelser af flere end én; for Sperren var stærk.

Mit Hjærte slog ikke, det dirred. Jeg gav intet Udraab, ingen Lyd; men jeg følte Hjærtets Urolighed helt op i min Hals, det hindred mig fra at aande ordentlig. Jeg var i de første Sekunder saa angst at jeg næppe vidste hvor jeg var. Da slog det mig at jeg maatte frelse Pengene, jeg gik ind i Soveværelset, tog min Lommebog op af Lommen og stak den ind under Sengeklæderne i Sengen. Saa vendte jeg tilbage til Stuen. Denne Handling tog sikkert ikke et Minut.

Der taltes dæmpet udenfor min Dør og der brødes paa Laasen. Jeg tog Johnstons Revolver frem og undersøgte den; den fungered. Mine Hænder rysted voldsomt og mine Ben kunde knapt bære mig.

Mine Øjne faldt paa Døren, den var usædvanlig solid, en Plankedør med svære Tværtræ; den var saa at sige ikke snedkret, men tømret sammen. Den massive Dør opmuntred mig og jeg begyndte atter at tænke, — hvad jeg hidtil vistnok ikke havde gjort. Døren gik udad, følgelig var det en Umulighed at bryde den ind. Gangen derude var ogsaa for kort til at kunne yde nogen tilstrækkelig Plads til et Tilsprang. Dette faldt mig ind og jeg blev pludselig modig som en Maur, jeg skreg ud

at den som trængte ind skulde jeg lægge stiv paa Pladsen. Jeg var kommet mig saavidt at jeg selv hørte og forstod hvad jeg sagde, og da jeg havde talt Norsk indsaa jeg det dumme heri og gentog med høj Røst min Trudsel paa Engelsk. Intet Svar. Forat vænne mine Øjne til Mørket for det Tilfælde at Vinduerne skulde blive slaaet ind og Lampen gaa ud, slukte jeg Lampen straks. Jeg stod nu i Mørke, med Øjnene rettede mod Vinduerne og med Revolveren i Haanden. Det drog i Langdrag. Jeg blev mere og mere dristig, jeg skyede ikke at vise mig lidt som en Allerhelvedes Karl og jeg skreg:

— Naa, hvad beslutter De Dem til? Vil De gaa eller komme? For jeg vil sove.

Da svared en kort Stund efter en forkølet Bas:

— Vi vil gaa, du Tævesøn.

Og jeg hørte at nogen forlod Gangen og knirked ud i Sneen.

Udtrykket »Tævesøn« er Amerikas — som forøvrigt ogsaa Englands — nationale Skældsord, og da jeg ikke kunde være bekendt at lade dette Ord blive raabt til mig uden at give Svar vilde jeg aabne Døren og fyre efter Slynglerne. Jeg holdt imidlertid inde, jeg

tænkte nemlig i sidste Øjeblik at det muligens blot var den ene Mand som havde forladt Gangen, mens kanske endnu den anden stod og vented paa at jeg skulde aabne Døren for saa at overfalde mig. Jeg steg derfor hen til et af Vinduerne, sendte Rulgardinet som et Lyn op mod Taget og keg ud. Jeg syntes at se et mørkt Punkt mod Sneen. Jeg rev Vinduet op, sigted saa godt det lod sig gøre mod det mørke Punkt og skød. Klik. Jeg skød igen. Klik. Jeg gennemgik rasende hele Cylinderen uden at sigte; endelig gik et eneste fattigt Skud af. Men Smældet var stærkt i den frosthaarde Luft og jeg hørte Raab henne i Vejen: Spring! Spring!

Da sprang pludselig endnu en Mand ud af Gangen, ud i Sneen, henad Vejen og forsvandt i Mørket. Jeg havde gættet rigtigt: der var en tilbage. Og denne ene kunde jeg ikke engang sige pent Godnat til, for der havde været bare ét elendigt Skud i Revolveren og det havde jeg brugt.

Jeg tændte atter Lampen, fandt Pengene frem og stak dem til mig. Og nu bagefter at Alt var overstaaet var jeg bleven saa jammerlig fejg at jeg ikke turde lægge mig i Ægtesengen den Nat, jeg vented blot endnu en halv Times

Tid til det begyndte at lysne, saa tog jeg Overfrakken paa og forlod Huset. Jeg stængte den brudte Dør saa godt det lod sig gøre, listed mig ned i Byen og ringte paa i Hotellet . . .

Hvem Kæltringerne var, ved jeg ikke. Af de professionelle havde det næppe været, for i saa Fald vilde de vist ikke have givet tabt for en Dør naar der var to Vinduer at komme indad. Men heller ikke disse Slyngler var uden en vis kold og fræk Voldsomhed, for de brød baade Laasen og Sperren for min Dør.

Men saa ræd for mit Liv har jeg aldrig været som denne Nat i Præriebyen Madelia, Jessie James' Tilflugtssted. Det har ogsaa et Par Gange siden hændt naar jeg er bleven skræmt at mit Hjærtes Slag har virket lige op i min Hals og har hindret mit Aandedræt, — det har jeg fra hin Nat. Aldrig før havde jeg vidst af en Rædsel der kunde yttre sig paa denne overordentlige Maade.

II

EN GADEREVOLUTION

En Morgen Sommeren 1894 blev jeg vækket af den danske Forfatter Sven Lange der kom ind i mit Værelse i *Rue de Vaugirard* i Paris og sagde at nu var der udbrudt Revolution i Byen.

— Revolution?

— Studenterne har nu taget Sagen i sin Haand og gør Revolution i Gaderne.

Jeg var søvnig og sindt og sagde:

— Sæt en Vandslange paa dem og sprøjt dem bort fra Gaderne.

Men herover blev Sven Lange ærgerlig, for han tog Studenternes Parti, og saa blev han mut og gik.

»Sagen« som Studenterne havde taget i sin Haand var følgende:

Foreningen eller Selskabet »De fire skønne Kunster« skulde holde et Bal i Forlystelses-etablissementet Røde Mølle. De fire Damer som paa dette Bal skulde personificere de fire skønne Kunster optraadte saa godt som nøgne, de havde nok bare et Silkebaand om Livet. Nu er Paris' Politi langmodigt og vant til noget af hvert; men her brød det ind, Ballet blev stoppet og Etablissementet blev lukket.

Herover nedlagde Kunstnerne Protest. Studenterne i hele Latiner-Kvarteret tog Kunstnernes Parti og nedlagde ogsaa Protest.

Et Par Dage efter gik en liden Politipatrulje nedad Boulevard St. Michel. Udenfor en af de mange Knejper sidder nogle Studenter som slænger haanende Tilraab til Patruljen idet den gaar forbi. Paris' Politi er langmodigt og vant til noget af hvert; men nu blir den ene af Konstablerne sindt, han tager en tung Fyrstikbeholder af Sten som staar udenfor paa et Bord paa Boulevarden og slynger den efter Urostifterne. Han sigter imidlertid elendigt, Beholderen gaar ind gennem Vinduet i Knejpen og træffer en aldeles uvedkommende Student i Hovedet saa det uskyldige Offer dør paa Stedet.

Saa var det at Studenterne tog »Sagen« i sin Haand . . .

Da Sven Lange var gaaet stod jeg op og gik ud. Stor Uro i Gaderne, en Mængde Folk, ridende og gaaende Politi. Jeg trængte mig igennem, kom til min Restaurant, spiste Frokost, tændte min Cigaret og vilde gaa hjem igen. Da jeg kom ud af Restauranten var der endda mere Uro og endda flere Folk; forat holde Orden var nu ogsaa Nationalgarden tilfods og tilhest rykket ud. Da denne først blev synlig i Boulevard St. Germain modtoges den med Hujen og Stenkast af Folket. Hestene stejled, prusted, tumled om; Folket stødte Gadens Asfalt istykker og brugte den til Kasteskyds.

En Mand spurgte mig indigneret om jeg syntes at det nu var Tid til at røge Cigaret. Jeg aned aldeles ikke at det var saa overhændig farligt; lidet eller intet Fransk forstod jeg ogsaa saa jeg var for endel undskyldt. Men Manden raabte med desperate Gestus:

— Revolution! Revolution!

Saa kasted jeg Cigaretten.

Nu var det ikke længer Studenterne og Kunstnerne bare som var paafærde; Paris' Bærme i Titusinder var strømmet til, Lazza-

roner, Lediggængere, Vrag. De kom fra alle Byens Kanter, dukked frem fra Sidegaderne og blanded sig med Mængden. Mere end et skikkeligt Menneske misted sit Uhr.

Jeg drev med Strømmen. Korset som dannedes af de to Boulevarder St. Michel og St. Germain var Brændpunktet for Tumulterne og der lod det til at være yderst vanskeligt at holde Orden. Folk gjorde en lang Tid som de vilde. En Omnibus kom over Broen fra den anden Seinebred; da den stansed paa Pladsen St. Michel traadte en Mand af Hoben hen til den, tog sin Hat af og sagde:

— Mine Herrer og Damer, behag at stige af.

Og Passagererne steg af.

Saa spændtes Hestene fra og Omnibusen væltedes midt i Gaden under voldsom Jubel. Den næste Omnibus fik samme Skæbne. Sporvognene som kom forbi standsedes og væltedes ligeledes og snart var der en høj Barrikade tværs over Gaden fra Fortoug til Fortoug. Al Trafik ophørte; Folk som skulde videre kunde ikke arbejde sig igennem, men reves med af den bølgende Menneskemasse, førtes ud af sin Vej, klemtes langt, langt ind i Sidegaderne eller endog indad de stængte Døre i Husene.

Jeg var igen bleven ført tilbage omtrent til mit Udgangspunkt ved Restauranten, jeg dreves videre, altid videre tilbage, jeg kom til et højt, sort Jærnstakit omkring et Museum, — her hugged jeg mig fast. Man sled næsten Armene af mig og jeg holdt Stand. Pludselig hørtes et Skud, to Skud. En Panik slog ned over Mængden, den kasted sig ind i Sidegaderne under umaadelige Skrig; samtidig benytted Politiet Anledningen til at ride efter Pakket i forskellige Retninger, trampe det ned, hugge med Sablerne.

I dette Øjeblik havde man en Følelse af Krig.

Jeg var saa heldig at faa blive staaende ved Stakittet hvor der nu ikke var nogen videre Trængsel mere. En forsinket Mand kom hæsblæsende imod mig, vild af Rædsel. Han holdt sit Visitkort i Haanden, han knuged Kortet ind i min Haand og bad for sig, han troed at jeg vilde dræbe ham. Paa Kortet stod: Dr. Hjohannes. Mens han stod foran mig skalv han som et Løv. Han forklared at han var Armenier og var paa en Studietur i Paris, han var ellers Læge i Konstantinopel. Jeg spared hans Liv og tog det ikke. Jeg husker endnu Manden meget godt, særlig hans forstyrrede

Ansigt med det sorte, sparsomme Skæg og at der var saa langt mellem Tænderne i hans Overmund.

Det rygtedes nu at Skuddene var komne fra et Sko-Udsalg, eller egentlig fra Værkstedet ovenover. Det var »italienske« Arbejdere som havde skudt paa Politiet, — naturligvis var det Italienerne som fik Skylden. Nu vendte Modet tilbage hos Mængden og den strømmed igen ind paa Boulevarden. Det ridende Politi forsøgte nu ved Cordon at afspærre Brændpunktet for videre Tilstrømning af Mennesker fra andre Dele af Paris; men saasnart Mængden mærked denne Snedighed begyndte den at knuse Vinduerne i Aviskioskerne, at stene Gaslygternes Ruder og at rykke bort de Jærnsprosser som beskytter Kastanjetræerne paa Boulevarden, altsammen forat give Politiet andet at bestille end at spærre Strøget af. Da dette intet frugtede galdt det at skræmme Politiets stejlende Heste til det yderste og Barikaden af de væltede Omnibuser blev derfor stukket i Brand. Man vedblev ogsaa fremdeles at stykke op Asfalten til Projektiler og da dette var et tungt Arbejde og det desuden slet ikke kunde tilfredsstille Behovet, greb man til andre Udveje. De sønderbrudte Jærn-

sprösser om Kastanjetræerne blev huggede i mindre Stykker, man nedbrød Rækværk og Trappegelændere, og snart kom Turen til mit eget store dejlige Jærnstakit. Og saa kasted man og skreg og ødelagde og flygted og kom igen.

Saaledes gik Timerne.

Da blev Ordensværnet forstærket med Tropper fra Versailles. Der gik et Chok gennem Mængden. Politiet og Nationalgarden havde man haanet og gjort alt muligt ondt; men da Tropperne viste sig udbrød Folket: Leve Arméen! Leve Arméen! Og Officerne tog sig til Luen og takked for Hyldesten. Men ikke før var Officerer og Soldater redet forbi før Kommersen med Politiet og Ruderne og Stakitterne begyndte igen, og det samme var det samme.

Og det blev Aften.

Nu skreg Studenterne:

— Bespyt Lozé!

Lozé var Politiprefekten. Og nu ordned der sig et umaadeligt Tog der skulde afsted til Politiprefektens Hotel og »bespytte« Lozé. Toget gik. Og de tilbageblevne Tusinder fortsatte Udskejelserne.

Da der nu ikke syntes at skulle blive videre mere at glo paa for den Dag fandt jeg atter

min Restaurant, spiste og kom endelig hjem ad en lang, lang Omvej . . .

— Men Dagene gik og Tumulterne vedblev. Straks man kom ud fra sit Værelse og ned paa Gaden saa og hørte man usædvanlige Ting. En Aften vilde jeg igen gaa til min Restaurant og faa Mad. Det regned lidt og jeg tog Paraplyen med. Kommet omtrent halvvejs blev jeg stanset af en Bande som var ifærd med at bryde ned en midlertidig opsat Balustrade der skulde beskytte de Passerende mod at falde ned i en Forsænkning af Gaden. Balustraden var af Tømmer og Planker. Jeg blev i en bestemt Tone anmodet om at være behjælpelig med Nedrivningen, jeg saa stærk ud og maatte kunne due til noget. Jeg vidste det nytted ikke at undslaa mig og jeg svared da at jeg var henrykt over at kunne være dem til Tjeneste. Saa begyndte vi at rykke og bryde. Det hjalp ikke. Vi var maaske femti Mand; men vi rykked i Utakt og fik ikke Bugt med Balustraden. Da fandt jeg paa at brøle en Opsang, en norsk Murervise. Det hjalp. Snart begyndte det at knage i Plankerne og lidt efter ramled Balustraden. Da skreg vi Hurra.

Jeg vilde fortsætte min Vej til Restauranten. Da kommer der en lurvet Mand gaaende og tager uden videre min Paraply som jeg havde sat fra mig og spadserer af med den. Jeg stopper Manden og forlanger min Paraply tilbage. Han vilde ikke udlevere den, han sagde at det var hans egen Paraply. Jeg skaffed Vidner blandt mine Fæller ved Balustraden paa at jeg havde denne Paraply med da jeg kom.

— Ja sagde Manden. Men er det ikke Revolution?

Da taug mine Fæller og lod Manden faa Ret.

Det samme vilde imidlertid ikke jeg gøre, jeg tog Paraplyen tilbage med Magt, og da dette ikke kunde gaa for sig med mere Læmpe end at vi begge to, baade Manden og jeg, rulled overende i Gaden, begyndte Manden at skrige paa Hjælp. Fællerne kom igen til, og da Manden beklaged sig over at jeg havde overfaldt ham, svared jeg:

— Javel. Men er det ikke Revolution?

Og saa tog jeg min Paraply og gik . . .

Om Aftenerne naar jeg havde endt mit Arbejde for Dagen gik jeg gærne ud og overvar Optøjerne i en rimelig Afstand. Gaderne var

meget mørke, saagodtsom alle Gaslygter var knuste og Strøget oplystes derfor væsentlig af Lyset fra Butikkerne. Gardisterne red inde paa Fortougene, deres store Heste saa ud som Uhyrer i det taagede Lys, og man hørte uafbrudt, uafbrudt Trampningen af Hestesko mod Asfalten og en og anden Bandes Hyl i Sidegaderne.

Imidlertid havde Studenterne — da de saa hvilket Omfang Uvæsenet antog — udstedt en Proklamation hvori de fralagde sig Ansvaret for de stedfundne Ødelæggelser og Forbrydelser. Det var nu ikke længer Studenterne som protestered mod Politiets Optræden ved Ballet i Røde Mølle, men Bærmen af Paris, og Studenterne vilde anmode enhver især om nu at holde inde. Proklamationen var udstedt i mange Eksemplarer og opsloges paa Træerne opad Boulevarden.

Men dens fornuftige Ord frugted selvfølgelig ikke det ringeste mere.

Det var Politiet Mængden vilde have fat paa. Man vedblev at marchere i store Tog til Politiprefekten og »bespytte« ham, man stened og skød Politifolk overalt hvor man kunde komme til, og da en stakkars Konstabel sent en Aften skulde passere en af Seinebroerne med en Ordre, blev han greben af en Hob

Mænd og kastet i Floden. Han flød op Dagen efter, langt nedenfor Vor Frues Kirke og blev lagt ind paa Lighuset.

En Aften hændte der noget paa Boulevard St. Michel som vakte en større Opsigt. En Konstabel havde forvildet sig ganske alene ind blandt Menneskemængden paa Fortouget. En Herre tager da en lang Duelpistol op af Lommen og skyder Konstablen paa Stedet. Ved Skuddet sprængte Politiet til, der spurgtes og svaredes i største Hast og nogle Arrestationer foretoges. Men den Skyldige fandtes ikke. Efterat have affyret Pistolen, traadte Morderen et Par hastige Skridt tilbage, Menneskemængden slog sammen over hans Vej, og han var borte for altid. Men Herren var Officer af Æreslegionen, det saa de Nærmeststaaende. Og de syntes ogsaa at vide hvem han var, skønt de ikke vilde udlevere ham, — en Herre med et Navn som hele Paris kender, som Frankrig, ja en god Del af Verden kender. Denne Mand har altsaa hin Aften villet dræbe et Menneske: Franskmandens Mord- og Revolutionsinstinkt var vaagnet i ham og havde slaaet op i lys Lue . . .

En Aften blev jeg sat til at støde Asfalt. Jeg kom ganske rolig gaaende opad en Gade

hvor jeg saa at en Hob Mennesker var beskæftiget med noget. Da jeg var kommet nær nok, blev jeg anraabt, overleveret et Spet og sat til Arbejde. Et Kompagni af Garden var posteret et lidet Stykke borte forat afspærre Gaden og saavidt jeg kunde forstaa galdt det med den opstukne Asfalt at stene ned Garden og tiltvinge sig Adgang til den forbudne Gade. Det var et forsmædeligt Slaveri jeg var kommet op i og jeg angred bitterligt paa at jeg ikke var gaaet en anden Vej. Nu var der imidlertid ingen Raad med det, jeg stødte Asfalt. Og jeg var ikke alene, flere Spet var i Virksomhed og Arbejdet gik paa Afløsning. Pakket stod der og skrød og prated om hvordan det nu skulde gaa med Garden: Ak det skulde gaa daarligt med Garden, der skulde ikke blive mange Liv igen af Garden!

Da hørte vi med ét at der blev kommanderet:

— Fæld Bajonetten!

Vi saa op.

Den samme Stemme skreg:

— Gaa paa med Bajonetten!

Og Gardekompagniet kom lige imod os.

Da kasted vi ynkelig vore Spet og sprang. Gud hjælpe os hvor vi sprang! Vi efterlod

Fjenden alle vore Kugler, al vor prægtige Asfalt og flygted. Nu kom det mig saare vel tilgode at jeg havde lange Ben og kunde bruge dem saa godt som nogen Hare, og om jeg saa skal sige det selv saa har jeg endnu aldrig set en Mand som kunde flygte saa udmærket som jeg. Jeg husker endnu at jeg sprang en liden Franskmand tvært bort i en Mur med den Følge at han rulled omkuld og gav en Rallen ifra sig. Naturligvis kom jeg foran de fleste af mine Medflygtende, og da de forreste endelig stansed benytted jeg den almindelige Forvirring til at snige mig væk fra Asfaltslaveriet.

Did kom jeg heller aldrig mere . . .

Efter et Par Ugers Forløb begyndte Uvæsenet i Gaderne at tage af, og efter tre Uger var Paris lige saa lovlydigt som før. Kun de ramponerede Gader bar endnu i længere Tid Vidnesbyrd om den sidste franske Revolutions Ødelæggelser. Et reelt Udbytte havde Tumulterne: Politiprefekten, den »bespyttede« Lozé, maatte gaa af.

III

ET SPØGELSE

Flere Aar af min Barndom tilbragte jeg hos min Onkel paa Præstegaarden i Nordland. Det var en haard Tid for mig, meget Arbejde, megen Bank og sjælden eller aldrig en Time til Leg og Fornøjelser. Saa strængt som min Onkel holdt mig blev det lidt efter lidt min eneste Glæde at stikke mig bort og være alene; fik jeg en sjælden Gang en Fritime begav jeg mig da ind i Skogmarken, eller jeg gik op paa Kirkegaarden og vandred om mellem Kors og Gravplader, drømte, tænkte og prated højt med mig selv.

Præstegaarden laa overmaade vakkert til, lige ved Havstrømmen Glimma, en bred og storstenet Strøm hvorfra Bruset lød Nat og Dag, Nat og Dag. Glimma gik en Tid paa Dagen Syd, en anden Nord, alt eftersom det var Flod

eller Fjære Sjø; men bestandig sused dens evige Sang og dens Vand randt med samme Hastværk afsted Sommer og Vinter, hvad Vej den nu end gik.

Oppe paa en Bakke laa Kirken og Kirkegaarden. Kirken var en gammel Korskirke af Træ, og Kirkegaarden var uden Plantninger og altid uden Blomster paa Gravene; men lige ved Stenmuren plejed der at vokse de frodigste Bringebær, en stor og saftig Frugt som stod og suged Næring fra de Dødes fede Muld. Jeg kendte hver Grav og hver Indskrift og jeg opleved at Kors, der sattes op som nye, eftersom Tiden led begyndte at hælde og tilsidst en Stormnat styrted om.

Men var der ikke Blomster paa Gravene saa var der om Sommeren et vældigt Græs over den hele Kirkegaard. Det var saa højt og saa stridt og jeg sad der ofte og lytted til Vinden som sused i dette forfærdelig haarde Græs der rak mig lige op paa Livet. Saa midt i dette Sus kunde Vejrfløjen paa Kirkens Taarn svinge rundt, og denne rustede Jærnlyd lød jamrende udover hele Præstegaarden. Det var som om dette Stykke Jærn skar Tænder mod noget andet Jærn.

Naar Graveren var i Arbejde havde jeg mangen Gang en Samtale med ham. Han var en alvorlig Mand og smilte sjælden, men han var meget venlig mod mig og naar han stod og kasted Muld op fra Graven kunde han ofte varsko mig om at nu maatte jeg flytte mig væk, for nu havde han paa Spaden et stort Laarben eller en Døds grinende Pandeskalle.

Jeg fandt ofte paa Gravene Knokler og Haartjavser af Lig som jeg saa putted ned i Jorden igen, som Graveren havde lært mig. Jeg var saa vant til dette at jeg ingen Uhygge følte ved at støde paa disse Menneskerester. Under den ene Ende af Kirken var der en Ligkælder hvor Masser af Ben laa og flød omkring og i denne Kælder sad jeg saa mangen Stund og spikked paa noget eller lagde forskellige Figurer paa Gulvet af de smuldrende Ben.

Men en Dag fandt jeg paa Kirkegaarden en Tand.

Det var en Fortand, skinnende hvid og stærk. Uden at gøre mig nærmere Rede for det stak jeg Tanden til mig. Jeg vilde bruge den til Noget, file den om til en eller anden Figur og fælde den ind i en af de mange

underlige Ting som jeg spikked af Træ. Jeg tog Tanden med hjem.

Det var Høst og tidlig mørkt. Jeg havde først endel andre Ting at udrette og der gik kanske et Par Timer før jeg begav mig over i Borgstuen forat arbejde paa Tanden. Imidlertid var Maanen kommet op; den var halv.

Der var intet Lys i Borgstuen og jeg var aldeles alene. Jeg turde ikke uden videre tænde Lampen før Gaardsgutterne kom; men jeg kunde klare mig med Lyset fra Trækhullet paa Kakkelovnen naar jeg fik god Ild paa. Jeg gik derfor ud i Skaalen efter Ved.

Skaalen var mørk.

Idet jeg famler mig frem efter Veden føler jeg et let Slag som af en enkelt Finger paa mit Hoved.

Jeg vendte mig hastigt om, men saa ingen.

Jeg kaved omkring mig med Armene, men følte ingen.

Jeg spurgte om der var nogen tilstede, men fik intet Svar.

Jeg var barhovedet, jeg greb op til det berørte Sted paa mit Hoved og følte i min Haand noget isende koldt, som jeg slap straks. Dette var da underligt! tænkte jeg. Jeg følte igen op paa Haaret, — da var det Kolde borte.

Jeg tænkte:

Hvad mon det var fòr noget Koldt som faldt ned fra Taget og traf mig i Hovedet?

Jeg tog et Fang fuldt af Ved og gik ind igen i Borgstuen, fyred i Ovnen og vented til det begyndte at lyse fra Trækhullet.

Saa tog jeg Tanden og Filen frem.

Da banked det paa Vinduet.

Jeg saa op. Udenfor Vinduet, med Ansigtet trykket lige ind til Ruden, stod en Mand. Han var en Fremmed for mig, jeg kendte ham ikke og jeg kendte dog hele Præstegældet. Han havde rødt Fuldskæg, et rødt Uldbind om Halsen og Sydvest paa Hovedet. Hvad jeg ikke dengang tænkte over, men som siden faldt mig ind: hvorledes kunde dette Hoved vise sig saa tydeligt for mig i Mørket, tilmed fra et Sted af Huset hvor ikke engang Halvmaanen skinned? Jeg saa Ansigtet med forfærdende Klarhed, det var blegt, næsten hvidt, og dets Øjne stirred lige imod mig.

Der gaar et Minut.

Da begynder Manden at le.

Det var ingen hørlig, rystende Latter; men Munden aabned sig paa hvidt Gab og Øjnene vedblev at stirre som før, men Manden lo.

Jeg slap hvad jeg havde i Hænderne og gennemisnedes fra Hoved til Fod. I det uhyre Gab i det leende Ansigt udenfor Ruden ser jeg pludselig et sort Hul i Tandrækken, — der mangled en Tand.

Jeg sad og stirred ret frem i Angst. Der gaar igen et Minut. Ansigtet begyndte at antage Farver, det blev stærkt grønt, hvorpaa det blev stærkt rødt; men Smilet vedblev at staa stille. Jeg var ikke sandseløs, jeg mærked alt omkring mig; Ilden lyste temmelig klart ud af Ovnens Trækhul og kasted et lidet Skin helt hen paa den anden Væg hvor der stod en Trappe. Jeg hørte ogsaa fra Kammeret indenfor at en Klokke tikked paa Væggen. Saa klart saa jeg altsammen at jeg endog mærked mig hvorledes den Sydvest, som Manden udenfor Vinduet havde paa, var af en sort, slidt Farve i Pullen, men at den havde grønmalet Brem.

Da sænker Manden sit Hoved nedad Ruden, ganske langsomt ned, længer ned, og var tilsidst nedenfor Vinduet. Det var som han gled ned i Jorden. Jeg saa ham ikke mere.

Min Frygt var forfærdelig, jeg begyndte ogsaa at skælve. Jeg ledte paa Gulvet forat finde Tanden, men samtidig turde jeg ikke

tage mine Øjne fra Vinduet, om Ansigtet skulde komme igen.

Da jeg havde fundet Tanden vilde jeg straks have bragt den tilbage til Kirkegaarden, men turde ikke. Jeg sad fremdeles alene og kunde ikke røre mig. Jeg hører Skridt ude paa Gaardspladsen og synes det er en af Pigerne som kommer klakkende i sine Trætøfler; men jeg turde ikke raabe paa hende, og Skridtene gik forbi. En Evighed gaar. Ilden begynder at brænde ud i Kakkelovnen og ingen Redning viser sig for mig.

Da bider jeg Tænderne sammen og rejser mig. Jeg aabner Døren og gaar baglænds ud af Borgstuen, stadig seende tilbage til Vinduet hvor Manden havde staaet. Da jeg var kommet ud paa Gaarden tog jeg tilbens over mod Stalden hvor jeg vilde faa en af Gutterne til at følge mig opover til Kirkegaarden.

Men Gutterne var ikke i Stalden.

Jeg var imidlertid bleven dristigere nu under fri Himmel og jeg beslutted mig til at gaa alene op til Kirkegaarden; derved vilde jeg ogsaa undgaa at betro mig til nogen og kanske senere komme i min Onkels Klør for Historien.

Saa gik jeg da alene opad Bakken.

Tanden bar jeg i mit Lommetørklæde.

Oppe ved Porten til Kirkegaarden stansed jeg, — mit Mod nægted at staa mig længer bi. Jeg hører det evige Brus af Glimma, ellers er alt stille. Der var ingen Dør i Kirkegaardsporten, blot en Bue at gaa igennem; jeg stiller mig angst paa den ene Side af denne Bue og stikker Hovedet forsigtigt frem i Aabningen forat se om jeg turde gaa videre.

Da synker jeg med en Gang plat i Knæ.

Et Stykke indenfor Porten, inde mellem Gravene, stod min Mand med Sydvesten igen. Han havde atter det hvide Ansigt og han vendte det mod mig, men samtidig pegte han frem, videre frem, opad Kirkegaarden.

Jeg tog dette for en Befaling; men jeg turde ikke gaa. Jeg laa der meget længe og saa paa Manden, jeg bad til ham, og han stod urørlig og taus.

Da hændte noget som gav mig lidt Mod igen: jeg hørte en af Gaardsgutterne gaa og pusle med noget og plystre nede ved Staldbygningen. Dette Tegn paa Liv omkring mig gjorde at jeg rejste mig op. Manden begyndte da at fjærne sig saa smaat, han gik ikke, men gled henover Gravene, stadig pegende fremad. Jeg traadte indenfor Porten, Manden lokked

mig videre. Jeg gik nogle faa Skridt og stansed; jeg kunde ikke mere. Jeg tog med skælvende Haand den hvide Tand ud af Lommetørklædet og kasted den af al Magt indad Kirkegaarden. I dette Øjeblik svinged Jærnfløjen rundt paa Kirketaarnet, og dens skærende Skrig jog mig gennem Marv og Ben. Jeg for ud af Porten, nedad Bakken og hjem. Da jeg kom ind i Køkkenet sagde man at mit Ansigt var hvidt som Sne . . .

Der er nu gaaet mange Aar siden, men jeg husker alt. Jeg ser mig endnu ligge paa Knæ ved Kirkegaardsporten og jeg ser den rødskæggede Mand.

Hans Alder kan jeg ikke angive engang nogenlunde. Han kunde være tyve Aar, han kunde ogsaa være firti. Da det ikke skulde blive sidste Gang jeg saa ham kom jeg ogsaa senere til at tænke over dette Spørgsmaal; men jeg ved endnu ikke hvad jeg skal sige om hans Alder . . .

— Mangen Kvæld og mangen Nat kom Manden igen. Han viste sig, lo med sit store Gab hvori der mangled en Tand og forsvandt. Der var kommet Sne, jeg kunde ikke længer gaa op paa Kirkegaarden og putte Tanden i Jorden. Og Manden vedblev at komme, men

med længere og længere Mellemrum, hele Vinteren. Min haarrejsende Angst for ham tog af; men han gjorde mine Dage saare ulykkelige, ja ulykkelige til Overmaal. I de Dage var det mig mangen Gang en liden god Glæde at tænke paa at jeg kunde ende min Pine ved at kaste mig i Glimma ved Flod Sjø.

Saa kom Vaaren og Manden forsvandt aldeles.

Aldeles? Nej ikke aldeles, men for hele Sommeren. Den næste Vinter mødte han atter op. Bare én Gang mødte han op, saa blev han borte i lang Tid. Tre Aar efter mit første Møde med ham rejste jeg bort fra Nordland og var fraværende i et Aar. Da jeg igen kom tilbage var jeg konfirmeret og som jeg selv syntes en stor og voksen Person. Jeg kom da ikke længer til at bo hos min Onkel paa Præstegaarden, men hjemme hos Far og Mor.

En Aften om Høsten da jeg netop havde lagt mig forat sove lagde en kold Haand sig paa min Pande. Jeg slog Øjnene op og fandt Manden foran mig. Han sad paa min Seng og saa paa mig. Jeg laa ikke alene i Værelset, men sammen med to af mine Søskende; jeg varsled dog ingen af dem. Da jeg følte det

kolde Tryk mod min Pande slog jeg op med Haanden og sagde: — Nej gaa væk! — Mine Søskende spurgte da fra sine Senge hvem jeg talte til.

Da Manden havde siddet en Stund stille begyndte han at rugge frem og tilbage med Overkroppen. Under dette tiltog og tiltog han i Højde, tilsidst svajed han næsten op-under Taget, og da han ikke syntes at kunne komme stort længer, rejste han sig, gik med lydløse Skridt bort fra min Seng, henover hele Gulvet og bort til Kakkelovnen hvor han forsvandt. Jeg fulgte ham hele Tiden med Øjnene.

Han havde aldrig været mig saa nær som da; jeg saa ham lige ind i Ansigtet. Hans Blik var tomt og slukt, han saa mod mig, men ligesom forbi mig, tværs igennem mig, langt ud til en anden Verden. Jeg lagde Mærke til at han havde graa Øjne. Han bevæged ikke sit Ansigt og han lo ikke. Da jeg skøv hans Haand bort fra min Pande og sagde: Nej gaa væk! tog han sin Haand langsomt til sig. Under alle de Minutter han sad paa min Seng blinked han ikke med Øjnene . . .

Nogle Maaneder senere da det var bleven Vinter og jeg atter var rejst hjemmefra var jeg en Tid hos en Handelsmand W. hos hvem jeg hjalp til i Butiken og Kontoret. Her skulde jeg møde min Mand for sidste Gang:

Jeg gaar en Aften op paa mit Værelse, tænder Lampen og klæder mig af. Jeg vil som sædvanlig sætte mine Sko ud til Pigen, jeg tager ogsaa Skoene i Haanden og aabner Døren.

Da staar han paa Gangen, tæt foran mig, den rødskæggede Mand.

Jeg ved at der er Folk i Sideværelset, saa jeg er ikke bange. Jeg mumler højt: — Er du nu der igen! — Kort efter aabned Manden igen sin store Mund og begyndte at le. Dette gjorde ikke længer noget forfærdende Indtryk paa mig; men denne Gang blev jeg mere opmærksom: den manglende Tand var kommet tilstede.

Den var kanske bleven stukket ned i Jorden af nogen. Eller den havde i disse Aar vundet at smuldre hen, opløse sig til Støv og forene sig med det øvrige Støv, som den var bleven skilt fra — Gud ved det.

Manden lukked igen sin Mund, mens jeg

stod i Døren endnu, vendte sig om og gik nedad Trappen hvor han forsvandt dybt nede.

Siden har jeg aldrig set ham. Og der er nu gaaet mange Herrens Aar . . .

— Denne Mand, dette rødskæggede Bud fra Dødens Land, har ved al den ubeskrivelige Uhygge han førte ind i mit Barndomsliv gjort mig meget ondt. Jeg har havt mere end en Vission siden, mere end et sælsomt Sammenstød med Uforklarligheder; men intet har grebet mig saa stærkt som dette.

Og dog har han kanske ikke gjort mig bare Skade. Dette har ofte faldt mig ind. Jeg kunde tænke mig at han var en af de første Aarsager til at jeg lærte at bide Tænderne sammen og gøre mig haard. I mit senere Liv har jeg nu og da faaet Brug for dette.

IV

PAA PRÆRIEN

Hele Sommeren 1887 arbejded jeg paa en Sektion af Dalrumples umaadelige Farm i Den røde Flods Dal i Amerika. Foruden mig var der to andre Nordmænd, en Svenske, ti, tolv Irlændere og nogle Amerikanere. Vi var vel en tyve Mand alt ialt paa vor lille Sektion — en Brøkdel blot af den hele Farms Hundreder af Arbejdere.

Prærien laa grøngul og uendelig som et Hav. Intet Hus saaes, med Undtagelse af vore egne Stalde og Soveskur midt paa Prærien; intet Træ, ingen Busk vokste der, bare Hvede og Græs, Hvede og Græs, saalangt Øjet kunde se. Der var heller ingen Blomster, kun nu og da kunde man støde paa inde i Hveden de gule Kvaster af den vilde Sennep, Præriens eneste Blomst. Denne Vækst var forbudt ved Lov; vi

rykked den op med Rode, kørte den hjem, tørred og brændte den.

Og ingen Fugle fløj, intet andet Liv saaes end Hvedens Bølgen i Vinden, og al den Lyd vi hørte var de evige Skrig fra Græshoppernes Millioner, — Præriens eneste Sang.

Vi vansmægted efter en Skygge. Naar Madvognen kom ud til os om Middagen lagde vi os paa Maven under den og Hestene forat faa lidt Skygge mens vi rev Maden i os. Solen var ofte haard. Vi gik i Hat, Skjorte, Bukse og Sko, det var alt, og mindre kunde det ikke være, for saa brændte vi op. Kom der for Eksempel et Hul paa Skjorten under Arbejdet saa brændte Solen igennem og efterlod Saar paa Huden.

Under Indhøstningen af Hveden arbejded vi indtil seksten Timers Arbejdsdag. Ti Skæremaskiner kørte efter hinanden i den samme Ager Dag efter Dag. Naar den ene Firkant var skaaret ned, kørte vi ind i en anden Firkant og lagde ogsaa den ned. Og saaledes videre, altid videre, mens ti Mand kom bagefter os og rejste Hvedebaandene op i Stakke. Og højt tilhest, med Revolveren i Lommen og et Øje paa hver Finger, sad Formanden og iagttog os. Han red sine to Heste trætte hver

Dag. Kom noget ivejen, sprang for Eksempel en Maskine istykker, — straks var Formanden der og reparered Skaden eller beordred Maskinen sendt hjem. Han kunde ofte være langt borte naar han mærked at noget var paafærde, og da der ingen Veje fandtes nogen Steder maatte han ride omkring i den tunge Hvede hele Dagen, saa Hestene skummed af Sved.

Da det led ud i September og Oktober var det endnu grusomt varmt om Dagen men Nætterne blev meget kolde. Vi frøs ofte svært. Og saa fik vi ikke paa langt nær Søvn nok; vi kunde blive raabt ud Klokken tre om Morgenen mens det endnu var mørkt. Naar vi da havde fodret Hestene og os selv og vi havde kørt den lange Vej ud til Arbejdsstedet, var endelig Dagen brudt frem og vi kunde se hvad vi skulde foretage os. Saa satte vi Ild paa en Hvedestak forat tine op vore Oljekander som vi brugte til at smøre Maskinerne med, og saa varmed vi os selv lidt med det samme. Men mange Minutter vared det jo ikke før vi atter maatte op paa Maskinen.

Vi holdt aldrig Helligdag, Søndag var som Mandag. Men i Regnvejr kunde vi intet be-

stille og da laa vi inde. Saa spilled vi »Kasino« og prated med hinanden og sov.

Der var en Irlænder med som i Begyndelsen forundred mig meget, og Gud ved hvad han oprindelig havde været for noget. I Regnvejr laa han altid og læste i Romaner som han havde købt med sig. Han var en stor, vakker Kar paa en seks og tredive Aar og talte et udsøgt Sprog. Han kunde ogsaa Tysk.

Denne Mand kom til Farmen i Silkeskjorte og vedblev at arbejde i Silkeskjorter hele Tiden. Naar den ene var udslidt satte han paa en ny. Han var ingen flink Arbejder, han havde daarligt »Lag«, Haandelag; men han var en besynderlig Mand.

Evans hedte han.

De to Nordmænd var der ikke noget ved. Den ene af dem, en Hallænding, rømte ogsaa fordi han ikke kunde holde Arbejdet ud; den anden holdt ud, — han var da ogsaa fra Valdres.

Under Tærskningen søgte vi alle at faa Plads saa langt borte fra Dampmaskinen som muligt; Støv, Avner og Sand stod nemlig som et Snefog ud fra alle Maskinens Gab og Skovle. Jeg var nogle Dage midt i Ilden, saa bad jeg Formanden om at skifte mig over til noget andet, — og jeg opnaaed det. Formanden gav mig en udmærket

Plads ude i Ageren hvor jeg skulde være med ved Læsningen af Vognene. Han glemte aldrig at jeg havde vist ham en Venlighed lige ved Begyndelsen.

Det gik saaledes til:

Min Trøje var en Uniformstrøje med blanke Knapper som jeg endnu havde tilbage fra den Tid jeg var Sporvognskonduktør i Chicago. Denne Trøje og de herlige Knapper syntes Formanden godt om; han var et rent Barn overfor Stas og her var jo ingen Stas her ude paa Prærien. Jeg sagde da til ham en Dag at han gærne kunde faa Trøjen. Han vilde betale mig for den, jeg skulde bare sige hvad jeg vilde have; men da jeg gav ham den til Foræring erklæred han at han var mig megen Tak skyldig. Da Indhøstningen var forbi gav han mig en god anden Trøje i Stedet da han saa at jeg ingen havde at rejse i.

Fra de Dage jeg havde Arbejde med at læsse Hvede paa Vognene husker jeg en Episode:

Svensken kom efter Læs. Han havde nogle store Støvler paa med Skafterne udenpaa Buksen. Vi gaar i Gang med at læsse. Han var en ren Høvl til at arbejde, og jeg havde nok at gøre med at holde ham med Baand. Han drev mere og mere paa, og da dette tilsidst

begyndte at ærgre mig lidt tog ogsaa jeg paa at sprængearbejde.

Hver Hvedestak bestod af otte Baand, og det almindelige var at vi tog bare ét Hvedebaand ad Gangen og langed op i Læsset, — nu tog jeg fire. Jeg oversvømmed Svensken med Baand, lagde ham ned med Baand. Saa viste det sig ogsaa at der var fulgt en Slange med i en af de svære Ladninger jeg sendte Svensken. Den gled ned i et af hans Støvleskafter. Jeg vidste af intet før jeg pludselig hører et Forfærdelsens Raab og ser Svensken kaste sig ned fra Læsset med den mørkspettede Slange dinglende ud fra sit ene Støvleskaft. Den bed dog ikke, og ved Faldet ned paa Jorden for den ud af Støvlen og forsvandt lynsnart henad Ageren. Vi lagde efter den med vore Høgafler begge to, men kunde ikke opdage den. De to Muldyr der var forspændt Læsset skalv der de stod.

Jeg hører endnu Svenskens Raab og ser ham i lyse Luften da han kasted sig ned fra Læsset.

Saa blev vi enige om at han herefter skulde arbejde med mere Rimelighed og at jeg skulde sende ham kun ét Hvedebaand ad Gangen.....

Saa havde vi pløjet og saaet, slaaet og høstet Høet, skaaret og tærsket Hveden, — saa var vi færdige og skulde faa Klarering. Med glade

Hjærter og Penge i Lommen vandred vi da tyve Mand stærk ned til nærmeste Prærieby forat finde et Tog der atter kunde føre os ned i Østen. Formanden fulgte os, han vilde drikke et Bæger med os til Afsked, og han havde Trøjen med de blanke Knapper paa.

Den som ikke har deltaget i en slig Afsked mellem et Lag Præriearbejdere kan vanskelig forestille sig hvor hæftigt det gaar til med Sviren. Man gir jo straks en Omgang hver, — det blir tyve Glas pr. Mand. Men tror man at det er endt hermed saa tager man fejl; for der er sandelig de Gentlemen iblandt os som bare paa sin Part forlanger fem Omgange med ét. Og Gud naade den Vært som vilde prøve paa at gøre Indsigelse mod en slig Urimelighed, han vilde øjeblikkelig blive sat udenfor sin egen Disk. En saadan Bande af Sommerarbejdere slaar ned alt som kommer i dens Vej. Den opkaster sig allerede ved femte Glas til Herre i Byen, og den regerer fra det Øjeblik af uden Indvending. Det stedlige Politi er magtesløst; det slaar sig sammen med Banden, det drikker med den. Og der drikkes og spilles og slaas og hujes i mindst et Par Døgn.

Vi Arbejdere var overmaade elskværdige mod hverandre indbyrdes. Det havde ofte været

saa som saa med Kærligheden mellem os Sommeren igennem; men nu ved Afskeden var alt ondt glemt. Efterhvert som vi drak blev vore Hjærter saa store, vi traktered paa hinanden saa vi næsten segned og vore Følelser kasted os i hinandens Arme. Kokken som var en gammel, pukkelrygget Mandsling med Kvindestemme og uden Skæg betroed mig hikkende paa Norsk at han var Nordmand han ogsaa ligesom jeg, og at Grunden til at han ikke tidligere havde givet sig tilkende var Yankee'ernes almindelige Foragt for Nordmænd. Han havde ofte hørt Valdresen og jeg tale sammen om ham under Maaltiderne og han havde forstaaet hvert Ord; men nu skulde alt være glemt og tilgivet for vi var prægtige Gutter. Jo da, han »var født af gamle Norges kække Sønner, var *born* i Jowa den 22 Julai *(July)* 1845.« Og derfor skulde vi være gode Venner og *Partners*, saalænge norsk Tunge flød paa vore Læber. — Kokken og jeg omarmed hinanden; aldrig skulde vort Venskab forgaa. Alle Arbejdere omarmed hinanden, vi trykked hinanden flade med vore hærdede Arme og dansed rundt med hverandre i Begejstring.

Vi plejed at sige til hverandre: — Hvad vil du drikke nu? Her er intet som er godt nok

til dig! — Og saa traadte vi selv indenfor Disken forat finde det Delikateste. Vi tog ned mærkelige Flasker højt oppe i Hylderne, Flasker med pragtfulde Vignetter som stod der væsentlig for Stas, men hvis Indhold vi gode Venner skænked for hinanden og drak og betalte med latterlig store Penge.

Evans var vistnok den værste til at forlange Omgange. Hans sidste Silkeskjorte saa nu sørgelig ud, dens spraglende Farver havde Sol og Regn taget og Ærmerne var slemt ramponerede. Men Evans selv stod stor og stolt og forlangte Omgange med Myndighed. Han ejed Knejpen, han ejed Verden. Vi andre plejed at give med en rund Sum tre Dollars for Omgangen; men Evans spurgte kort og godt om han ikke kunde faa diverse Omgange til seks Dollars. For der var intet i hele dette elendige Skur som var godt nok til slige Herrer som dem han havde med sig her, sagde han. Det var da, vi maatte ty til de mærkelige Flasker oppe i Hylderne forat faa det dyrt nok . . . . .

I sin overstadige Elskværdighed trak Evans mig afsides og søgte at overtale mig til at følge ham ned i Wisconsins Skoge for Vinteren og hugge Favnved. Naar han havde ekviperet sig med nogle ny Skjorter, et Par Bukser og endel

nye Romaner saa rejste nu han for sin Del igen til Skogs, sagde han, og blev der til Vaaren. Og naar Vaaren kom saa søgte han atter ud paa Prærien et Sted. Dette var hans Liv. Han havde i tolv Aar delt sit Liv mellem Prærien og Skogen, og han var bleven saa vant til det at nu fulgte det af sig selv.

Men da jeg spurgte ham hvad det fra først af monne have været som havde drevet ham ind paa denne Bane, svared han ikke — som berusede Folk ofte plejer — med en lang og sørgelig Beretning om hvordan det hele var gaaet til, men bare med det ene Ord: Omstændighederne.

— Hvordan? spurgte jeg.

— Omstændighederne! svared han igen. Og han vilde ikke ud med mere.

Jeg saa ham senere paa Aftenen inde i et Siderum til Knejpen hvor man spilled med Tærninger. Evans havde tabt. Han var temmelig fuld og brød sig ikke om Penge. Da jeg kom ind viste han mig endnu nogle Sedler og sagde:

— Jeg har endnu Penge. Se her!

Nogle raaded ham til at slutte Spillet; en af hans Landsmænd, en Irlænder ved Navn O'Brien,

slog paa at han burde bruge sine Sedler til Jærnbanebillet. Herover blev Evans stødt.

— Nej Rejsepenge maa du laane mig, sa han.

O'Brien nægted tvært og gik ud af Rummet.

Nu var Evans opirret. Han satte alle sine Sedler ind med ét og tabte dem. Han tog det med Ro. Han tændte en Cigar og sagde smilende til mig:

— Vil du laane mig Rejsepenge?

Jeg var tilsidst bleven noget omtumlet af det sidste Svineri af en Vin som var paa Flaskerne oppe i Hylderne, jeg knapped Trøjen op og rakte Evans min Pengebog med alt som i var. Jeg gjorde det for at vise ham hvor beredvilligt jeg vilde laane ham Rejsepengene og overlod til ham selv at tage hvad han trængte. Han saa paa mig og paa Bogen. Der gik en forunderlig Bevægelse gennem ham, han aabned Bogen og saa at den indeholdt alle mine Penge. Da han igen vendte Hovedet mod mig, nikked jeg bare.

Dette Nik misforstod han. Han trodde at jeg overlod ham det hele.

— Jeg takker dig! sagde han.

Og til min store Skræk satte han ind af mine Penge og begyndte Spillet paany.

Jeg vilde først stanse ham, men greb mig i det. Lad ham først bruge sine Rejsepenge som han vil, tænkte jeg. Men naar en rimelig Sum er bortspillet tager jeg Resten tilbage.

Men Evans tabte ikke mere. Han var som med et Slag bleven ædru igen og spilled bestemt og hurtigt. Den Tillid han blev vist i saa mange Kammeraters Overvær havde omskabt ham. Han sad høj og taus paa det Whiskyanker der tjente ham til Stol og satte ind og tog hjem Gevinster. Tabte han en Gang fordobbled han Indsatsen den næste; han tabte indtil tre Gange i Træk og fordobbled hver Gang, tilsidst tog han det hele hjem. Saa satte han ind en hel Femdollars og sagde at vandt han nu saa vilde han holde op.

Han tabte.

Og han vedblev Spillet.

Efter en Times Forløb rakte han mig min Lommebog tilbage med Pengene i; han havde holdt nøje Regning under Spillets Løb. Selv havde han nu atter en Dynge Sedler. Han spilled videre. Da satte han pludselig ind alt han ejed. Der gik en Mumlen gennem Rummet fra os som saa paa.

Evans sagde:

— Enten jeg taber eller vinder saa slutter jeg nu.

Han vandt.

Evan rejste sig.

— Vær saa snil at betale mig! sagde han.

— Imorgen, svared Bankieren. Jeg har det ikke iaften. Jeg skal gøre Udvej imorgen.

Evans sagde:

— Godt, altsaa imorgen! . . . .

Idet vi skulde gaa ud kom nogle Mænd tungt trampende ind i Rummet. De bar et lemlæstet Lig. Det var Irlænderen O'Brien, den samme som havde nægtet at laane Evans Rejsepengene. Han var netop bleven overkørt af et Hvedetog, begge hans Ben var skaaret af, det ene endog oppe paa Laaret. Han var allerede død. Han var gaaet ud af vort Rum og i Mørket tumlet lige ind under Jærnbanehjulene. Liget lagdes paa Gulvet og dækkedes til . . . . .

Saa fandt vi os en Seng hvor vi bedst kunde; nogle lagde sig paa Gulvet i selve Knejpen. Valdresen og jeg fandt os en Lade ude i Byen.

Om Morgenen kom Evans nedad Gaden.

— Har du faaet dine Penge hos Bankieren? spurgte Valdresen.

— Ikke endnu, svarte Evans. Jeg har været

ude paa Marken og gravet op et Hul til vor Kammerat.

Vi begrov O'Brien lidt borte fra Byen, i en Kasse som vi tog udenfor et Hus. Da Liget var skaaret saa kort blev Kassen heldigvis lang nok. Vi hverken sang eller holdt nogen Bøn; men vi var mødt op allesammen og stod et Øjeblik med vore Hatte i Haanden.

Saa var den Ceremoni forbi . . . . .

Men da Evans skulde have sine vundne Penge viste det sig at den snedige Bankier var forsvunden. Ogsaa dette tog Evans med samme Ro som alt andet, ham syntes det at være ganske ligegyldigt. Han havde imidlertid mange Penge endnu, han kunde godt løse Billet og købe sine Skjorter, sin Bukse og sine Romaner. Og da var jo Evans rustet for Vinteren.

Vi blev endnu i Byen til den næste Dags Aften. Vi førte det samme Liv og drak Knejpen tom. Flere af Arbejderne var blank og bar da de forlod Stedet, og da de ingen Jærnbanebillet kunde løse smugled de sig ind i Lastevognene hvor de begrov sig i Hveden. Men den gamle, pukkelryggede Kok, Nordmanden fra Jowa, gik det daarligt med dette Kneb. Han var lykkelig og vel kommet useet ind i Hveden, men derinde kunde han ikke holde sig i Ro, han be-

gyndte i sin Beruselse at synge slemme Viser med sin Kvindestemme. Saa blev han funden og kastet ud. Og da Mandslingen blev ransaget havde han saa mange Penge at han magelig kunde ha løst Billet til os alle, den Kæltring!

Vi spredtes for alle Vinde. Valdresen købte sig en liden Skydebane i en By i Minnesota, og Kokken drog vestover til Stillehavskysten. Men Evans gaar sikkerlig endnu omkring i sine Silkeskjorter og leverer Penge ud med rund Haand. Hver Sommer er han da paa Prærien og høster Hvede og hver Vinter ligger han inde i Wisconsins Skoge og hugger Favnved. Dette er nu hans Liv.

Et Liv der kanske er lige saa godt som noget andet.

V

PAA TOURNÉ

Jeg skulde holde Foredrag om moderne Litteratur i Drammen. Jeg havde besluttet mig til at skaffe mig en højst velkommen Indtægt paa denne Maade, og det kunde jo ske uden at koste mig nogen videre Anstrængelse. En vakker Sensommerdag sidder jeg da i Toget paa Vej til den gode By. Dette var i Aaret 1886.

Jeg kendte ingen Moders Sjæl i Drammen og ingen kendte mig. Averteret mit Foredrag i Aviserne havde jeg heller ikke; men jeg havde tidligere paa Sommeren i et pengestærkt Øjeblik faaet trykt fem Hundrede Visitkort, og disse vilde jeg nu faa uddelt i Hoteller, Beværtninger og større Butiker for at gøre Folk opmærksomme paa Begivenheden. Kortene var vistnok ikke helt efter min Smag, mit Navn

var fejltrykt paa dem, men med lidt god Vilje kunde man nok finde ud at det var mig. Og desuden var mit Navn saa absolut ubekendt at en Fejltryk gjorde hverken fra eller til.

Mens jeg sad i Toget gjorde jeg op min Status. Dette nedslog ingenlunde mit Mod. Jeg var vant til at klare mangen Tørn med faa eller ingen Penge. Vistnok var jeg heller ikke nu rig nok til at føre en Optræden som var mit fine, æstetiske Ærende i den fremmede By værdigt; men ved Sparsommelighed skulde jeg nok klare Foretagendet. Ingen flotte Udtællinger! Hvad Mad angik kunde jeg liste mig ned i Kælderne i Skumringen om Kvældene og faa den, og med Hensyn til Hotel vilde jeg søge mig et »Logi for Rejsende« at bo i. Og hvilke andre Udgifter havde jeg vel?

Jeg sad i Toget og studered mit Foredrag. Jeg vilde tale om Alexander Kielland.

Mine Medrejsende, nogle glade Bønder som havde været i Kristiania, lod en Flaske gaa rundt mellem sig; de bød ogsaa mig en Taar, men jeg sagde Nej Tak. Ogsaa senere gjorde de paa drukne og velvillige Folks Vis mangen Tilnærmelse; men jeg gav mig ikke af med dem. Tilslut forstod de vel af hele min Holdning og af de mange Notater jeg gjorde at

jeg var en lærd Mand som havde meget i Hovedet, og de lod mig sidde i Fred.

Ved Ankomsten til Drammen steg jeg ud af Toget og bragte min Vadsæk hen til en Bænk. Jeg vilde sunde mig lidt før jeg gik op i Byen. Denne Vadsæk havde jeg forresten intet Brug for; jeg havde taget den med alene fordi jeg havde hørt at det var lettere at slippe ind og ud i et Logi naar man havde »Tøj« med. Denne stakkels Vadsæk af Gulvtæppevæv var imidlertid bleven saa medtaget af Ælde og Slid at den slet ikke anstod sig en rejsende Litterat, mens mit eget Antræk, en mørkeblaa Jakkedragt, var flere Grader anstændigere.

En Hoteltjener med Bogstaver paa Luen kom hen til mig og vilde bære Vadsækken.

Jeg afslog det. Jeg forklared at jeg endnu ikke havde taget min Bestemmelse om Hotel, jeg skulde blot træffe nogle af Redaktørerne i Byen; det var mig som skulde holde Foredrag om Litteratur.

Naa, men Hotel skulde jeg vel have alligevel, jeg maatte jo bo et Sted? Hans Hotel var uden Sammenligning det bedste i sit Slags. Elektrisk Ringeapparat, Bad, Læseværelse. Det ligger lige herved, denne Gade op, saa tilvenstre.

Han tog min Vadsæk i Hanken.

Jeg holdt ham tilbage.

Vilde jeg da selv bringe mit Tøj til Hotellet?

Javel. Det traf sig saa, at jeg skulde samme Vej som det, saa kunde jeg hænge det paa Lillefingeren og det fulgte med.

Da saa Manden paa mig og forstod med ét at jeg ikke var nogen fin Herre. Han drev ned til Toget igen og spejded efter andre Rejsende; men da han ingen fandt kom han igen tilbage til mig og begyndte at forhandle med mig paany. Tilsidst lod han sig endog forlyde med at det egentlig var for min Skyld han var kommet til Stationen.

Naa det forandred Sagen. Manden var maaske udsendt af en Komite som havde hørt om mit Komme, kanske af Arbejdersamfundet. Der var utvivlsomt et højt aandeligt Liv i Drammen, en stærk Trang til gode Foredrag, hele Byen i Spænding. Jeg vidste ikke om ikke Drammen i saa Henseende stod foran Kristiania.

— De skal naturligvis bære mit Tøj, sagde jeg til Manden. Og det falder mig ind, der er vel Vin at faa i Hotellet, Vin til Maden?

— Vin? Bedste Sort Vin.

— Godt, De kan gaa. Jeg kommer bagefter. Jeg har blot at aflægge Besøg hos Aviserne.

Manden saa mig ud til at forstaa sig paa et og andet, jeg tog ham med paa Raad:

— Hvilken af Redaktørerne vil De anbefale mig? Jeg gider ikke gaa til alle.

— Arentsen er den fornemste, en Velstandsmand. Alle gaar til ham.

* * *

Redaktør Arentsen var selvfølgelig ikke at finde i Redaktionen; men jeg opsøgte ham i hans Hjem. Jeg forebragte ham mit Ærende; det var Litteraturen det galdt.

Ja, her var liden Sans for saadant her. En svensk Student havde været her ifjor og talt om den evige Fred; men han havde tabt Penge paa det.

— Jeg skal tale om Litteratur, sagde jeg.

— Javel, det misforstod jeg ikke, svarte Redaktøren. Men jeg vil forberede Dem paa at tabe paa det ogsaa.

T a b e paa det endog! Hr. Arentsen var kostelig. Han gik kanske ud fra at jeg rejste for et Firma. Jeg sagde kort og godt:

— Ved De om Arbejdersamfundets store Sal er ledig?

— Nej, svarte Redaktøren, — Arbejdersamfundet er udlejet imorgen Aften. Der skal være antispiritistiske Kunster. Der er desuden Abekatter og vilde Dyr. Af andre Lokaler ved jeg intet andet end Parkpavillonen.

— Vil De anbefale dette Lokale?

— Det er et stort, luftigt Lokale. Prisen? Ja det ved jeg ikke; men De vil sikkert faa det meget billigt. De faar tale med Bestyrelsen.

Jeg bestemte mig for Parkpavillonen. Det var netop Stedet. Arbejdersamfundslokaler kunde ofte være baade smaa og ubekvemme. Hvem var Bestyrelse?

Sagfører Carlsen, Bundtmager den og Boghandler den.

Jeg begav mig paa Vej til Sagfører Carlsen. Han bodde paa Landet, jeg gik og jeg gik, og Vejen fik endelig Ende. Jeg forklarte ham mit Ærende og forlangte Parkpavillonen. Den maatte netop egne sig til en saadan Sjældenhed som et litterært Foredrag.

Sagføreren tænkte paa det, men rysted paa Hovedet.

Ikke? Var Lokalet saa stort? Han maatte vel indrømme at det var uheldigt om Folk var nødt til at gaa tilbage af Mangel paa Plads?

Sagføreren forklarte sig nærmere. Han kunde kun raade mig fra det hele Forehavende. Her var saa liden Interesse for sligt noget, en svensk Student rejste ogsaa her paa Foredrag . . .

— Ja men han talte om evig Fred, svarte jeg, hvorimod jeg skal tale om Litteratur, Skønlitteratur.

— Desuden er De kommet i en uheldig Stund, vedblev Hr. Carlsen. Der er netop bekendtgjort en antispiritistisk Forestilling i Arbejdersamfundet, og der er baade Abekatter og vilde Dyr.

Da smilte jeg og saa paa Manden. Han syntes at mene hvad han sagde, og jeg opgav ham som haabløs.

— Hvormeget vil De have for Parkpavillonen? spurgte jeg kort.

— Otte Kroner, svarte han. Forresten skal Udleje af Parkpavillonen besluttes i samlet Bestyrelsesmøde. Om et Par Dage kan De faa bestemt Besked; men jeg tror nok at jeg allerede nu kan love Dem Lokalet.

Jeg gjorde et lynsnart Overslag: de to Ventedage beregned jeg til en Udgift paa tre Kroner, Parken otte, det var elleve; Billetsælgeren en, det var tolv. Fire og tyve Tilhørere à femti Øre kunde altsaa dække Udgifterne; de øvrige

et eller to Hundrede Mennesker som vilde møde var saaledes ren Gevinst.

Jeg slog til. Pavillonen var lejet.

* * *

Jeg fandt Hotellet og traadte ind. En Pige spurgte:

— Ønsker Dem Værelse i første eller anden Etage?

Jeg svarte roligt og bramfrit:

— Jeg ønsker et billigt Værelse, det billigste De har.

Pigen mønstrer mig. Var jeg en spøgefuld Herre som gjorde mig en Fornøjelse af at tale om et billigt Værelse? Var det ikke mig som havde forhørt gennem Tjeneren om Vin til Maden? Eller optraadte jeg saa beskeden blot for ikke at sætte Hotellet i Forlegenhed? — Hun stødte en Dør op. Jeg fór tilbage.

— Jo det er ledigt, sagde hun; det er til Dem. Demses Tøj staar her allerede. Værsaagod!

Her var ingen Omvej, jeg traadte ind. Det var Hotellets allerfineste Salon.

— Hvor er Sengen?

— Dér, en Sovesofa. Vi kan ikke godt have en Seng staaende herinde. Men Sofaen slaas ud til Seng om Natten.

Pigen trak sig tilbage.

Jeg kom i et ondt Humør. Og der stod min elendige Vadsæk i disse Omgivelser. Og mine Sko saa slemt ud efter den lange Tur paa Landevejen. Kort sagt jeg banded.

Øjeblikkelig stikker Pigen Hovedet indad Døren og spørger:

— Ønsker Dem noget?

Se saa, jeg skulde ikke engang faa udtale mig i Korthed uden at en Mængde Tjenere strømmed til!

— Nej, svarte jeg haardt. Jeg ønsker to Stykker Smørrebrød.

Hun ser paa mig.

— Ikke noget Varmt?

— Nej.

Saa forstod hun. Maven. Det var Vaaren. Jeg havde min Periode.

Da hun kom med Smørrebrødene medbragte hun ogsaa et Vinkort. Den dresserede Skabning lod mig ikke faa Fred hele Aftenen: Ønsker Dem varmet Demses Tæpper? Derinde er Badet, om Dem ønsker . . .

Da Morgenen kom sprang jeg nervøst op og begyndte at klæde mig paa. Jeg frøs; naturligvis havde den Pokkers Sovesofa været altfor kort for mig og jeg havde sovet slet. Jeg ringte. Ingen kom. Det maatte være tidlig paa Morgenen endnu, jeg hørte ikke en Lyd fra Gaden, og da jeg fik sundet mig lidt bedre saa jeg at det ikke var helt lyst.

Jeg mønstred Værelset; det var det pragtfuldeste jeg havde set. Mørke Anelser greb mig og jeg ringte igen. Jeg stod der til Anklerne i det bløde Gulvtæppe og vented. Nu skulde jeg ribbes for mine sidste Skillinger, de strakte maaske ikke engang til. Jeg begyndte i Hast at tælle over hvormange Penge jeg egentlig havde; saa hører jeg Skridt paa Gangen, og jeg indstiller.

Men ingen kom. Skridtene paa Gangen var en Indbildning.

Jeg begynder at tælle paany. Hvilken frygtelig Uvished jeg befandt mig i! Hvor var nu Pigen med den paatrængende Tjenstvillighed fra igaaraftes? Laa hun og sov endnu den lade Skabning, skønt det næsten var lys Dag?

Endelig kom hun, halvt paaklædt, blot med et Sjal over sig.

— Ringte Dem?

— Jeg skal bede om min Regning, sagde jeg saa fattet som muligt.

Regning? Det havde sin Vanskelighed, Madamen sov endnu, Klokken var blot tre. Pigen saa raadvild ud og stirred paa mig. Hvad var dette for en Manér at stirre slig! Hvad angik det hende at jeg agted at forlade et Hotel i betids?

— Det faar ikke hjælpe, sagde jeg. Nu maa jeg have Regningen, nu.

Pigen gik.

Nu blev hun en Evighed borte. Hvad der især forøged min Uro var Frygten for at Værelset muligens blev beregnet pr. Tid, pr. Time, og at jeg nu stod her og ødte skændigt mine Penge i en uforskyldt Ventetid. Jeg havde intet Kendskab til det fine Hotelliv og fandt nu denne Beregningsmaade rimeligst. Desuden var der ved Vaskeservanten opslaaet en Plakat hvorpaa der stod at for Værelser, der ikke blev opsagte inden Klokken seks Eftermiddag, blev der beregnet nyt Døgn. Alle Ting fyldte mig med Rædsel og fortumled mit skønlitterære Hoved.

Endelig banked Pigen paa Døren og kom ind.

Aldrig — nej aldrig skal jeg glemme Fatum denne Skøjerstreg! To Kroner og sytti Øre,

det var det hele! En Bagatel, en Drikkeskilling som jeg kunde skænke Pigen til Haarnaaler! Jeg slog endel Kroner i Bordet, — nok en. De skal selv have Resten! Velbekomme, min Ven!

Man maatte vel vise Levemaade. Ikke at tale om at denne Pige fortjente Paaskønnelse. En sjælden Pige, et Hjærtemenneske, som var falden ned i et Hotel i Drammen som et Bytte for Rejsendes Vilkaarlighed. Der fødes ikke slige Kvinder mere, Racen er uddøet. Hvilken Omhu viste hun ikke til det sidste da hun mærked at hun havde en Rigmand for sig:

— Gutten vil bære Demses Tøj.

— Slet ikke! Slet ikke! svarte jeg for ikke at volde hende Bryderi. En saadan Ubetydelighed som en Vadsæk. Og dertil en saa elendig Vadsæk. Jeg skal sige Dem, den har fulgt mig paa alle mine litterære Tournéer; jeg vil ikke have nogen anden, det er en Egenhed ved mig.

Men der nytted ingen Indsigelse, Gutten vented allerede udenfor. Han saa gennemborende paa min Vadsæk da jeg kom gaaende. Ak hvor en saadan Mand kan se paa en Vadsæk og brænde efter at faa tag i den!

— Jeg skal bringe den, sagde han.

Trængte jeg ikke selv mine resterende Penge? Kunde jeg gøre Regning paa nogen Indtægt forinden Foredraget? Altsaa vilde jeg personlig bære min Vadsæk.

Men Gutten havde den allerede i Haanden. Det ekstra omhyggelige Menneske syntes ikke at føle den som nogen Byrde, han lod ikke til at tænke paa nogen Belønning, han bar den saa troskyldig, han syntes at kunne gaa i Døden for den som ejed en saadan Vadsæk.

— Holdt! raabte jeg brat og stansed. Hvor bringer De egentlig Vadsækken hen?

Da smilte Manden.

— Det maa De selv bestemme, svarte han.

— Det er rigtigt, sagde jeg. Det skal jeg selv bestemme. Det gaar ikke efter Deres Næse.

Jeg vilde under ingen Omstændighed have ham med længer, vi havde passeret et »Logi for Rejsende« i en Kælder, og i denne Kælder vilde jeg mælde mig. Men dette vilde jeg ikke have en Mand fra et konkurrerende Hotel med paa; jeg vilde snige mig didned alene.

Jeg tog op en Halvkrone og gav Gutten.

Han holdt fremdeles Haanden ud.

— Jeg bar Deres Vadsæk igaar ogsaa, sagde han.

— Der har De for igaar, svarte jeg.

— Saa bar jeg den nu, fortsatte han.

Den Satan, han plyndred mig!

— Og her er for idag, sagde jeg og kasted en ny Halvkrone til ham. Og nu haaber jeg at De forsvinder.

Gutten gik. Men han saa sig tilbage flere Gange og holdt Øje med mig.

Jeg søgte hen til en Bænk paa Gaden og satte mig. Det var lidt koldt; men da Solen stod op blev det bedre. Jeg sovned og maa have sovet en god Stund; da jeg vaagned var der flere Mennesker paa Gaden og der steg Røg op fra adskillige Skorstene. Saa gik jeg ned i Kælderen og akkordered med en Kone om Logi. Jeg skulde betale en halv Krone Natten.

* * *

Da de to Ventedage var gaaet begav jeg mig paany ud paa Landet til Sagfører Carlsen. Han gentog sit Raad om at indstille Foredraget, men jeg lod mig ikke omstemme; i Mellemtiden havde jeg endog bekostet indrykket et Avertissement i Arentsens Blad om Tid, Sted og Emne.

Da jeg straks vilde betale ham for Lokalet, hvorved jeg rigtignok vilde blive aldeles blank

for Penge, sagde Hr. Carlsen, denne mærkelige Mand:

— Det kan jo udstaa med Betalingen til efter Foredraget.

Jeg misforstod ham og blev stødt.

— Tror De kanske ikke at jeg har otte Kroner?

— Jo gudbevares! svarte han. Men rent ud sagt: det er slet ikke sikkert at De faar Brug for Lokalet og da skal De jo ikke betale for det.

— Jeg har allerede averteret Foredraget, sagde jeg.

Han nikked.

— Det har jeg set, svarte han. Lidt efter spurgte han: Vil De tale om der ikke kommer flere end femti Mennesker?

Jeg var i Grunden lidt fornærmet; men jeg tænkte paa det og sagde at femti Mennesker vistnok var et faatalligt Publikum; men jeg fik gøre det.

— Men for ti vil De ikke tale?

Da lo jeg højt.

— Nej De maa undskylde. Der er Grænser.

Saa talte vi ikke mere derom og jeg betalte ikke for Lokalet. Vi begyndte at snakke om Litteratur. Sagføreren forekom mig ikke længer saa haabløs som under mit første Besøg, han

var aabenbart en interesseret Mand; men hans Meninger syntes mig jo ikke videre værd i Sammenligning med mine egne.

Da jeg tog Afsked ønsked han mig rigtig fuldt Hus til Foredraget imorgen Aften.

Jeg gik hjem til min Kælder opfyldt af det bedste Haab. Alt var nu rede til Bataljen. Allerede om Formiddagen havde jeg lejet en Mand for halvanden Krone til at gaa rundt i Byen og strø ud mine fem Hundrede Visitkort; Begivenheden var nu kendt i Hus og Hytte.

Jeg kom i en vis højtidelig Stemning. Tanken paa den vigtige Sag som forestod fik mig til at vantrives i den lille Kælder med det tarvelige Publikum. Alle vilde vide hvad jeg var for noget og hvorfor jeg bodde der. Værtinden, Konen bag Disken, forklarte at jeg var en lærd Mand som sad og skrev og studerte hele Dagen, og hun slog paa at man ikke maatte plage mig med Spørgsmaal. Hun var mig til stor Hjælp. De Folk som søgte dette Sted var sultne Djævle i Bluse og Skjorteærmer, Arbejdsfolk og Gadesjauere som stak ned i Kælderen for at faa sig en varm Kop Kaffe eller en Blodklub med Smør og Myseost paa. Undertiden blev de ubehagelige og gav Værtinden onde Ord fordi Vaflerne var for gamle eller Æggene for smaa.

Da de hørte at jeg skulde tale i selve Parkpavillonen vilde de vide hvad Billetten kosted; nogle af dem erklærte at de vilde høre min Tale, men en halv Krone var for meget, de begyndte at prutte med mig om Prisen. Jeg loved mig selv ikke at blive krænket i min Værdighed af disse Mennesker; de mangled jo al Dannelse.

En Herre havde Værelse ved Siden af mit. Han talte et frygtelig svensk-norsk Sprog, og Værtinden kaldte ham Hr. Direktør. Naar denne Mand kom fejende ind i Kælderen til os andre vakte han den største Opmærksomhed, blandt andet fordi han altid slog Støvet af Stolen med sit Lommetørklæde før han satte sig. Han var en fin Mand med dyre Vaner; naar han skulde have Smørrebrød forlangte han ufravigelig »færskt Brød med bedste Sort Smør«.

— Er det Dem som skal holde Foredrag? spurgte han mig.

— Ja det er ham, svarte Værtinden.

— Det er en daarlig Spekulation, vedblev Hr. Direktøren til mig. De averterer jo ikke. Har De ikke set hvordan jeg averterer?

Det kom for en Dag hvem Herren var:

Antispiritisten, Manden med Aberne og de vilde Dyr.

— Jeg averterer med Plakater store som saa! fortsatte han. Jeg klistrer dem op paa hvert evige Sted hvor jeg kan komme til; der er svære Bogstaver paa dem. Har De ikke set mine Bogstaver? Der er ogsaa Aftegninger af Dyrene paa dem.

Mit Foredrag gjaldt Skønlitteratur, indvendte jeg, altsaa Kunst, aandelige Ting.

— Det sjiter ja' i! svarte han. Og han vedblev i sin Frækhed: en anden Sag var det om De traadte i Tjeneste hos mig. Jeg maa have en Mand til at forklare Dyrene og jeg vil helst have en fremmed Mand som ikke er kendt her i Byen. Kommer der en kendt Mand frem skriger Publikum: Se der er jo Petterson; hvad ved han om tropiske Dyr?

Jeg vendte mig bort fra Manden i taus Foragt. Jeg kunde ikke give mig til at svare paa saa megen Uforskammethed.

— Tænk paa det! sagde Hr. Direktøren; tag det under Overvejelse. Jeg betaler fem Kroner Aftenen.

Da rejste jeg mig op fra Stolen uden et Ord og forlod Kælderen. Jeg syntes det var det eneste jeg havde at gøre. Hr. Direktøren var

naturligvis bange for min Konkurrance, jeg vilde trække hele Byens Publikum til mig; han ønsked at affinde sig med mig, bestikke mig. Aldrig! sagde jeg til mig selv; aldrig skal nogen faa mig forlokket til at svigte de aandelige Ting! Min Vej er den ideale!

* * *

Dagen oprandt og Aftenen kom. Jeg børsted omhyggelig mine Klæder, tog rent Tøj paa og begav mig paa Vej til Parkpavillonen. Klokken var syv. Jeg havde studeret mit Foredrag med megen Flid, mit Hoved var fuldt af alle de høje og skønne Ord jeg vilde bruge, og jeg saa i Aanden en sikker Sukces, endog Telegrafen sat i Bevægelse om det Slag jeg vilde slaa.

Det regned; Vejret var ikke det heldigste; men et litterært interesseret Publikum vilde ikke holde sig tilbage af lidt Regn. Jeg mødte jo Folk i Gaderne, Par efter Par der gik under samme Paraply. Det slog mig forresten at de ikke gik samme Vej som jeg selv — til Parkpavillonen. Hvor skulde de hen? Ak det var vel Almuen i Byen paa Vej til Arbejdersamfundet og Abekatterne.

Billetsælgeren stod paa sin Post.

— Er nogen kommet? spurgte jeg.

— Ikke endnu, svarte han; men der er jo endnu en god Halvtime igen.

Jeg gik ind i Salen, det umaadelige Rum, hvor mine Skridt genlød som Hovtramp. Aa Herregud om der nu havde siddet et fuldt Hus derinde, Hoved ved Hoved, Damer og Herrer, som bare vented paa Taleren! — Ikke en Sjæl!

Jeg vented den lange Halvtime; ingen kom. Jeg gik ud til Billetsælgeren og spurgte om hans Mening. Den var noget forbeholden; men den trøsted mig. Billetsælgerens Mening var den at det var ikke noget Vejr til et Foredrag iaften, Folk gik ikke ud naar det regned saa grovt; forresten — sagde han — kunde vel Størsteparten ventes nu i de sidste Minutter.

Og vi vented.

Endelig kom en Mand, regndryppende og hurtig; han løste sin Billet med en Halvkrone og gik ind.

— Nu begynder de at komme, sagde Billetsælgeren og nikked, det er en Fantevane Folk har at komme i massevis i sidste Øjeblik.

Vi vented. Ingen flere kom. Tilsidst traadte min eneste Tilhører ud igen af Salen og sagde:

— Sligt et Hundevejr!

Det var Sagfører Carlsen.

— Jeg er bange for at der ikke kommer nogen i Aften, sagde han; det skyller jo ned! Han blev var min forsagte Mine og lagde til: Nej jeg saa det paa Barometret. Det sank saa altfor fort. Det var derfor jeg fraraaded Dem at holde Foredraget.

Billetsælgeren stod fremdeles paa mit Bedste.

— Vi faar vente en halv Times Tid, sagde han. Det var da Pokker om der ikke skulde komme en tyve — tredive Mennesker alligevel tilslut.

— Jeg tror det ikke, sagde Sagføreren og knapped sin Regnfrakke. Mens jeg husker det, sagde han til mig, De har intet at betale for Lokalet, naturligvis.

Han tog Hatten af, hilste og gik.

Billetsælgeren og jeg vented endnu en halv Time og talte indgaaende om Sagen med hinanden. Det var en flau Affære og jeg følte mig yderlig ydmyget. Der var Sagføreren ovenikøbet gaaet bort fra sin Halvkrone som han skulde havt tilbage. Jeg vilde have løbet efter Manden med Skillingen; men Billetsælgeren afholdt mig derfra.

— Saa beholder jeg den, sagde han; De skylder mig da bare en halv Krone til.

Men jeg gav ham en hel Krone til. Han havde været mig en tro Mand i det han var sat til, og jeg vilde paaskønne ham. Han takked ogsaa oprigtig og gav mig Haanden til Farvel da han gik.

Jeg vandred hjemover som en slagen Mand. Skuffelsen, Forsmædelsen lammed mig næsten, jeg drev viljeløst henefter Gaderne og tænkte ikke over hvor jeg var. Til Topmaal paa Ulykken kom nu ogsaa at jeg ikke længer havde Midler til at komme tilbage til Kristiania.

Regnet vedblev.

Jeg var kommet udenfor et stort Hus; jeg saa fra Gaden en oplyst Billetluge inde i Gangen. Det var Arbejdersamfundet. Nu og da gik et forsinket Menneske ind endnu, løste Billet i Lugen og forsvandt indad de store Døre til Salen. Jeg spurgte Billetsælgeren hvormange der var. Der var nu næsten fuldt.

Den elendige Direktør havde besejret mig med Glans.

Saa sneg jeg mig hjem til Kælderen. Jeg spiste ikke og drak ikke, men gik i al Stilhed tilsengs.

Ud paa Natten banked det paa til mig, og en Mand traadte ind. Han bar et Lys i Haanden. Det var Hr. Direktøren.

— Hvordan gik det paa Foredraget? spurgte han.

Under andre Omstændigheder vilde jeg have kastet Manden paa Dør; nu var jeg for knækket til nogen kæk Optræden, og jeg svarte ham da blot at jeg havde indstillet Foredraget.

Han smilte.

Det var ikke Vejr til Foredrag om Skønlitteratur, forklarte jeg. Det kunde han vel se.

Han smilte fremdeles.

— De skulde bare vide hvor frygtelig Barometret har faldt, sagde jeg.

— Jeg havde propfuldt Hus, svarte han. Forøvrigt smilte han ikke længer, men bad endog om Undskyldning fordi han forstyrred mig. Han havde et Ærende.

Hans Ærende var af en altfor kuriøs Art; han kom for paany at tilbyde mig Engagement som Taler ved hans Forestillinger.

Jeg blev krænket i mit Inderste, og jeg bad ham paa det bestemteste om ikke længer at forholde mig min Nattero.

Istedetfor at gaa satte han sig ret ned paa min Seng med Lyset i Haanden.

— Vi kan jo tale om Sagen, sagde han. Han forklarte at den Drammenser han havde

lejet til at »forklare Dyrene« var kendt af alle. Han selv — Direktøren — havde gjort fænomenal Lykke med sine antispiritistiske Kunster; men Drammenseren, Taleren, havde ødelagt alt for ham. Se der er Bjørn Pedersen, raabte Folk; hvor har du faat den Grævlingen fra? Men Bjørn Pedersen forklarte efter Programmet at det ikke var nogen Grævling, men en Hyæne fra Busklandet som allerede havde ædt tre Missionærer. Da skreg Folk af Forbitrelse fordi han vilde holde dem for Nar. Jeg forstaar det ikke, sagde Direktøren, jeg havde sværtet ham godt i Ansigtet og sat paa ham en stor Paryk; men alligevel blev han genkendt.

Alt dette vedkom mig ikke, og jeg vendte mig mod Væggen.

— Tænk paa det! sagde Hr. Direktøren før han gik. Jeg kunde kanske strække mig til seks Kroner Aftenen hvis De gjorde Deres Sager godt.

Aldrig skulde jeg synke ned til en saa gemen Haandtering som han foreslog mig! Man havde jo Ære i Livet!

* * *

Dagen efter kom Hr. Direktøren til mig og bad mig se paa det Foredrag som handled om Dyrene. Om jeg vilde korrigere det hist og her og rette Sproget; han vilde betale mig for det, jeg skulde faa to Kroner.

Tiltrods for alt paatog jeg mig dette Arbejde. Jeg gjorde jo Manden en Velgærning, og det var saa at sige et Arbejde i Litteraturens Tjeneste. Jeg trængte desuden de to Kroner. Men jeg bad ham paa det strængeste fortie min Medvirkning.

Jeg arbejded den hele Dag, gjorde Talen op igen fra Begyndelsen til Enden, lagde megen Følelse og meget Vid i denne Beskrivelse, udstyred den rigt med Lignelser og blev mere og mere optaget af mit eget Arbejde. Det var et rent Kunststykke at gøre saa meget ud af nogle stakkels Dyr. Da jeg ud paa Aftenen læste Værket op for Hr. Direktøren havde denne Mand aldrig hørt Mage til Tale i sit Liv, sligt Indtryk gjorde den paa ham. Han gav mig af Erkendtlighed tre Kroner.

Dette rørte og opmuntred mig. Jeg begyndte igen at fatte Haab til min litterære Mission.

— Havde jeg nu bare en dygtig Mand til

at fremsige denne Tale! sagde Hr. Direktøren. Den Mand findes ikke her.

Jeg begyndte at tænke paa det. Det var i Grunden harmeligt om en hvilkensomhelst Bjørn Pedersen skulde faa fat i en saa udsøgt Tale og forfuske den ved en elendig Oplæsning. Jeg holdt ikke ud at tænke derpaa.

— Jeg kunde kanske paa visse Betingelser holde Talen, sagde jeg.

Hr. Direktøren rykked til.

— Hvilke Betingelser? Jeg giver Dem syv Kroner, sagde han.

— Ja det er godt. Men Hovedsagen er at det blir mellem Dem og mig hvem der egentlig er Deres Taler.

— Det lover jeg.

— Ja for De kan jo nok forstaa, sagde jeg, at en Mand med min Livsgærning ikke godt kan være bekendt at holde Foredrag om Dyr.

Nej det forstod han.

— Og havde ikke Talen været mit eget litterære Værk helt igennem saa havde jeg aldrig gjort det.

Nej det forstod han ogsaa.

— Saa faar jeg altsaa virkelig gøre Dem denne Tjeneste, sagde jeg.

Hr. Direktøren takked.

Da Klokken blev syv fulgtes vi ad til Arbejdersamfundet. Jeg skulde se Dyrene og sætte mig lidt ind i Behandlingen af dem.

Det viste sig at være to Aber, en Skildpadde, en Bjørn, to Ulveunger og en Grævling.

Om Ulvene og Grævlingen indeholdt min »Forklaring« ikke et Ord, derimod saa meget mere om en vis Hyæne fra Busklandet, en Zobel og en Maar, »bekendt fra Bibelen«, samt en uhyre amerikansk Graabjørn. Om Skildpadden havde jeg den prægtige Vits at den var en fin Dame som ikke leved af andet end ægte Skildpaddesuppe.

— Hvor er Zobelen og Maaren? spurgte jeg.

— Her! svarte Hr. Direktøren. Og han viste mig Ulveungerne.

— Og hvor er Hyænen?

Da pegte han uden Betænkning paa Grævlingen og svarte:

— Her er Hyænen.

Jeg blev hed af Vrede og sagde:

— Paa den Maade gaar det ikke; det er Bedrageri. Jeg maa tro paa det jeg skal forkynde, det maa være min dybeste Overbevisning.

— Lad os ikke ryge uklar for en slig Bagatel, sagde Hr. Direktøren. Han hented

en Brændevinsflaske frem fra en Krog og bød mig en Dram.

For at vise ham at det ikke var hans Person jeg havde noget imod, men hans skidne Sag, tog jeg Glasset og drak det ud. Selv drak han efterpaa.

— Styrt mig ikke i Ulykke! sagde han. Nu er Talen saa herlig, Dyrene er heller ikke daarlige, virkelig ikke daarlige; se bare her for en stor Bjørn! Hold nu De Talen saa skal alt gaa godt.

Nu begyndte de første Mennesker at indfinde sig i Salen, og Hr. Direktøren blev mere og mere urolig. Jeg holdt hans Skæbne i min Haand og det vilde ikke være ubilligt om jeg brugte min store Magt med Maadehold. Jeg indsaa desuden det umulige i at foretage de mange Rettelser i min Tale paa den korte Tid som nu var tilbage; desuden vilde det være hartad ugørligt for nogensomhelst at lægge den samme Følelse i en Beskrivelse af en Grævling som i en Skildring af en frygtelig Hyænes Liv. Ved Rettelserne vilde altsaa mit litterære Værk komme til at tabe mere end jeg kunde forsvare. Dette sagde jeg Hr. Direktøren.

Han forstod altsammen paa Øjeblikket. Han skænked en Dram paany, og jeg drak.

Forestillingen begyndte for fuldt Hus, Antispiritisten gjorde Kunster som ingen Djævel kunde fatte; han trak Lommetørklæder ud af sin Næse, fandt Kløverknegt i en gammel Kones Lomme nede i Salen, fik et Bord til at gaa henad Gulvet uden at berøre det; tilsidst blev Hr. Direktøren Aand og sank i Gulvet gennem en Luge. Publikum var henrykt og tramped som desperat. Nu var det Dyrenes Tur. Hr. Direktøren førte dem egenhændig frem et efter et, og jeg skulde forklare dem.

Jeg var straks paa det rene med at Hr. Direktørens Sukces kunde ikke jeg opdrive; men det var mit Haab at de virkelig skønsomme blandt Publikum vilde have Interesse af min Præstation. Dette Haab blev heller ikke skuffet.

Da Skildpadden var forevist havde jeg blot med Landdyr at skaffe, og jeg tog da mit Udgangspunkt fra Noah som havde med sig et Par af alle de Dyr som ikke kunde leve i Vandet. Men det gik lidt trægt med Præsentationen, Humøret havde forladt Publikum. Zobelen og Maaren fik ikke Paaskønnelse efter Fortjeneste skønt jeg endog fortalte hvormange

af disse kostelige Dyreskind Dronningen af Saba havde paa sig under sit Besøg hos Salomo. Nu følte jeg forresten at det gik bedre; opglødet af det bibelske Emne og de to Drammer blev min Tale farverig og skøn, jeg forlod mine Papirer og laved Tekst paa egen Haand, og da jeg endte skreg flere Stemmer nede i Salen Bravo for mig, og hele Huset klapped.

— Der staar en Dram bag Forhænget! hvisked Hr. Direktøren til mig.

Jeg traadte tilbage og fandt Drammen. Flasken stod ved Siden af. Jeg satte mig et Øjeblik paa en Stol.

Imidlertid førte Hr. Direktøren et nyt Dyr frem og vented paa mig. Jeg skænked mig en ny Dram og satte mig atter. Ventetiden havde vel forekommet Hr. Direktøren for lang, han begyndte selv en Forklaring i sit umulige Blandingssprog, og jeg hørte til min Skræk at det var Hyænen han foreviste; han forsnakked sig endog og kaldte den Grævlingen. Da greb Harmen mig og jeg traadte ind paa Scenen, førte Hr. Direktøren tilside med en Armbevægelse og tog selv Ordet. Hyænen var Forestillingens Trumf, jeg maatte tale som ingensinde før for at redde den, og allerede

fra min Indtræden da jeg førte Hr. Direktøren væk med min Arm havde jeg Publikum paa min Side. Jeg desavouered Hr. Direktøren, sagde at han aldrig havde set en Hyæne i sit Liv, og jeg begyndte min Udmaling af et saadant vildt Dyrs ryggesløse Levnet. Drammerne virked, min Begejstring steg til en svimlende Højde; jeg hørte selv at mine Ord blev rødere og hæftigere mens Hyænen stod ved Hr. Direktørens Fødder og blinked taalmodig med sine bittesmaa Øjne. Hold godt paa den! skreg jeg til Hr. Direktøren. Den ligger paa Sprang, det er mine Tarmer den vil have! Hav Pistolen i Beredskab om den skulde slide sig løs!

Hr. Direktøren maatte selv være bleven nervøs, han rykked Hyænen til sig — Baandet brast, og Dyret smutted ind mellem hans Ben. Et Hvin af Kvinder og Børn slog op fra Salen, og Halvdelen af Publikum rejste sig. I dette Øjeblik var Spændingen stor. Saa løb Hyænen med trippende Skridt bort fra os, henover Scenen og tilbage til sin lille Hule. Hr. Direktøren stængte Døren efter den med et Smæld.

Vi pusted alle ud, og jeg afslutted mit Foredrag med nogle faa Ord. Denne Gang havde vi sluppet heldigt, sagde jeg, og der skulde i

denne Aften blive sørget for en svær Jærnlænke til Udyret. Saa bukked jeg og traadte tilbage.

Da brød Bifaldet løs, det blev ligefrem larmende, og man raabte paa Taleren — Taleren. Jeg gik ind og bukked paany, og det var sandt at sige en vældig Lykke jeg gjorde. Selv det sidste Menneske i Salen klapped endnu lige til Døren.

Hr. Direktøren var tilfreds, han takked mig oprigtig for min Bistand. Han vilde sikkert faa fuldt Hus mange Gange endnu.

Da jeg skulde gaa hjem vented en Mand mig udenfor Døren. Det var min Billetsælger fra Parkpavillonen. Han havde overværet Forestillingen og var henrykt. Han berømmed mig i høje Toner for mine Talegaver; jeg maatte ingenlunde opgive Foredraget i Parkpavillonen, nu var det Tiden at tillyse det naar Folk havde hørt hvad jeg dued til. For Eksempel en Gentagelse af Talen om Hyænen, især hvis jeg tog selve Dyret med.

* * *

Men Hr. Direktøren den skamløse Mand vilde ikke ud med Pengene Dagen efter. Hvis jeg ikke skriftlig forpligted mig til at optræde

ogsaa den næste Aften vilde han lade det gaa til Rettergang, sagde han. Den Svindler, den Skurk! Vi indgik da en mindelig Overenskomst: han skulde betale mig fem Kroner. Til de tre, han alt havde givet mig, blev det da otte, og jeg havde Rejsepenge tilbage til Kristiania. Men den skrevne Tale vilde han beholde. Vi forhandled længe om dette Punkt, idet jeg nødig vilde overgive ham Talen til den rene Profanation. Paa den anden Side var den uimodsigelig hans Ejendom og han havde betalt for den. Saa gav jeg da tilslut efter. Han satte saa overordentlig stor Pris paa Arbejdet.

— En slig Tale har jeg aldrig hørt før, sagde han. Jeg husker igaar, den greb endog mig mere end nogen Prædiken.

— Ja der kan De se! svarte jeg. Det er Litteraturens Magt over Sindene!

Dette var mit sidste Ord til ham. Ved Middagstid tog jeg Toget tilbage til Kristiania.

FAR OG SØN

EN SPILLEHISTORIE

I

Jeg gjorde sidste Høst en Rejse sydover, langt syd, og kom tidlig en Morgen med Flodbaaden til Landsbyen D*, en liden By, en forunderlig By, bortgæmt og bortglemt, en By paa en Snes Huse foruden en Kirke, et Posthus og en Flagstang. Stedet er kendt af Indviede, af Æventyrere og Spillere, fint Folk og Vagabonder, og i nogle Sommermaaneder af Aaret er der et Liv med megen Omsætning i Ravnekrogen. Nu var der Marked i Byen og Omegnens Befolkning var kommet ind; de havde Dragter af Silke og af Skind, med Bælter og Skærf med Smykker paa, alt efter Stand og Formue. Rundt om Kirken stod Rækker af Telte hvor man solgte og købte; et af disse Telte var blaat, — det var Pavo fra Sinvaras Telt.

Men lige i Nærheden af Kirken, midt mellem Flagstangen og Posthuset laa Hotellet.

Dets øverste Etage var blaa, — der spilte Spillerne sine Penge bort.

Man fortalte i Hotellet at Pavo ganske sikkert vilde komme iaften. Jeg spurgte hvem Pavo var og man forstod af dette Spørgsmaal at jeg var fremmed her, ellers kendte alle Pavo. Han var den Mand som havde »sprængt Banken« tre Gange, hans Far ejed det største Gods vide omkring og Pavo selv havde sat hele sin Formue overstyr under sidste Vaarfest. Hvert Barn kendte Pavo; alle Landsbyens Piger talte om ham naar de mødtes ved Vandposten om Aftenen og de Fromme bad for ham saa ofte han randt dem ihu. Kortsagt, han var Spilleren og den forlorne Søn, en falden Stormand, en Ex-Krøsus, Pavo fra Sinvara. Han var noget af Byens Stolthed og dens Skam.

Og hvad det angik at Pavo havde et Telt saa havde hans gode Moder købt dette Telt til ham og sat ham i Gang med Handel for om muligt endnu at bringe ham paa rette Veje. Det kunde jo ogsaa have gaaet saa godt om Pavo blot havde villet gøre Alvor af det; men det vanartede Barn havde allerede samme Uge gaaet hen og malet sit Telt med Spillebankens blaa Farve; ti hans Sind var uforandret. Han

spilled ogsaa fremdeles, alt han tjente ved Disken lagde han paa Rouletbordet og oftest gik han fattigere ud af Banken, end han kom ind. Hans Telt havde god Søgning, han solgte saa mange Sager, hverken Bønder eller Byens Folk gik ham forbi, alle skulde handle med Pavo fra Sinvara. Og hans Moder skaffed ham altid fuldt op af Varer, hans Telt var fyldt til Taget.

Nu skulde han komme iaften. Hele Byen vidste at han skulde komme.

II

Taarnuret slog, jeg hørte fem sangrende Slag der blanded sig med den øvige Larm fra Markedspladsen. Pludselig banker Hoteltjeneren paa til mit Værelse. Den unge Mand var meget ophidset.

— Tænk Dem, sagde han, Herren til Sinvara vil ogsaa komme.

Jeg havde ikke bedt om denne Meddelelse og jeg sagde til Tjeneren at nævnte Herre ikke angik mig. Hvem var han? Hvorfor kom han? Tjeneren trak paa Skulderen og forklared at Herren til Sinvara var ingen anden end hele Egnens fornemste Herre, den rige Herre, Fyrst Yariws Ven og selve Pavos Far. Det var ham, som skulde komme. Forresten var vistnok hele hans Ærende det at undersøge hvordan det hang sammen med hans Søn; han vilde selv se denne forbandede

Roulette som ødelagde hans Barn og gjorde hans Moder saa megen Sorg.

— Alle disse Oplysninger interesserer mig ikke, svared jeg Tjeneren. Jeg har derimod bedt om min Tè. Farvel.

Saa gik Tjeneren . . .

Da Klokken var seks blev der meget stor Bevægelse i Hotellet, Herren var kommet. Han gik ved sin Søns Side, Pavo i lys Dragt, han selv i mørk. Han var alvorlig og bestemt. Kirkeklokken ringte; ti allerede da Herren satte sin Fod ind i Byen havde han lovet Kirken en Sum Penge, en stor Sum som sikkred den i mulige onde Tider. Han havde desuden betænkt Posthusets Flagstang med et nyt Flag. Der var i den Anledning stor Stemning i Byen; Tjenere fik fri, alle var ude paa Gaderne og Borgermesteren gik omkring i en aldeles ny Uniform.

Herren fra Sinvara var en værdig Mand paa nogle og seksti, lidt før, lidt blegfed af et stille Liv, men med viksede Moustascher og unge Øjne; han havde desuden en lystig, opadbøjet Næse. Det var almindelig bekendt at han var Fyrst Yariws Ven, han havde to høje Ordener, men brugte dem sjælden fordi hans Fremtræden ogsaa uden dem var højst respekt-

indgydende. Talte han til nogen tog den Tiltalte Hatten af og svared.

Da han havde drukket et Glas Vin og Vand saa han rundt paa alle de nysgærrige Mennesker som havde fulgt efter ham til Hotellet og han gav dem alle noget. Et Barn kaldte han endog frem af Klyngen og skænked hende med egen Haand en Guldpenge. Men Barnet var nu ikke saa overvættes liden og heller ikke var hun under seksten—sytten Aar.

Pludselig siger han:

— Hvor er Banken? Jeg vil gaa derind.

Pavo som er helt henrykt over Faderens Paafund gaar foran opad Trapperne. Alle følger efter.

Han blev modtagen med den største Opmærksomhed derinde. Hjulene er i fuld Gang, Spillet er ganske livligt; en mørk Herre som Tjenerne kalder Prins træder elskværdigt tilside for sin Ligemand, den store Herre til Sinvara.

I det samme raaber Kroupieren:

— Tretten, Sort, Upar og Manque.

Han tager næsten alle Pengene hjem.

Der laa Dynger af Sølv, mange store Guldmynter og Sedler paa Bordet, — næsten altsammen forsvinder i Bankens Jærnhul i Bordet. Og der lægges Penge op paany, lige saa tyst

og roligt som om intet var foregaaet. Og dog gjorde i Virkeligheden dette Tretten en stor Fangst. Men ingen taler, Spillet gaar sin Gang, Kuglen suser rundt, sagtner, stanser: Tretten igen!

— Tretten! raaber atter Kroupieren og tager de fleste Penge hjem.

Disse to Træk har gjort Banken mange Hundrede Guldpenge rigere end den alt var. Og atter lægges der Penge op, Prinsen kaster hen paa Bordet en hel Haandfuld Sedler som han ikke tæller. Ingen taler, det er meget stille omkring; en af Tjenerne støder i sin Bevægelse et tømt Vinglas mod Bordet, en fin Klingren høres og blander sig med den sløve Lyd af Kuglen, som farer rundt.

— Forklar mig nu Spillet, siger Herren til Sinvara.

Og Pavo som kan Spillet paa sine Fingre meddeler ham alle Oplysninger. Den store Mand er optagen af Prinsen. Han ruinerer sig, paastaar han. Og som om det var hans egne Penge der staar paa Spil flytter han sig uroligt frem og tilbage paa Stolen.

— Prinsen ruinerer sig aldeles ikke, svarer Pavo. Han arbejder blot med Dagens Gevinst. Han kan spille.

Det var vel ogsaa saa. Prinsen havde vundet meget; en Tjener stod stadig ved hans Stol forat række ham Vand, tage hans Lommetørklæde op naar han tabte det, gøre ham alle mulige Tjenester, altsammen i Haab om en god Belønning naar Spillet var endt.

En høj, bleg Mand, en sortsmusket Rumænier, staar ved hans Side. Han spiller for Livet, i de to sidste Tretten har han tabt noget ganske forskrækkeligt idet han stædigt har holdt paa sit eget uheldige Enkelttal. Han staar halvt bag Herren til Sinvara og rækker Haanden over hans Skulder naar han sætter ind. Hans Arm skælver.

— Den unge Mand er fortabt, siger Herren.

Sønnen, Pavo, nikker og svarer:

— Fortabt.

— Bed ham at holde op, vedbliver Faderen. Sig ham det fra mig. Vent, jeg skal gøre det selv.

Hertil svarer Sønnen at det ikke er tilladt at give Raad. Ligesaalidt, lægger han forslagent til, ligesaalidt som det er tilladt for os at sidde her blot som Tilskuere.

Faderen ser forundret paa ham. Han forstaar ikke at i Pavos Hjærte raser allerede Lysten til at være med.

— Her staar saa mange andre som heller ikke deltager, indvender han.

— Det er Spillere som blot venter paa sin Tur, lyver Pavo.

Da tager Herren fra Sinvara med megen Værdighed frem sin Lommebog.

— Saa spil, siger han. Spil lidt, vis mig det. Men ganske smaat, ufarligt.

Men straks efter tager han fat i Sønnens Arm og forlanger Oplysninger om det mærkelige Tal Tretten. Hvorfor vinder Tretten hver Gang? Er det ikke et Snyderi af Kroupieren? Sig ham det.

Han er lige ved at stikke sin Lommebog tilbage i Lommen; men pludselig faar han en Tanke. Han blader nogle Pengesedler op, skyver dem over mod Pavo og siger:

— Spil paa Tretten.

Pavo indvender:

— Tretten er kommet ud to Gange i Træk.

Faderen nikker og svarer bestemt:

— Javel. Spil paa Tretten.

Pavo veksler en Seddel, kaster en Guldmynt hen paa Tretten og smiler overbærende ad denne Daarskab.

— Tabt! siger Faderen. Prøv igen. Sæt det dobbelte.

Pavo gør ikke længer Indvendinger. Dette er for komisk. Man bytter Plads omkring Bordet, Pavo sætter Gang paa Gang den dobbelte Sum og alle skal se den underlige Spiller, Herren til Sinvara. Han er selv allerede stærkt interesseret, hans livlige Øjne følger Kuglens Løb, han flytter sig hid og did paa Stolen. Han knytter sin noget fede Haand; paa den ene Finger har han to dyre Ringe.

Da Kroupieren nævnte Tallet Tre og Tyve istedetfor Tretten raabte han:

— Naada! Sæt paa Tretten igen. Sæt Hundrede.

— Men . . .

— Sæt Hundrede.

Og Pavo sætter ind. Hjulet spinder rundt, Kuglen farer den modsatte Vej tyve, tredive Gange over hvert Tal, den søger mellem alle disse Chancer af Sort og Rødt, Par og Upar, Manque og Passe, den gennemsøger hele Systemet, snuser til hvert Tal og stanser.

— Tretten! raaber Kroupieren.

— Naa Pavo, fik jeg ikke Ret? siger Herren til Sinvara. Og han brysted sig og lod alle de Omkringstaaende høre hvad han sagde. Sæt ind igen. Sæt Hundrede paa Tretten.

— Det kan ikke være din Mening, Far. Tretten kommer maaske ikke op mere i hele Aften.

— Sæt Hundrede paa Tretten.

— Hvorfor vil du kaste Pengene bort?

Herren fra Sinvara blev utaalmodig, han gjorde en Bevægelse som forat tage Pengene fra Sønnen, men behersked sig og sagde:

— Min Søn, om jeg nu havde i Sinde at sprænge Banken, at ødelægge denne afskyelige Roulette for en vis Aarsags Skyld? Sæt Hundrede paa Tretten.

Og Pavo satte atter ind. Han veksled et Smil med Kroupieren og Rumæneren lo højt. Baccaratspillet ved Sidebordet stod ganske stille, alle havde sin Opmærksomhed henvendt paa Rouletten.

— Tretten!

— Hvad sagde jeg! raabte Herren til Sinvara. Der er Pengene. Hvormeget skal her være? Tæl det over.

Pavo var bestyrtet.

— Her er tre og et halvt Tusind, siger han slagen. Du har vundet nær fem Tusind ialt.

— Godt. Spil nu selv. Lad mig se hvordan du bærer dig ad. Spil paa Rødt.

Pavo satte paa Rødt og tabte.

Faderen nikked og smilte til Tilskuerne.

— Naa, det er saaledes du spiller! Ser du da ikke hvor det fører hen? Man fortæller at du har sprængt Banken tre Gange. Det var godt gjort. Men hvorfor tabte du alt igen? Sæt paa Par.

— Hvormeget?

— Saameget du vil. Sæt seks Hundrede.

— Seks Hundrede er formeget.

— Jeg sidder og tænker paa at du skal sætte end mere. Jeg vil det. Sæt tolv Hundrede paa Par.

Par tabte.

Da stak Herren til Sinvara sin fede Finger i Vejret til Sønnen og sagde ubehersket:

— Gaa, Pavo. Her tabte vi tolv Hundrede for din Skyld. Du fjærner dig. Jeg siger det.

Og Pavo gik. Jeg fulgte ham ud. Han lo, lo som en Gal. Om jeg nogensinde havde set et saadant Spil? Han sidder der og vinder Tusinder ene og alene paa Grund af sin Dumhed. Gud holde sin Haand over ham! Hvilket Paafund af den gode Mand at ville spille ved Rouletten!

Pavo tiltalte hvem han traf og forklared dem

under megen Latter hvad det var Faderen havde fundet paa.

Senere paa Aftenen hørte jeg at Herren til Sinvara havde tabt ni Tusind inden han forlod Banken.

III

Klokken var ti. Jeg sad ude paa Hotellets Altan og røgte Papyrosser sammen med Iljitsch, Russeren. Pludselig raaber Hoteltjeneren op til os, at Herren til Sinvara netop havde sendt Bud efter sin Søn. Jeg stod lige i Begreb med at give ham en Tilrettevisning for hans Paatrængenhed; men Russeren stansed mig. Han var straks bleven nysgærrig.

— Pas paa! sagde han. Lad os se, hvad der vil hænde. Han sender Bud efter Pavo henimod Nat.

Vi sad en Stund og røgte i Taushed. Pavo kommer, Faderen møder ham allerede udenfor Hoteltrappen.

— Hør, siger han, jeg har tabt ni Tusind ved den forbandede Roulette. Nu havde jeg allerede lagt mig tilsengs, men jeg kunde ikke sove. Disse Penge plager mig, det var nøj-

agtig denne Sum jeg havde lovet Kirken. Jeg maa vinde den tilbage. Jeg faar ikke Ro før jeg holder disse Penge i mine Hænder igen. Jeg maa tilbage til Banken.

Pavo staar stum. Selv Pavo, den drevne Spiller, er slagen af Forbauselse. Han siger slet ikke et Ord.

— Hvad staar du der for! udbryder Faderen. Spillet ophører jo ikke før længe efter Midnat; vi har endnu mange hele Timer. Lad os ikke tabe Tid.

Og afsted bar det igen.

— Kom! sagde Russeren til mig. Lad os gaa derind. Der vil nok ske noget.

Spillet var voldsommere end før. Som altid naar det lider mod Midnat vovedes der større Summer end tidligere paa Aftenen. Prinsen sidder fremdeles mørk og rolig paa sin Plads, sætter Penge ind og vinder. Der laa maaske tyve Tusind foran ham paa Bordet. Han opererer paa tre Chancer samtidig, styrer alt med fuldkommen Ro, sætter Haandfulde af Penge ind, iblandt uden at tælle dem. Intet forstyrrer ham, ikke engang den blege, rasende Rumænier, der efterat have vundet jævnt og smaat i tre Kvarter atter var begyndt at tabe. Han stabler ogsaa sine Penge op, og han for-

søger i hvert ledigt Øjeblik at tælle dem, at lægge dem i Bunker paa et Tusinde forat faa et Overblik over Beholdningen; men han er for urolig, hans Hænder ryster, han maa ogsaa hele Tiden holde Øje med Hjulet, og han opgiver tilslut at tælle. Saa dumt han bærer sig ad! Han spiller paa Kvart, dækker Krydset af fire Numre, holder stædigt paa disse Tal som et trodsigt Barn der intet vil opgive. Han vil maaske heller gaa blank og bar fra Bordet end opgive denne Chance. Og han øger stadig Indsatsen.

Prinsen kasted et Blik mod Døren da Far og Søn atter kom ind, han gjorde ogsaa Plads ved Siden af sig. Saa fortsatte han Spillet, kold og mørk, fuldstændig koldblodig. Han lod til at nyde megen Respekt blandt Spillerne.

— Pavo, siger Herren til Sinvara, du spiller som sædvanlig hvor du selv ønsker. Her er Penge. Ikke sandt, du er heldigst paa Rødt, spil da paa Rødt.

Pavo forhører sig hos sin Sidemand, en gammel Militær med èn Arm, der oplyser at Rødt har været oppe syv Gange i Træk. Og Pavo sætter derfor paa Sort.

— Fem og Tyve, Rødt, Upar og Pas, mælder Kroupieren og rager Pengene til sig.

— Du begynder daarligt Pavo, men gør alligevel efter dit eget Hoved, siger Herren til Sinvara skuffet. Hvorofte skal jeg sige det? Tror du, jeg har Alverdens Penge? Nu spiller du paa Rødt.

Men rødt tabte. Endelig efter otte Gange kom Sort op, rammed Rumænerens Kryds og bragte ham lidt paa Fode igen. Rasende over sit Uheld, dreven til Forvovenhed havde han dennegang slængt det store Maksimum hen paa sine fire Tal, og forhærdet af Trods var det ham i Øjeblikket ligegyldigt enten han vandt eller tabte. Da Kuglen stansed og viste et af hans fire Tal kaldte han instinktmæssig paa Tjeneren bag Prinsens Stol og gav ham uden at sige et Ord en Pengeseddel. Saa satte han igen ind med ustøe Hænder.

— Pavo, siger atter Faderen, du tabte igen. Du har slet intet Held med dig. Jeg lader dig ødelægge mine Penge og jeg gør det for din egen Skyld, jeg vil forbedre dig i denne Nat. Pavo, forstaar du mig?

Og den forslagne Pavo forstaar ham godt. Han ved at hans gode Far allerede er greben af Spillets Beruselse, at selv naar han taber er det ham dog en Lyst at deltage. Han gennemgaar saa stærkt som nogen Spillets Kvaler,

ved de store Chancer staar hans Blod stille, han hører sit eget Aandedrag. Ak alt dette forstaar Pavo saa vel!

Pludselig blir han tankefuld, han blir uopmærksom, aandsfraværende. Kroupieren gør ham opmærksom paa, at han — den vellærde Spiller — spiller imod sig selv, og han undrer sig i sit stille Sind over Pavo. Jeg blir selv opmærksom paa at Pavo Gang paa Gang griber efter Penge han alt har sat ind, for ligesom at redde dem tilbage før Kuglen stanser. Er han bleven fornuftig og bange for Ulykken?

Men Russeren leder mig hen til en Sofa i Enden af Salen og giver sig til at tale om Pavo. Om jeg ikke lagde Mærke til, at han med en Gang forandred sit Spil? Aa Pavo var i Grunden klog som en Djævel, han forstod saa meget! Russeren pegte over mod Far og Søn og sagde:

— Af de to er Sønnen nu den mindst fortabte. Pavo har allerede mærket at hans Far er besat af Spillesygen, han vil holde ham tilbage. Det er meget komisk, men han vil virkelig forsøge at stanse den Gamle. Ikke sandt, det er udmærket? Det kan ikke være Pavo ligegyldigt, at Faderen ruinerer sig.

Vi sidder der i Sofaen. Henne ved en af Rouletterne foregaar noget usædvanligt, alle har omringet Herren til Sinvara og hans Søn. Baccaratspillet er ophørt, selv de tre Bjærgbønder i de store graa Kapper med Metalbælterne, og de gamle Teltkræmmere som havde siddet nede ved Døren og væddet privat om Vinkander rejste sig og blanded sig i Mængden ved Rouletbordet. Vi gaar ogsaa derhen.

— Pas nu bare paa! siger atter Russeren. Han var meget ophidset.

Herren til Sinvara havde igen begyndt at operere paa Tretten. Han havde i sin Iver selv overtaget Pengene og besørged selv Indsatsen. Hans fede Hænder roded om i Sedlerne, skælvende, søgende, gramsende om det smudsige Papir, arbejdende med at tælle og lægge i Bunke. Hans to Ringe lyser stærkt i denne Sump af skidne Sedler. Han taler ikke og Pavo sidder taus ved hans Side. Hans Mine er meget mørk.

— Tretten! mælder Kroupieren.

Det giver et Ryk i Herren til Sinvara og selv Pavo ser aldeles idiotisk ud. Hvilket Held fulgte dog ikke dette meningsløse Spil! Det sidste Coup gør et stort Brud i Banken

Kroupieren tæller Summen op med rolige Bevægelser. Intet forundrer denne Mand mere, han har set alle Hasardens Luner, oplevet de desperateste Træk. Prinsen blir et Øjeblik staaende raadvild, kort efter samler han alle sine Penge sammen, skiller Guld og Papir ad og pakker det hele ned i sine Lommer. Han forlanger et Glas Vin som han drikker ud i én Gang, saa rejser han sig, han slutter Spillet. Idet han gaar ud giver han Sedler ud til højre og venstre, til alle Tjenere der staar i hans Vej.

Men Herren til Sinvara puffer sin Søn paa Armen og ser paa ham med feberfulde Øjne.

— Ser du! ser du! Vil du lære mig at spille? Jeg gaar nok Jær alle en høj Gang.

Og han ler kort og højt ud mod alle de forbausede Tilskuere. Henrykt over sit Lykketræf slænger han endnu ud en Sum paa Tretten.

— Lad dem staa der, siger han, lad Pengene blot blive der, siger jeg; Tretten er jo dog et kuriøst Tal.

Men Kroupieren rager hans Penge til sig med Riven. Han gør det nølende, han vilde vist saa gærne havt Tretten paany forat op-

muntre den pengestærke Spiller som alligevel sent eller tidlig skulde blive hans Bytte.

Efter fire forgæves Forsøg paa Tretten mister Herren til Sinvara Taalmodigheden. Han taler hidsigt til Sønnen:

— Jeg siger dig, Pavo, jeg spiller ikke mere paa Tretten. Jeg har tabt nok paa det dumme Tal.

Han irriteredes mere og mere, en Tjener med knirkende Sko blev bedt om at gaa sin Vej, Rumæneren fik et fortørnet Blik da han engang glemte at tage sin Gevinst til sig og opholdt Spillet. Herren til Sinvara begyndte ogsaa at beklage sig over alle de Tilskuere der stod omkring ham. Kunde de ikke finde sig noget andet at bestille, tage sig noget nyttigt for? Han vinked Barnet, den unge Pige, ud af Klyngen og sagde:

— Var det ikke dig jeg gav en Guldpenge?

Pigen rødmed og nejed dybt.

— Jo Herre, svared hun.

— Men hvorfor gaar du ikke herfra, min Ven?

Hendes lille røde Mund bevæged sig, men hun taug og slog Øjnene ned. Herren til Sinvara saa nøjere paa hende og rakte hende en Guldpenge paany.

— Her, tag den. Kom til mig efter Spillet, efter Midnat.

Den lille Pige blussed over hele Ansigtet og nejed af Ærbødighed. Saa trak hun sig ud af Mængden, smilte til alle og gik.

Herren til Sinvara vendte sig atter til Spillet.

— Nu er her Fluer i Vinduerne, sagde han. Her er saa meget som forstyrrer. Jag Fluerne ud.

Hans Penge svandt stærkt ind. Rumæneren sad i Held. Herren til Sinvara saa paa dette Held med megen Uvilje.

— Ser du ikke, at jeg blot har nogle usle Sedler tilbage? sagde han til Pavo. Men jeg opgiver det ikke, jeg taber altsammen. Naa, nu sætter jeg et Tusind paa Rødt siden det maaske er min Farve.

Rødt vandt.

— Maaske, sagde han, er der virkelig Held ved Rødt. Jeg sætter der igen. Det er et Forsøg.

Rødt tabte.

Da misted Herren til Sinvara ganske Beherskelsen.

— Gaa! skreg han til Sønnen ved hans Side. Der er intet Held ved dig her. Kan du dog ikke se at du ødelægger mig? Jeg maa tage

Revanche, jeg vil have mine Penge tilbage. — Men i samme Øjeblik kom han til at huske paa hvilken Rolle han skulde spille og han lægger til: Der ser du hvad jeg gør for din Skyld. Jeg vil belære dig.

— Jeg er belært, mumler Pavo.

— Ti stille, du er ikke belært. Du falder tilbage igen. Jeg gør det altsammen for din *Skyld*, hører du. Gaa din Vej.

Og Pavo rejste sig og gik.

IV

Klokken var henimod tolv. Den ene efter den anden rejste sig fra Roulettebordet, blot Rumæneren og den enarmede Militær holdt endnu ud. Den hvidskæggede Krigsmand spilte yderst forsigtigt, satte en liden Seddel, spilte brutalt om Smaaskillinger og vandt. Han sad hele Tiden i Held; men hans Held gjorde ham ikke dristigere.

Herren til Sinvara operered paa en helt anden Maade, ved det mindste Held blev han dumdristig. Han havde maaske alt i alt et godt Tusind tilbage da Pavo forlod ham. I to Træk havde han derpaa vundet seks Hundrede til som han øjeblikkelig satte ind og tabte. I Grunden syntes Herren at være at beklage og han havde ogsaa de Omkringstaaendes Sympathi. Prinsen som var kommet tilbage til Salen som Tilskuer hented egen-

hændig et stort Glas Vin til Herren til Sinvara.

— De har Uheld, sagde Prinsen. Hold op for iaften.

Prinsen gav dette Raad højlydt. Herren til Sinvara svarte ikke, han saa blot op, fraværende og optagen af Spillet, og drak Vinen ud stumt.

Og pludselig syntes Lykken at ville vende sig for ham, han vandt tre Gange Slag i Slag.

— Slig skal De spille! siger han da muntert og elskværdigt til den gamle Militær. Men denne hørte intet, han er saa optagen af sit Spil om den sædvanlige lille Seddel. Rumæneren blir opmærksom paa den nervøse Ophidselse hvori Herren til Sinvara befinder sig, han veksler et Blik med Kroupieren og rager sin sidste Gevinst til sig. Ogsaa han slutter.

Herren til Sinvara er nu ganske blanket. Hans Penge beløber sig til et Par Hundrede, han sætter dem paa Sort, hver Skilling, og taber. Han ser sig forvildet om, han er meget bleg.

— Til Helvede med den sorte Farve! raser han.

Saa tænker han sig et Øjeblik om. Kroupieren slipper ham ikke af Syne, han betaler

mekanisk den gamle Krigsmand hans lille Seddel, hvadenten han vinder eller ej. Herren til Sinvara sidder fremdeles stille, han synes at overveje. Hvorfor gik han ikke derfra? Han trækker sine to Ringe af, en for en, og rækker dem over Hjulet til Kroupieren. Denne kaster et Blik paa dem, lægger dem roligt ned i sin Jærnskuffe blandt andre Smykker og rækker Herren til Sinvara tilbage tre Tusind i Guld. Ingen siger et Ord. Han holder de tunge Ruller et helt Minut i Haanden, han ryster stærkt. Pludselig gør han en hæftig Bevægelse, han rejser sig halvt op i Stolen og stager Rullerne en for en paa Sort. Guldstykkerne klirrer mat inde i Papirhylstrene.

Kuglen farer rundt, den suser saa let og lydløst omkring, dvæler ved det ene Tal efter det andet, stanser.

— Rødt!

Herren til Sinvara springer op. Han tager sig med begge Hænder til Hovedet og skriger, gir et Raab og forlader Bordet.

V

Om Morgenen kunde den Sladderhank af en Hoteltjener fortælle mig at Herren til Sinvara havde tabt fire og femti Tusind ved Rouletten den foregaaende Aften. Pavo var derimod gaaet hjem til sit Telt, han — Tjeneren — havde mødt ham ved Vandposten, Pavo havde da gaaet med blottet Hoved og talt eller prædiket højt for sig selv. Der var forresten ingen Præst der kunde prædike som Pavo naar det Lune stak ham. Fly Fordærvelsen! havde han udraabt Gang paa Gang. Vend Fristeren Ryggen! Ræk ham din Finger og han tager dit Hjærte. Er du fortabt at jeg — den dybt forlorne — maa advare dig? — Pavo havde virkelig talt meget indtrængende; Tjeneren mente at han havde gennemgaaet den Tale han vilde holde for Faderen Morgenen efter.

Den durkdrevne Tjener havde sin Næse allevegne og vidste alt.

— De skal rejse idag, sagde han til mig.

Jeg havde ikke sagt et Ord i Hotellet derom, jeg havde ikke bedt om min Regning.

— Hvoraf ved De det? spurgte jeg.

— Jeg ved det ikke, svared han. De har blot givet Besked paa Posthuset om Deres Breve. De har ogsaa bestilt en Vogn ned til Baaden til Klokken fem.

Endog dette havde han snuset op! Jeg havde Følelsen af at blive udspioneret af dette kloge Menneske, og jeg følte mig meget frastødt af ham. Vreden greb mig, jeg udstod ikke hans næsevise Blik; han havde et Par hvide Øjne som naar de traf mig gennemisned mig som en Trækvind.

— Gaa, din Hund! sagde jeg.

Han stod ganske stille. Det skamløse Menneske flytted sig ikke af Pletten. Han havde begge sine Hænder bag sin Ryg. Hvad tænkte han paa, og hvad bestilte han med begge sine Hænder bag sin Ryg? Havde han noget i Sinde?

— Hvad De der sagde gør mig meget ondt, siger han saa. Mere siger han ikke; men han stirrer mig grovt ind i Ansigtet. Jeg gaar bag hans Ryg forat finde ud hvad han har fore. Han har intet i sine Fingre, han holder blot

Hænderne foldede og han vrider dem hæftigt. Jeg gaar atter foran ham, hans Skuldre ryster og hans Øjne er fulde af Vand. Jeg angrer at have skældt ham ud og jeg er i Færd med at ville gøre det godt igen da han pludselig gør en Bevægelse henimod mig, en underlig Tingest blinker i hans Haand, en latterligt udseende Dørnøgle med to Skæg. Han hæver den og rammer mit højre Haandled. Min Haand synker ned, det plumpe Slag har slaaet den død. Jeg blir yderst forbauset over hans Frækhed, jeg kan ikke sige et Ord og jeg staar urørlig paa samme Plet. Han lægger igen sine Hænder paa Ryggen. Efter en Stunds Forløb gaar jeg atter forbi ham og hen til Døren.

— De tror at jeg vil slaa Dem igen; men det maa De ikke tro. Gud bevare mig! siger han.

Jeg aabner Døren med venstre Haand og svarer og viser ham ud:

— Gaa og bring mig min Regning.

Tjeneren bukker dybt for mig og gaar. Jeg hørte ham hulke højt da han var kommet udenfor Døren . . . . .

Jeg rejste ikke den Dag; min Haand smærted altfor meget og jeg følte mig temmelig syg. Der var to dybe Huller i mit Haandled, Huller

af blaat, knust Kød; Aarerne svulmed op helt til Albuen. Hvilken Raahed af den Tjener! Han lod forresten straks til at angre sit Overfald, han bragte mig Spiritus til Armen og lagde Bandage om Saaret; ingen kunde nu efterpaa være mere omhyggelig med min syge Haand end han. Han sørged ogsaa for at alt blev stille i Sideværelserne efterat jeg havde lagt mig om Aftenerne, og dette gjorde han bare efter sit eget Hoved. En Flok drukne Bønder som ved Ettiden om Natten stansed udenfor mine Vinduer og sang en Sang jaged han rasende væk. Jeg hørte ham bebrejde dem at de forstyrred Natteroen for en syg, fornem Herre, en Fyrste som havde faaet sit Haandled knust.

Den næste Dag ringte jeg to Gange uden at han kom. Jeg var i en irriteret Sindsstemning og stærkt syg, jeg trak hæftigt i Klokken og ringte endnu engang. Endelig saa jeg ham komme opad Gaden. Han havde været ude. Da han kom ind paa mit Værelse kunde jeg ikke lade være at sige:

— Jeg har ringet i et Kvarter. Jeg vil gærne betale Dem dobbelt hvis De tror De fortjener det. Bring mig Té.

Jeg saa hvor mine Ord gjorde ham ondt. Han svared ikke, men skyndte sig efter Téen. Jeg blev med en Gang rørt over hans Taalmodighed og Ydmyghed; han havde maaske aldrig i sit Liv faaet et venligt Ord, nu havde ogsaa jeg været ubillig. Jeg vilde straks gøre min Uret god igen. Da han kom tilbage sagde jeg derfor:

— Glem det! Jeg vil aldrig sige saadant noget mere. Jeg er ogsaa syg idag.

Han lod til at blive meget glad over min Venlighed, han svared:

— Jeg maatte gaa bort fra Dem. Jeg forsikrer Dem, det var et aldeles nødvendigt Ærinde ud i Byen.

Men opmuntret ved min Venlighed blev han straks den gamle Sladderhank igen, fuld af Historier, beredt til atter at fortælle mig alskens opsnusede Ting om Folk i Hotellet.

— Om jeg maa fortælle Dem det, sagde han, saa har Herren til Sinvara i dette Øjeblik sendt en Mand hjem efter Penge, mange flere Penge. Pavo mener at han vil ruinere sig ved Rouletten. Han har ikke faaet sine Ringe tilbage endnu.

— Det er godt, sagde jeg.

— Og den lille Pige De saa igaar har været hos ham inat. Hun er fra Bjærgene, hun havde vist aldrig drømt om saadan Ophøjelse. Selv hendes Far vilde næsten ikke tro paa den store Ophøjelse.

Ved Aftenstid sad jeg atter ude paa Altanen og iagttog Trafiken nede paa Torvet. Jeg havde min Haand i Bind. Russeren laa paa en Bænk ved min Side og læste i en Bog. Pludselig saa han op paa mig og spurgte om jeg vidste at Herren til Sinvara havde sendt en Kurér afsted efter flere Penge. Han havde ogsaa havt en Sammenkomst med Pavo om Formiddagen; Pavo havde da holdt en Tale for ham og Faderen havde givet ham nogen Ret. Men han vilde ikke lade sig sige, han paastod at han ialfald vilde have sine Penge tilbage. Trodde nogen at han vilde overlade dette Komplot af Røvere alt i alt tre og seksti Tusind i blanke Penge? Man tog fejl. Han vilde forøvrigt slet ikke spille for blot at genoprette sit Tab. De gode Folk som havde ynket ham da han havde tabt sine Ringe skulde blot vide at han kunde skænke den første den bedste Stodder en slig Ring paa hver Finger uden at blive fattigere derved.

— Og det er sandt, sagde Russeren, han er allerede Spiller nok til ikke først og fremst at bekymre sig om sit Tab. Hvad han nu tiltrækkes af er Sødmen, Spændingen, Torturen, disse vilde Stød gennem Blodet.

— Og Pavo? Hvad havde Pavo sagt?

— Fly Fordærvelsen! havde Pavo sagt. Rejs dig igen, Menneske! Tag Eksempel af mig! Pavo havde talt vedholdende, han Stemme havde været bedrøvet og iblandt havde han ligefrem pegt op mod Himlen. Det var et kosteligt Syn at se denne udspekulerede unge Synder hykle en Skikkelighed som han forlængst havde tabt. Han var fræk nok til at holde den alvorligste Formaningstale til Faderen. Han havde indvendt at han spilte for hans Skyld, han vilde redde sin Søn fra Lasten og han vilde slet ikke spare noget i den Anledning. Da var Pavo bleven hæftig: han havde gennem hele Livet bevaret sin Selvagtelse, Faderen derimod havde spillet sine Ringe bort, pantsat sine Smykker i Alverdens Paasyn. Han — Pavo — havde holdt paa sin Værdighed, han havde aldrig laant paa sit Telt, det stod der urørt, han havde altid passet sine Sager. Tilsidst havde Pavo truet den Gamle med Fyrst Yariw.

— Ti stille! sagde Faderen. Jeg har lovet mig selv at vise dig Følgerne af din Udskejelse, og jeg gør det. Farvel, Pavo.

Og Pavo havde maattet gaa. Men han var gaaet fra Faderen direkte ind i Spillebanken.

— Tror De ikke at Faderen virkelig mener at bringe Pavo tilbage paa rette Veje paa denne aparte Maade? spurgte jeg Russeren.

Han rysted paa Hovedet.

— Maaske. Men det lykkes ikke. Desuden, den Gamle er lige saa angreben som den Unge.

Nu talte alle om Herren til Sinvara og hans Spil. Han brød sig slet ikke derom, sagde han, og han bar endog Hovedet højere end før og viste en munter Mine. Nu og da nedlod han sig til at spøge med sine Omgivelser:

— De ser paa mine Hænder, kunde han sige. Ak ja jeg er bleven meget fattig, endog mine Ringe har jeg sat over Styr. Hahaha.

Han gik ikke mere ind i Banken nu da han ingen flere Penge havde; men han lod Tjeneren berette sig Spillets Gang, hvem der tabte og vandt, hvormeget man voved, hvem der spilled dristigst. Russeren kom Dagen efter og fortalte mig, at Herren til Sinvara havde

bedt i tre Timer til Gud om Held; han vilde blot have sine tabte Penge tilbage saa skulde han holde op. Han havde lovet Gud dette med høj Stemme og endog grædt; Russeren havde dette fra Hoteltjeneren, som havde kiget gennem hans Nøglehul.

VI

Der gik tre Dage. Min Haand smærted ikke længer og jeg havde besluttet mig til at rejse om Aftenen. Jeg gik ud i Byen forat ordne nogle Sager, blandt andet var jeg hos Politiet og fik mit Pas paategnet. Paa Tilbagevejen kom jeg forbi Pavos Telt. Jeg begyndte mod min Vilje tilsidst at fatte Interesse for denne Mand og hans Far. Alle Folk talte om dem, hele Hotellet var fuldt af Passiaren om disse to Mennesker, jeg kunde tilslut ikke lade være at tænke paa dem lige saa meget som de andre og at spørge efter Herren hver Dag.

Jeg gik ind i Pavos Telt. Aftenen forud havde jeg hørt at han havde vundet en betydelig Sum i Baccarat. Han havde blanket en fremmed Rejsende hvem han saa havde skænket et Par Hundrede tilbage, derpaa havde han vendt sig

til Rouletten, siddet i stadigt Held og plukket Banken for en hel Formue.

— Vil De tænke Dem, sagde Pavo til mig, straks jeg traadte ind i hans Telt, vil De tænke Dem, Herren til Sinvara, min Far, har netop været her og villet laane Penge! Han vilde løse sin Ringe ind. Det kunde ikke falde mig ind at gøre denne Dumhed. Min Far er meget god og det gjorde mig ondt at maatte nægte ham denne Villighed, men jeg gjorde det for hans egen Skyld. En Søn maa holde et Øje med Familjens Ære. Det maa gaa op for min Far hvad det fører til at begive sig ud paa Daarskaber. Jeg mener at have handlet rigtigt mod ham. Hvad synes De?

Hans Ydre frastødte mig i denne Stund. Han var bleven selvbehagelig og sikker ved dette mageløse Held igaaraftes som atter havde fyldt hans Lommer med Penge. Mens han talte sænked han Panden, skjulte den, dukked den ned som om den var brændemærket og hans Øjne løj saa uærligt hver Gang han slog dem op. Han havde dog den dejligste Hals og en fin, rød Mund.

— Hvad synes De? gentog han.

— Derom ved jeg intet, svared jeg saa.

— Det vil sige, mumled han forarget, De forstaar ikke en fornuftig Mands Tale.

Han trak hæftig paa Skulderen og drev frem og tilbage indenfor sin Disk. Saa stansed han og spurgte:

— Hvormed kan jeg forresten tjene Dem, siden De har havt den Ulejlighed at søge mig op?

Jeg nævnte nogle Ting som just faldt mig ind men som jeg i Grunden intet Brug havde for. Da jeg havde faaet disse Ting gik jeg.

Jeg var ikke før kommet tilbage til Hotellet før Tjeneren kom styrtende og fortalte at Herren til Sinvaras Kurér var kommet med Pengene. Nu sad han parat til at begynde Spillet paany saasnart Banken aabnedes. Pavo vidste intet derom, Pavo maatte intet vide; han — Tjeneren — havde udtrykkelig faaet Betaling for ikke at løbe hen til Pavo og fortælle det.

Klokken blev fem.

Saasnart Spillesalen aabnedes gik Herren til Sinvara derind. Han var i en spændt Sindsstemning, han gjorde de underligste Haandbevægelser som om han gik og forsikkred noget, svor paa noget.

Prinsen og den gamle Militær var ogsaa tilstede, men ikke Rumæneren; et Par Fremmede

begyndte ogsaa at spille. Først løste Herren til Sinvara sine Ringe ind.

— Jeg kommer iaften til at operere med de højest tilladte Summer, sagde han til Kroupieren, men uden at se paa ham. Hans Mine var fra nu af kold og fornem.

— Maatte Deres gode Stjærne skænke Dem Lykke! sagde Kroupieren og bukked.

Spillet begyndte.

Herren til Sinvara saa besluttet ud. Han satte tre Gange efter hinanden paa Rødt og vandt. Saa stak han sine egne Penge i Lommen og spilte fra nu af blot med sin Gevinst. Han forsøger et Par Gange paa Tretten, men taber; han irriteres af denne Vekslen i Lykken, han spiller atter nogle Gange paa Rødt og vinder. Han har nu en betydelig Sum liggende foran sig paa Bordet; han spiller uden Beregning, uden Overlæg, han vover dristigt og for ikke at spilde Tid belaver han sig paa næste Indsats allerede før Kuglen stanser. Han tæller heller ikke, han spiller i Extase. Hans Øjne falder paa en sort Rude paa Bordet, og han stager en svær Indsats paa denne Rude.

Sort vinder. Han vinder nu ustanselig. Denne sorte Rude blev en Guldgrube at øse

Gevinster op fra, og han udnytter den. Pludselig besinder han sig, han stanser et Øjeblik, trækker Vejret. Hjulet spinder rundt, men Herren til Sinvara glemmer at sætte ind, han trækker fremdeles Vejret. Hans lille Pige kommer ind, hun nærmer sig ham, smilende og rød. Han opdager hende og vinker hende bort.

— Se, nu kom du, og jeg glemte at sætte ind, siger han. Et Øjeblik efter vinker han hende til sig igen. Kuglen har stanset og viser Rødt. Det var Herren til Sinvaras Held at han dennegang undlod at sætte paa den sorte Rude. Han lægger sin ene dyre Ring i den lille Piges Haand og hvisker noget til hende. Og den lille Pige blir blussende rød og lægger begge Armene om sin egen Nakke idet hun løber ud af Salen.

Men Herren til Sinvara fortsætter Spillet, dumdristigt, ganske mekanisk. Han tager flere Haandfulde Guld, mange tunge Ruller og sætter ind paa Rødt. Straks gribes han af en frygtelig Usikkerhed, han gør en angst Bevægelse med Haanden som forat trække Summen tilbage; men han behersker sig og lader den staa.

Kuglen stanser.

— Rødt!

— Rødt! gentager Herren til Sinvara. Og han smiler atter triumferende ud mod de Omkringstaaende og taler højt: Rødt igen. Javel jeg havde en Følelse af det.

Fra dette Øjeblik taber han Besindelsen. Klokken blir ti, flere Fremmede kommer ind, de natlige Spillere, hvis Virksomhed først rigtig begynder i de sene Timer; blandt dem var Rumæneren. Jeg glemte min Rejse og rørte mig ikke fra Stedet, jeg fulgte Herren til Sinvaras Operationer med den højeste Spænding. Selv mærked han intet til alle de nye Mennesker, som omringed ham, han aned knapt, at han havde Medspillere ved Bordet. Hans Held hallucinerer ham og han tumler med store Beløb paa flere Numre ad Gangen. Ved en Kaprice, en pludselig Indskydelse tager han en Haandfuld Guld og sætter højeste Sum paa Fem og tyve. Tre af Spillerne følger hans Eksempel, allesammen hvisker omkring ham og venter.

— Tretten.

Tabt. Rumæneren skærer Tænder af Forbittrelse. Herren til Sinvara faar atter et Ind-

fald, han rejser sig halvt op i Stolen og stager Maksimum paa Nul. Ingen følger ham mere, dette desperate Spil afskrækker alle.

— Nul!

I det Bulder som nu opstod hørte jeg Rumæneren bande ganske forfærdeligt. Kort efter kom Pavo indad Døren, fulgt af Hoteltjeneren som alligevel havde underrettet ham. Pavo gik straks hen til Faderens Stol; uden at sige noget tog han ham i Skulderen og rysted ham.

Han saa op, genkendte Sønnen og overgav sig straks. Her forstod han at ingen Modstand nytted, han var desuden altfor angreben.

— Hvor du er vred, Pavo! sagde han blot. Mekanisk trækker han til sig sin sidste Gevinst, samler sine Penge sammen og begynder at fylde sine Lommer. Han stopper Guld og Papir sammen i vild Uorden, tager saa den sidste Bunke Sedler i Haanden, rejser sig og gaar med Pavo.

Kroupieren ser med rasende Øjne efter de Bortdragende; Spillet gik ganske istaa . . .

Senere beretted man i Hotellet, at Herren til Sinvara havde ikke alene genoprettet hele sit Tab ved Rouletten fra de foregaaende Aftener, men ovenikøbet vundet en mindre Sum, man

nævnte syv Hundrede i ren Gevinst. Jeg glæded mig hemmelig derover, jeg undte ham Sejren. Der var ingen som spilled af ærligere Hjærte end han og nu vilde han vistnok aldrig nærme sig Rouletten mere.

VII

Den næste Aften var jeg rejsefærdig. Mine Sager var bragt ned til Baaden, min Regning var betalt og altsammen ordnet. Jeg stikker Hoteltjeneren en Pengeseddel i Haanden og siger ham Farvel. Han glipper hæftigt med de hvide Øjne og begynder at græde. Den stakkels Djævel kysser min Haand.

— Vil De tro det, siger han straks efter og tørrer sine Øjne, Herren til Sinvara rejser med samme Baad som De. Han har lovet Pavo at vende hjem. — Og det alvidende Menneske forfølger mig til sidste Øjeblik med sine Historier: Pavo havde atter holdt en Tale for sin Far. Da det ikke hjalp at han trued ham Fyrst Yariw havde han vist ham en liden ubrugbar Pistol som han desværre maatte skyde sig med forat redde sin Ære. Faderen

havde da givet efter. Han vilde heller ikke tabe Fyrst Yariws Venskab. Desuden havde han lovet Gud højt og helligt at holde op at spille naar han havde vundet sine Penge tilbage. Kortsagt: Herren til Sinvara vilde rejse hjem.

— Adjø! sagde Tjeneren. De træffer ham nede ved Baaden.

Klokken var fem.

I samme Øjeblik som Spillesalen aabnedes begav jeg mig ned til Landingspladsen. Baaden tog ind et Parti Bastmatter. Nogle Minutter efter kom virkelig ogsaa Herren til Sinvara og hans Tjener derned, de var begge rejseklædte. Der var mange Mennesker tilstede, men Pavo saa jeg ikke. Jeg spurgte en gammel Mand efter ham, jeg sagde:

— Hvorfor følger han ikke sin Far til Skibet?

— Pavo er stolt, svared en ung Pige, der netop kom til. En Far som spiller bort sine Ringe kender han ikke. Det ligner Pavo.

Der stod ogsaa Herren til Sinvaras lille Pige. Hun stod afsides og saa til, langt borte, med ludende Hoved. Den hun saa efter skænked hende ikke et Blik.

Jeg gik nogle Gange frem og tilbage paa Kajen, klarered min Vogn og havde Opsyn med at mine Sager blev bragt ombord. Saa gik jeg selv ombord. Herren til Sinvaras gamle Tjener var der allerede, ham selv saa jeg derimod ikke. Jeg saa mig om efter hans lille Pige, ogsaa hun var borte.

Den sidste Matte sænkedes ned i Lasten og den sidste Passager kom ombord. Pludselig spørger man allevegne efter Herren, selve Herren til Sinvara som skulde med. Hvor var han? Hans gamle Tjener farer op. Hvor i Alverden var hans Herre? Baaden blev liggende stille, man kunde dog ikke rejse uden den store Herre. Vi søger allesammen ombord i Skibet, oppe paa Kajen, omkring i Krogene, vi spørger alle Mennesker efter ham og ingen kan give Besked. Var han falden i Vandet? havde han kastet sig ud og gaaet tilbunds i al Stilhed? Jeg faar med en Gang en Anelse, en urimelig Idé, jeg beder Skipperen om at vente i fem Minuter saa skulde jeg muligens bringe Underretning fra den Savnede.

Jeg hopper i Land, jeg haster hen til Hotellet, stormer opad Trapperne og op i den blaa Etage. Jeg aabner med tilbageholdt Aandedræt Døren og kiger ind.

Først ser jeg Herren til Sinvaras lille Pige. Hun har genvundet sin rødmende Mine og ser fro ud. Og foran hende paa Stolen sidder Herren til Sinvara selv. Han sidder atter ved Rouletten.

LIVETS RØST

Forfatteren H*** fortæller: Nede ved den indre Havn i København er der en Gade som hedder Vestervold, en ny og ensom Boulevard. Der er faa Huse, faa Gaslygter og næsten ingen Mennesker at se. Ikke engang nu i Sommertiden er det ofte at nogen spaserer der.

Godt! Igaar Aftes hændte der mig noget i denne Gade.

Jeg havde gaaet et Par Gange op og ned ad Fortouget da der kommer en Dame imod mig. Der er ingen flere Mennesker at se. Gaslygterne er tændte, men det er alligevel temmelig mørkt og jeg kan ikke se Damens Ansigt. Det er vel en af de sædvanlige Nattens Børn, tænkte jeg og gik hende forbi.

Ved Enden af Boulevarden vender jeg om og gaar tilbage. Damen har ogsaa vendt om, jeg møder hende igen. Jeg tænkte: hun venter

paa nogen, lad mig se hvem hun venter paa. Og atter gaar jeg hende forbi.

Da jeg mødte hende for tredje Gang tog jeg til Hatten og tiltalte hende.

Godaften! Gik hun og vented paa nogen?

Hun for sammen. Nej . . . Jo hun vented paa nogen.

Om hun havde noget imod at jeg holdt hende med Selskab indtil den kom som hun vented paa?

Nej det havde hun ikke noget imod, hun takked mig. For Resten, sagde hun, vented hun ikke paa nogen, hun spasered blot, det var saa stille her.

Vi drev ved hinandens Side, vi begyndte at tale sammen om nogle ligegyldige Ting, jeg bød hende min Arm.

— Nej Tak, sagde hun og rysted paa Hovedet.

Det var ikke meget morsomt at gaa her, jeg kunde ikke se hende i Mørket. Jeg lyste paa mit Ur med en Fyrstik; jeg holdt ogsaa Fyrstikken op og lyste paa hende.

— Halv ti, sagde jeg.

Hun huttred som om hun frøs. Jeg greb Lejligheden og spurgte:

— De fryser; vil De ikke gaa et Sted hen og faa noget at drikke? Til Tivoli? Til National?

— Jeg kan jo ikke gaa noget Sted hen nu, som De ser, svarede hun.

Og jeg lagde først da Mærke til at hun havde et meget langt Sørgeslør paa.

Jeg bad om Undskyldning og skyldte paa Mørket. Og Maaden hvorpaa hun modtog min Undskyldning overbeviste mig med ét om at hun ikke var en af de sædvanlige Aftenvandrere.

— Tag min Arm, sagde jeg paany. Det varmer.

Hun tog min Arm.

Vi gik frem og tilbage nogle Gange. Hun bad mig se paa Klokken igen.

— Den er ti, sagde jeg. Hvor bor De?

— Paa Gamle Kongevej.

Jeg stansed hende.

— Og maa jeg følge Dem til Porten? spurgte jeg.

— Nej ikke godt, svarede hun. Nej det kan De ikke . . . De bor i Bredgade?

— Hvordan ved De det? spurgte jeg overrasket.

— Jeg ved hvem De er, svarede hun.

Pause. Vi gaar Arm i Arm ind i de op-

lyste Gader. Hun gik hastigt, hendes lange Slør vajed. Hun sagde:

— Lad os blot gaa hurtigt.

Ved hendes Port paa Gamle Kongevej vendte hun sig om mod mig som for at takke mig for mit Følge. Jeg aabned Porten for hende, hun gik langsomt ind. Jeg satte Skulderen læmpeligt mod Porten og gik efter ind. Her greb hun min Haand. Ingen af os sagde et Ord.

Vi gik opad et Par Trapper og stansed i anden Etage. Hun aabned selv Entredøren, lukked endnu en Dør op, tog mig i Haanden og ledte mig ind. Det maatte være en Stue; jeg hørte en Klokke gaa paa en Væg. Damen stansed et Øjeblik indenfor Døren, slog pludselig Armene om mig og kyssed mig skælvende og hedt paa Munden. Midt paa Munden.

— Sæt Dem nu, sagde hun. Her er en Sofa. Imens skal jeg tænde Lys.

Og hun tændte Lys.

Jeg saa mig om fortumlet og nysgærrig. Det var en stor, overmaade smukt udstyret Dagligstue jeg befandt mig i; der stod ogsaa aabne Døre ind til flere Værelser ved Siden af. Jeg kunde ikke begribe hvad det var for et Menneske jeg var stødt paa og jeg sagde:

— Hvor her er smukt! Bor De her?

— Ja det er mit Hjem, svarede hun.

— Er det Deres Hjem? Er De altsaa Datter her?

Hun lo og svared:

— Nej nej. Jeg er en gammel Kone. Nu skal De se.

Og hun tog Ydertøjet og Sløret af.

— Der kan De se! sagde hun og slog Armene om mig endnu engang, brat, dreven af en ustyrlig Hæftighed.

Hun kunde være to, tre og tyve Aar, hun bar Ring paa højre Haand og kunde for den Skyld ogsaa virkelig være gift Kone. Smuk? Nej hun var fregnet og havde næsten ingen Øjenbryn. Men der var et brusende Liv over hende og hendes Mund var mærkelig skøn.

Jeg vilde spørge hende ud hvad hun hedte, hvor hendes Mand var, hvis hun havde nogen, jeg vilde vide i hvis Hus jeg befandt mig; men hun kasted sig ind til mig naar jeg aabned Munden og forbød mig at være nysgærrig.

— Jeg hedder Ellen, sagde hun. Vil De nyde noget? Det gør ikke noget, jeg kan godt ringe. De maa blot gaa ind dér saalænge, i Soveværelset.

Jeg gik ind i Soveværelset. Lampen i Stuen kasted lidt Lys derind, jeg saa to Senge. Ellen ringte og forlangte Vin, jeg hørte at en Pige bragte Vinen og gik igen. Lidt efter kom Ellen efter mig ind i Soveværelset, hun blev staaende ved Døren. Jeg gjorde et Skridt imod hende, hun gav et lidet Klynk og kom mig i samme Øjeblik imøde . . .

Dette var igaar Aftes . . .

Hvad der videre hændte? Giv Taal, der hændte mere!

Det begyndte at blive lyst imorges da jeg vaagnede. Dagslyset trængte ind paa begge Sider af Rullegardinet. Ellen var ogsaa vaagen, hun sukked træt og smilte til mig. Hendes Arme var hvide og fløjlsagtige, hendes Bryst overmaade højt. Jeg hvisked til hende, og hun lukked min Mund med sin, stum af Ømhed. Dagen blev lysere og lysere.

To Timer efter var jeg paa Benene. Ellen er ogsaa oppe, puslende med sine Klæder, hun har faaet Skoene paa. Nu oplever jeg noget som endnu i dette Øjeblik rykker som en ond Drøm gennem mig. Jeg staar ved Vaskeservanten, Ellen har et Ærinde ind i Sideværelset og idet hun aabner Døren vender jeg mig om og ser derind. En kold Luft trænger

ind til mig fra Vinduerne som staar aabne derinde og midt paa Gulvet paa et langt Bord ser jeg at der ligger et Lig. Et Lig, lagt i Kisten, hvidklædt, med graat Skæg, Liget af en Mand. Hans magre Knær staar op som to rasende Næver der er knyttede under Lagenet og hans Ansigt er meget gult og rædselsfuldt. Jeg ser alt i fuldt Dagslys. Jeg vender mig bort og siger ikke et Ord.

Da Ellen kom tilbage var jeg paaklædt og færdig til at gaa. Jeg kunde knapt besvare hendes Omfavnelse. Hun tog nogle flere Klæder paa, hun vilde følge mig helt ned i Porten, og jeg lod hende gaa med og sagde fremdeles ingenting. I Porten trykked hun sig ind mod Muren for ikke at bli set og hvisked:

— Farvel saalænge.

— Til imorgen? sagde jeg prøvende.

— Nej ikke imorgen.

— Hvorfor ikke imorgen?

— Ti stille, Kære, jeg skal i Begravelse imorgen, en Slægtning er død. Saa nu ved du det.

— Men i Overmorgen?

— Ja i Overmorgen, her i Porten, jeg skal møde dig. Farvel.

Jeg gik . . .

Hvem var hun? Og Liget? Hvor det knytted Næverne og hvor det hang med Mundvigerne i hæslig Komik! I Overmorgen vilde hun vente mig igen; — burde jeg møde op mere?

Jeg stiler direkte ned til Kaféen *Bernina* hvor jeg beder om Adressekalenderen; jeg slaar op paa Gamle Kongevej det og det Numer, — godt, jeg ser Navnet. Jeg venter en Stund til Morgenaviserne kommer og kaster mig over dem forat studere Dødsannoncerne, — godt, jeg finder ogsaa hendes, det første i Rækken, med fede Typer: Min Mand døde idag efter et længere Sygeleje, 53 Aar gammel. Annoncen var dateret iforgaars.

Jeg sidder en lang Stund og overtænker det. En Mand har en Kone, hun en tredive Aar yngre end han, han faar en langvarig Sygdom, han dør en Dag.

Og den unge Enke puster ud.

SMAABYLIV

Hvis det ikke regner altfor galt hører man hele Ugen igennem sent og tidlig de faste klakkende Slag paa Bolte og Nagler ude fra Skibsværftet. Dette er Byens eneste offentlige Lyd og høres allevegne, ind i hvert Hus.

Det er et lidet fredeligt Sted, en blikstille Højrerede med Skipperfolk, Brændevinssamlag og Kirke. Vægterne har ikke meget at bestille her; om Slagsmaal og Gadeuorden hører man saa sjælden at det forundrer alle Fremmede, og er her en Sjøgut eller en vandrende Gesel som har slaat sig lystig en Aften og synger en Visestump eller brænder af en Ed, saa er det som Stedets egen Stilhed dæmper hans Stemme. Og Vægterne rusler roligt sin Vej opad Gaden uden at se til Siden; for det behøver de ikke.

Om Natten soves der i Byen. Der vaages ikke og der rangles ikke. Om Aftenen støder

de to Vægtere sammen nede paa Makreltorvet. Herfra tar de sit Udgangspunkt. De hilser til hinanden, spadserer lidt sammen, sidder lidt, sover lidt, røger lidt, spadserer atter lidt — paa denne Maade gaar Natten. De kender hvert Menneske og hvert Menneske kender dem. Kommer en Kvæld en af Byens Herrespersoner lidt senere end sædvanligt nedad Gaden forat begive sig hjem saa skønner Vægterne i samme Stund om det er en Barnedaab eller blot et Ungkarslag han kommer fra. Ingen skal lure dem paa det. Men hænder det engang at Byens Hest og Karjol farer dem forbi i Nattens Stilhed og Mørke, og der sidder en Damesperson i Hætte i Karjolen og en Mand bagpaa, saa skønner Vægterne ogsaa da hvad der er paafærde. Da stikker de Hoderne sammen, hvisker og nikker som Kaffekærringer og forstaar hinanden i Bund og Grund. Og paa Slaget seks gaar de hver sin Vej op i Byen og spreder omkring i alle Huse hvor Folk er staat op at Jordmorn rejste nedad Byen for to Timer siden og at Skipperkone Gabrielsen har faat en Liden.

Der er ogsaa to halte Skræddere i Byen, en Betler, Frelsesarme, Dampskibskaj, Toldbod og Sparebank. Alt dette er der. Og midt i

Byen er »Foreningen«, Stedets Ateneum og Klub, hvor Byens Fædre kommer sammen om Aftenen og læser »Kundgørelsestidende« og »Morgenbladet«. Man læser ikke til Overdrivelse og Unødighed her i Byen, Boghandleren sælger alt muligt fra Kamme og Chokoladeplader til Skolebøger og Postiler. Her er en Mand som i sin Ungdom skal ha læst »Peder Paars« fra Perm til Perm; men det gik galt med den Mand i Livet, han blev Pebersvend og Dagdriver og har dertil været lidt underlig af sig. Han hedder Tønnes Olaj. Ingen ved hvad Tønnes Olaj lever af; men han er aldrig at se i Gaderne i Spisetiderne, saa han har vel noget Mad i den ældgamle Stue hvori han bor Sommer og Vinter alene og upaaagtet. Men udenfor Spisetiderne kan man altid finde ham i Gaderne. Han er en liden Mand med rødgult Haar og Skæg, saa han er lidet for Øjet, Stakkar, skønt han i det sidste er begyndt at bli lidt frodig; men han bærer sig stille og eftertænksomt ad i alt han foretar sig og hælder endog ganske svagt med Hodet paa Grund af sin Belæsthed og Eftertænksomhed. Da han kender hele Byen føler han sig nødt til at hilse til alle; de fleste

svarer ham ogsaa, men Konsulen svarer ham blot ved at kaste Pegefingeren op til Hatten.

Den samme Tønnes Olaj har ellers en vis Anseelse blandt Smaafolk. Baade almindelige Fiskere og Bryggearbejdere sætter en Hædersære i at kalde ham sin Fælle og Geliker. De tror om Tønnes Olaj at han tjener sit Brød paa en hemmelighedsfuld Maade ved bare at bruge Hodet; han er en Satan, tror de, ingen har set ham gøre et Dagsværk, men han lever og blir frodig, han regner sig til det.

Men Tønnes Olaj er nok ingen Satan i saa Maade. Det eneste han kanske vilde erkende er den Egenhed ved ham at han er oppe Nat og Dag og at han lusker omkring i Byen allesteder paa en Gang . . .

Vaagner man nu en Morgen uden at høre Byens eneste offentlige Lyd ude fra Værftet skønt det ikke er Regnvejr, da ved man at Ugen er gaat — det er Søndag. Og saa gaar Byens Folk i fuld Puds til Kirke.

Kirkevejen er en bugtet Stribe af Sand opad en Bakke. Mange Skridt har trampet denne Vej op, tunge Skipperhæle har knust dens Smaastene til Sand. Og Sanden fyger villigt for det mindste Vindpust. Men Skipperkone Andresen som er en Velstandsperson bi-

beholder endnu sin Ungdoms Skik at gaa med Slæbkjole, og enhver kan skønne hvilken Mængde Sand hun hvirvler op naar hun gaar til Kirke. Og mange forbander hende derfor.

Og der gaar Piger i Lyst og Koner i Mørkt. Og der gaar Jensen hos Købmand Berg og Pharmaceuten og Olsen paa Toldboden. Og der gaar Fotograf Rosen som bare har et Ben og ikke er kommet paa sin rette Hylde i Livet. Over dem alle rager Konsulen naar han kommer. Han har endnu mørkt Haar og gidder ikke optræde uden med en Blomst i Knaphullet, skønt han har tre voksne Børn — den Brand!

Men Skipperne de slaar Følge med hinanden og vandrer i Flokke. Baade de som netop er kommet hjem fra Rejs og de som har sagt Sjøen Farvel for altid. Brune og rynkede og svære er de, og de gaar som Hester der trækker tungt, men deres Sprog er lystigt og deres Miner sorgløse.

Saa kommer Eftermiddagen.

En Skipper faar med sig en retskaffen Medskipper til en Spadsertime paa Byens Toldbodkaj. Her samles tilslut alle. Klynger og atter Klynger opløses og danner sig paany, man gaar fra den ene til den anden og prater.

Det er nu Makrellen diskuteres, fersk Makrel og salt Makrel, strøet Makrel og laget Makrel. Man regner det for en vellykket Diskussion om Makrel hvis man kan blive færdig med den til Klokken seks; men er ikke Enighed opnaaet inden den Tid blir alligevel Forhandlingerne ubarmhjærtig afbrudte. En Dampfløjte ude fra Fjorden er Signalet, og fra den Stund er der ingen som faar Ordet Makrel over sine Læber.

Postskibet stævner tungt rullende ind mod Byen.

Nu stormer alle Mennesker ned til Dampskibskajen; for Klokken seks er Dagens store Stund i den lille By. Der hinker Folk paa Krykker og Folk rulles i Rullestole ned til Kajen naar Postskibet kommer. Fire Mand staar færdige til at modtage Trossen, et halvt Dusin unge Damer har slaat sig sammen om at bringe et Brev ned i Postkassen paa Skibet. En Sværm af Skipperkoner har mødt op forat paase hvad det er for en Handelsrejsende eller omvankende Haandværkssvend som nu kommer til Byen. Ogsaa Frelsesarmeen er tilstede med røde Farver og Krigsraab og Plakater, man faar en Seddel i Haanden og læser: »Stort Bede og Jubel Møde Kl. 7½. T. Olsen Kadet.

A. S. Thorgersen Major. NB bered dig paa at Møde Gud«.

Saa ringer det første Gang ombord og kort efter anden Gang. En forsinket Dame som vil se paa Stasen kommer rendende med Skørterne i Hænderne nedad Kajen. Hun er bleven varm og puster højt.

— Skal De med? spør Styrmanden fra Bougen.

— Nej, gisper hun.

Hun vil bare være nærværende ved Højtideligheden hun som de andre. Og hun kom Gudskelov akkurat tidsnok til at se Hotellets to Ølkasser blive kastet iland.

Saa ringer det tredje Gang, Landgangen falder og Maskinen begynder at slaa.

Og nu bølger Menneskemassen tilbage, forlader Stedet efter endt Overvær og spreder sig omkring i Byen. Men de Interesserede følger Postsækken, de unge Damer som venter Brev og Herrerne som holder »Vestlandske Tidende«. Og om en Times Tid faar hver især sine Nyheder udleverede, en Time fuld af Spænding og Uro, fuld af Haab og Ønsker. Saa gaar de Interesserede hjem.

Efter Aftensmaden begiver de fortræffelige

Byens Fædre sig op i »Foreningen« forat granske de nye Aviser.

Saaledes gaar Søndagen i den lille By. Og lige saa stille og fredeligt gaar Mandagen, ja Maaned efter Maaned gaar det saa.

Men saa kom dette frygtelige Aar, da Byen rystedes i sine Grundvolde. Det var saa at sige bare Kirken og et Par Ting til som stod urokket tilbage.

*

Det begyndte saa smaat og rimeligt som noget kunde begynde: Fotograf Rosen, den enbenede Mand som ikke var kommet paa sin rette Hylde i Livet, hængte sig. Han flytted omkring fra den ene Bolig til den anden i Byen uden tilslut at finde et eneste blivende Sted, for han skyldte allevegne; saa pantsatte han alle sine Apparater og drak dem op. Og saa hængte han sig. Men forinden havde han faat Tid til at forlove sig, hans Brud var ovenikøbet en Smaahandlers Datter, saa hun gik med Hat og Parasol og var af Damespersonerne, skønt hun rigtignok var over de Tredive. Der taltes ogsaa om at hun havde hjulpet sin Forlovede Fotografen i mere end

en Pengeknibe, saa nu havde hun overmaade lidet tilbage til sig selv. Men andre ugifte Damer paa hendes Alder slog paa at det var tilpas til hende — hvad vilde hun nemlig der! — og tilslut fik de det endog dertil at det var just forat undgaa Brylluppet, Fotografen havde maattet hænge sig, Stakkar. For han var i Grunden en dannet og kvikmodig Mand som skønte hvor det bar hen.

Men Fotograf Rosen trak ogsaa Olsen paa Toldboden med sig. Olsen hængte sig rigtignok ikke, men han fik èn Knæk for Livet. Saaledes gaar det naar Folk af ringe Stand og Grad vil leve for højt. Olsen tog af Tolden, han befandtes at have knebet en tre Hundrede Kroners Penge af Kassen. Nej der var flere som havde skønt det, det maatte ende galt. For Olsen paa Toldboden var af dem som maatte gaa i gul Straahat og lyse Dragter saasnart Vaaren kom, og var der saasandt nogen i Byen som skulde have Snippen af et Silketørklæde stikkende op af Jakkelommen og en bygjort Spadserstok i Haanden saa var det Olsen. Kendte ikke Alverden hans Mor som bare var en Enke der borte i sin Stue og leved af Vask og Rengøring og var til Hjælp hos de Fine i Højtiderne! Men Olsen skulde

ikke være mindre dannet end andre Embedsmænd, han søgte sit Indpas med Fotograf Rosen og slige Gelikere som havde Udtællinger baade til Keglebane og Øl og gule Sommersko. Saa maatte det ende med Fald. Olsen blev sagt ud fra Toldboden.

Det knaged af Sladder og Beretninger i Byen, og Jensen hos Berg digted en liden Vise om disse to Tildragelser. Men nu greb Konsulen ind. Det rygtedes at Konsulen skulde have udtalt sig misbilligende om Jensens lumpne Digtning, skønt Jensen ikke var i hans Brød, men i Købmand Bergs Brød. Konsulen havde aabent udtalt at Fotograf Rosen og Olsen paa Toldboden var Jensens eneste to Rivaler i Byen — og dermed var alt sagt naar Konsulen havde sagt dette. Følgen var da ogsaa den at Jensen hos Berg slet ikke blev nogen større Mand efter sin Vise, nej det blev han tværtimod ikke.

Men nu indtraf dette med den unge Skipperkone Olava Wollertsen at hun ikke havde været at se i det sidste. Ikke saa at hun plat behøved at vise sig baade hist og her, dertil var der ingen Paakaldelse; men et Menneske maatte vel have sine Ærinder baade til Købmand og Bager og Vennekreds og ikke af-

bryde alt Samkvem med Byen. Olava Wollertsen holdt sig derimod hjemme. Hvad gjorde hun der saa idelig?

Hun var en ung vakker Kone, hun havde været gift i tre Aars Tid, Manden havde ikke været hjemme paa to Aar, han var paa Rejs, han førte et af Konsulens Skibe. De havde et Barn. Der var Velstand og Renslighed i den lille Stue med Roserne i Vinduet og ingen skulde tro at noget var ivejen her. Den halvvoksne Pige som var til Hjælp i Huset kunde heller ikke skønne at Olava var bleven Vakt eller holdt sig med Frelsesarmeen. Men hun forblev borte fra Folk.

Nu gik nogle Uger. Der var stille Vejr og rigtig god Makrelfangst; men ude i Havet var der svært Vejr. En Morgen kom to Lodser ind paa Vaagen med en Tremaster som de havde fundet langt udenfor Fyret om Natten. Den drev alene, var forladt af Mandskabet, Undergangen nær. Hvilket stort og prægtigt Vrag!

Det var et overvældende Syn da Tremasteren kom sigende ind paa Vaagen. Ung Else var ude og gik med et Par Veninder og hun saa Synet først.

— Se der! sagde hun og pegte. Hun saa straks at det var en fremmed Sejler som ikke hørte hjemme i Byen. Det er en de har fundet inat, sagde hun endvidere. Dèr blir Bjærgeløn!

Veninderne maatte medgive at hun havde Ret. Den Pokkers Else! Alting saa skønte hun, endda hun var saa aldeles ung.

— Lad os nu gaa og varsko Lodskærringerne, sagde Ung Else af sit gode Hjærte. For dèr blir Bjærgeløn!

Og de gik.

Ung Else var rigtig saa stolt i Sind som om det var hun som havde bjærget selve Skibet. Hun spansked sig overfor Veninderne og ledte efter mere som kunde forbause dem. Hun sagde:

— Ved Dere at Jensen hos Berg har faat en Malingflæk paa de nye Bukserne sine?

Ak det var ingen Sag nu mere at gotte sig paa Jensens Bekostning, siden Konsulen havde udtalt sig!

— Det er vel ikke sandt!

— Ved Dere ikke det? Men det har han godt af den Vigtigper.

— Ha-ha-ha, saa morsomt.

— Saa ved Dere kanske heller ikke at Olava Wollertsen er — slig.

— Hvordan slig?

— Slig! Og Ung Else gjorde sig svær med Maven.

Da slog Veninderne Hænderne sammen og sagde at nej Gud bevare mig, det kunde vel ikke være sandt?

Men Ung Else havde hørt det for sikkert.

— Wollertsen har jo været ude i to Aar, det er aldeles umuligt.

— Ja Dere maa tro mig eller ikke tro mig, men husk nu paa at jeg har sagt det.

De unge Piger skønte ikke rigtig hele Sagen; men naar Farn var borte i to Aar saa kunde der ikke blive Barn af ham. Og Ung Else kunde heller ikke forklare det bedre, skønt hun gærne vilde være overlegen.

Fra Lodsernes Stuer gik Pigerne bent ned til Kajen hvor Vraget lagdes til og surredes fast og pumpedes og holdtes oven Vande.

Saa steg Konsulen ombord. Hele Byen stod paa Kajen og saa ham gøre det. Nogle dumme Mennesker stod ivejen for ham, saa han maatte høfligst bede om fri Passage.

Han var fornem og sorthaaret og lyst klædt og havde sin Blomst i Knaphullet. Men under

Armen bar han en stor Protokol. Og nu gik han fra øverst til nederst paa Skibet og optog Rapport og skrev ned alle Ting han saa og alle Omstændigheder som Lodserne havde at meddele. En Mand af Tilskuerne paa Kajen blev kaldt op paa Skibet til at bære Blækhuset for Konsulen mens han gik omkring allevegne og skrev . . .

Det var saa besynderligt det Aar at der var en liden Begivenhed at notere næsten for hver Maaned som gik. En Ildebrand hos Skolelærer Eliassens hørte saaledes heller ikke til de dagligdagse Ting. Den gode Eliassen, ham havde Forsynet hjulpet viseligen, det kunde ikke fragaaes; det var ikke mere end et Aars Tid siden han assurered for rigtig svære Penge baade Hus og Udhus og Indbo, og nu brandt det op. Skolelærer Eliassen var ogsaa Kasserer i »Foreningen«, og under Branden brændte hele Kassebeholdningen. Det var det skammeligste, et Par Hundrede Kroner strøg med som ingenting. Da »Foreningen« havde Generalforsamling blev det foreslaaet at eftergive Kassereren disse Penge; men Eliassen rejste sig og sagde rørt at før skulde han og hans Hustru og mange Smaa gaa nøgen i Samfundet, sagde Eliassen, før han vilde eftergives en Øre. »Foreningen«

havde bestaat ham denne Hædersære at vælge netop ham til denne ansvarsfulde Stilling, og han kendte sin Pligt.

Da greb Begejstringen »Foreningen«s Medlemmer og de skød sammen to Hundrede Kroner at købe Indbo for til Skolelærer Eliassens.

*

Høsten kom, det sure Vejr, de mørke Nætter De to Vægtere mødes nede ved Makreltorvet, de hilser til hinanden, prater lidt, spaserer lidt opover Gaden. Det er Nat og godt mørkt, Lygten borte ved Hotellet giver et elendigt Lys. Da griber den ene Vægter sin Medvægter i Armen og holder ham igen. De staar begge og ser.

Det mærkelige sker at Tønnes Olaj kommer paa sin stilfærdige Maade fremad i Gaden og gaar lige op ad Konsulens Kontortrappe. Men det er Nat! Da han er kommet derop stanser han et Øjeblik og hælder lidt med Hodet formedelst alle de Tanker som nu gør det vægtigt, og de to Vægtere er lige paa Nippet til at gribe ind og gøre et forundret Spørgsmaal da de ser at selve Konsulen lukker Tønnes Olaj ind. Det er det stiveste de endnu har

set i alle de femten Aar de har vogtet Byen! Der hvor de stod blir de staaende.

Tønnes Olaj steg stille indad Døren og bied til Konsulen havde vredet Nøglen om. Saa blev han ført ind i det inderste Kontor. Og ogsaa her blev Døren lukket godt og tæt igen.

— Det er vel ikke værdt at tænde Lys, sagde Konsulen. Der staar lidt Lys fra Hotellets Lygte. Men sæt Dem. Sæt Dem her.

Tønnes Olaj satte sig ærbødig paa Stolkanten.

— Det var det jeg vilde Dem, sagde Konsulen, at De ved jo alt. De er allesteder om Natten. De har set mig en Gang eller to, kortsagt nogle Gange. Hvormange Gange har De set mig?

— Syv Gange, Hr. Konsul, svarer Tønnes Olaj.

— Saa mange Gange har jeg ikke engang været hos hende, siger Konsulen. Det hændte et Par Gange, det bekender jeg. Et Par korte Gange.

Tønnes Olaj svarer:

— Syv Gange, Hr. Konsul. Undskyld min Bemærkning.

Konsulen tænder en Cigar og byder selvfølgelig ikke den anden nogen.

— Naa hermed være det da som det vil, siger han og blæser Røgen ud. Men jeg haaber at vi blir enige om Resten, min gode Jahnsen.

Den anden bider ikke paa og blir ikke hoffærdig fordi Konsulen kalder ham gode Jahnsen.

— Bare Tønnes Olaj, Hr. Konsul, svarer han.

Konsulen nikker og blæser Røg ud.

— Godt . . . Du har sagt til hende at du har set mig komme ud fra hendes Stue. Det er det første. Det andet er at du har sagt til hende at det skal Konsulen faa bestaa dig lidt for. Hvormeget forlanger du?

Dermed byder han Tønnes Olaj en Cigar som denne afslaar. Han nøder ham, men Tønnes afslaar.

— Hvad jeg forlanger? svarer han. Det kommer an paa. Men det er ikke stort jeg trænger til i mit usle Liv. Hr. Konsulen skal betænke det.

— Summen?

— Jeg staar i Konsulens Magt desangaaende.

— Hm. Ja det kan saa være. Jo det gør du virkelig. Jeg behøver ikke at affinde mig med dig engang, Tønnes Olaj. Men jeg liker ikke at blive sladdret paa og bagtalt og løjet

paa, jeg har Familje. Jeg vil derfor stanse din Mund, det er det jeg vil. Jeg snakker klart.

Da spør Tønnes Olaj ærbødig:

— Hvem skal være Far, Hr. Konsul?

Konsulen svarer:

— Far? Det grejer hun vel selv?

— Det er ikke saa grejt at greje sligt for et alene Damemenneske, siger Tønnes Olaj. Hr. Konsulen skal betænke det.

— Ja hvad mener du egentlig?

Tønnes pusler med Hatten i sine Hænder og tænker.

— Hr. Konsulen kunde tage mig til Far, siger han. At sige hvis hun selv vil tækkes med en slig en som mig.

Konsulen stirrer paa ham gennem Mørket og føler sig med ét hjulpen ved dette Forslag.

— Det er som jeg har sagt hele Tiden, du har et prægtigt Hode, Jahnsen. Jeg har mangen Gang ønsket mig dit Hode, Jahnsen.

Men den anden er fremdeles kold.

— Jeg hedder ikke Jahnsen i daglig Tale, Hr. Konsul. Det er en Overdrivelse. Tønnes Olaj er min Daabens Benævnelse.

— Jaja, Tønnes Olaj, det er godt. Men jeg har mangen Gang ønsket mig dit Hode. Dit

Forslag er værdt meget. Jeg mener det er værdt noget, ikke lidet, i rene rede Penge. Hvormeget mener du selv?

Tønnes Olaj tænker paa det.

— Tusind Kroner.

Konsulen trækker Aanden til sig som for et Stik.

— Gud bevare dig! Ved du at jeg har Familje? Snak alvorligt, Mand.

— Tusind Kroner, Hr. Konsul. Undskyld min forkrøblede Bemærkning.

— Ikke Tale om! siger Konsulen og rejser sig. Han ser ud af Vinduet i Tanker. Saa vender han sig igen til Tønnes Olaj og afgør det: Nej saa blir der ingen Affære af. Undskyld at jeg brydde dig saa sent. Jeg skal faa en anden.

— Ja men hvad vil saa Hr. Konsulen gøre med mig? spør Tønnes Olaj og rejser sig han ogsaa.

— Med dig? Hvad jeg vil gøre med dig, din Djævel? siger Konsulen pludselig dirrende af Vrede. Jeg skal arrestere dig imorgen. Ud!

Konsulen slaar Døren op og Tønnes Olaj skynder sig ud.

— Lad mig forklare det, siger han afværgende og kaver ydmygt med Haanden.

Jeg vilde nu blive den bedste Hr. Konsulen kunde faa.

Det slaar Konsulen at Tønnes Olaj har Ret; men han er rasende og siger:

— Jeg skal faa en anden, har jeg sagt. Ikke mere om den Ting.

Men Tønnes Olaj har saa altfor indlysende Ret. Da han derfor er kommet ud i Gadedøren rykker Konsulen ham tilbage og laaser Døren paany. De gaar begge to tilbage til Kontoret.

Konsulen kommanderer:

— Du havde noget at forklare. Forklar det nu.

— Hvad er Tusind Kroner for ėn rig Mand! siger Tønnes Olaj.

— Naavel, nogen Fattigmand er jeg kanske ikke; men det skeller ikke dig. Naturligvis, jordiske Midler er jeg ikke helt blottet for, det er vel ikke den almindelige Mening, vil jeg haabe?

— Nej Gud bevares!

— Saa det er jeg ikke. Men Tusind Kroner — nej.

— Det kunde grejes paa en lemfældig Maade.

— Hvorledes? I smaa Afdrag? Er det det du understaar dig at mene?

Tønnes Olaj udbryder:

— I smaa Afdrag —? Konsulen —! Lad mig synke i Jorden her jeg sidder . . .

— Nej det var det jeg trodde.

— Men det kunde deles paa to. Paa begge. Hvis ikke Hr. Konsulen kan alene saa kan hun lægge noget til, saa at sige spleise med Hr. Konsulen. Hun har Raad til det.

Konsulen rejser sig igen.

— Nu skal du ud! Ud! siger jeg . . . Forresten, har du snakket med hende om dette?

— Jeg har slaat paa det.

Konsulen tænker paa det og sætter sig igen.

— Det er ikke fordi jeg ikke kan, siger han. Men et er at kunne, et andet at ville. Det vilde være at give mine egne Børns Penge bort . . . Hvormeget mente hun der skulde falde paa hende?

— Det sa hun ikke. Men hun er et Hjærtemenneske i alle Maader, Hr. Konsulen skal betænke det. Hun vil nok ikke knibe.

— Halvdelen! siger Konsulen bestemt. Tror du jeg prutter? Ikke mere end Halvdelen skal falde paa hende.

De blev enige.

— Du kan hente Summen her hos mig imorgen eller saa. Naar Kassereren kommer. Jeg har ikke Nøglerne.

Konsulen lukked Tønnes Olaj ud og gik selv ind igen, tændte Lampen og satte sig til at gruble og røge og regne over . . .

Vægterne stod paa selvsamme Sted. De havde set alt, baade at Tønnes Olaj blev lukket ind og at han blev lukket ud igen. Men de havde intet hørt. Og de forstod ikke det bitteste Gran af det hele. De vilde derfor forsøge at fange ind Tønnes Olaj. Men der klikked det for dem. Tønnes Olaj havde set dem og tog Vejen lige henimod Hotellet, forbi Hotellet, paa den anden Side af Lygten, hvor ingen saa ham mere.

*

Og atter mødes Vægterne ved Natters Tide og tager det lunt med en Røg og en Passiar og en Spasertur.

— Jeg er gaat over til Skraatobak i Piben igen, siger den ene.

— Jeg ogsaa, svarer den anden og tænder.

— For denne Kardusen jeg brugte at røge er bleven saa hundedyr med Aarene.

— Den er ikke købendes længer, saa dyr er den bleven.

— Alle Fornødenheder stiger. Her blir snart ikke levendes længer. Ja er det kanske ikke sandt jeg siger?

— Du er bespottelig at høre paa, Thobiesen, er det ikke sandt du siger! Hvad som angaar Fornødenhederne saa ser jeg ikke andet end at nogen og hver maa spare og faa Skillingen til at vare, som man siger for et gammelt Ord. Min yngste Datter stod Konfirmand i Vaar, men tror du der blev Raad til en liden Kjole til hende? Det er en dyb og ansvarsfuld Handling, men hun maatte laane Kjole af Søsteren.

— Folk misunder os Offentlige. De siger at offentlige Embedsmænd har sit saa sikkert. Nu spør jeg dig, Marcussen, hvad nytter det at være Embedsmænd og Offentlig naar Fornødenhederne blir saa dyre at der ikke er til at leve? Jeg har ikke før faat den stakkars Lønnen saa er den borte igen. Det er akkurat som Skillingerne blir usynlige.

— Nu vil jeg spørge dig, Thobiesen: hvem tror du det er som kender til dette? Jo det er mig. At Skillingerne blir usynlige i mine ganske Hænder. Der er ikke til at leve.

— Og endda var ikke Makrellen saa sjælden iaar. Men alle Folk klager. Jeg hører at Banken skal ville rykke nogen.

— Du siger ikke det! Hvem er det?

— Der snakkes om flere, Marcussen. Der blir snart sagt ikke andre end Konsulen som staar igen, siges der.

— Ja Konsulen han kan ikke regnes med. For han har saa overvættes paa alle Kanter. Det har sig saa med Konsulen at gaar det daarligt med en Bedrift saa dækker han det og mere til med en anden Bedrift. Og saa alle Skibene desforuden.

De to Vægtere driver opad Gaden. Pludselig hører de Karjolskydsen.

— Nu er hun ude igen.

De stanser og ser at Jordmorn kører forbi.

— Lad os nu se hvor hun stævner hen, siger Marcussen.

— Jo det skal jeg just sige dig, svarer Thobiesen. Tog hun ikke tilvenstre ved Hotellygten? Hun skal helt ud paa Myren, hun skal til Olava Wollertsen.

— Det Svinet. Hun har baaret sig umenneskeligt ad, det Kreatur. I gift Stand og altsammen. Hvad tror du Wollertsen vil sige!

— Snak ikke om det!

— Og saa har hun endda den Hoffærdighed at hente Jordmor.

— Jeg siger ikke mere. Og Wollertsen som har været borte i to Aar . . .

Jordmorn rejste til Olava Wollertsen. Om Morgenen vidste hele Byen det. Nu kunde det ikke skjules længer. Og den snedige Olava som havde været saa flink til at holde sig væk fra Folk med sin Tilstand!

Men Farn — hvem var Farn?

Jo det gjorde Tønnes Olaj ingen Hemmelighed af at Farn det var ham — undskyld Bemærkningen! Og der var ikke et Menneske i Byen som ikke forundred sig i lang Tid herover. Ingen forstod det. Havde det endda været en Vildfarelse og en Hjærtets Betændelse; for ung var Olava og vakker ogsaa. Men med Tønnes Olaj! Det maatte forstaas som den rene Kødets Overstadighed.

Og Tønnes Olaj sagde ogsaa selv at han ikke forstod hvorledes han havde faat Indpas der. Men han undskyldte hende. Saadanne Damemennesker var mangen Gang saa underlige, sa han, de kunde iblandt tækkes med en af langt ringere Stand og Anselighed. Slig var det gaat her. Man skulde betænke det.

Men Tønnes Olaj vedblev ogsaa efter dette at gaa omkring i Byen lige stille og fordringsløs som før. Og blandt hans Gelikere estimeredes han slet ikke mindre efter dette. Den Satans Tønnes Olaj, tænkte de, han har vist sig fra en ny Side. Han er istand til en Dag at begynde Handel og blive Købmand og hedde Jahnsen. For han har Hode til alt, og han ser ud som en liden Købmand allerede, saa frodig begynder han at blive.

*

Langt ud paa Vinteren sprang Bomben. Ak de andre Begivenheder var for ingenting at regne mod denne vældige Katastrofe. Konsulen gik fallit.

Der var Møde i Banken. Der var nu som før nogen Forundring over at Konsulen var begyndt at bruge saa obscure Navne paa sine Papirer; tilsidst satte Købmand Berg sig i Spidsen for at nægte Fornyelse af et af disse Papirer. Han vilde have den ene Endossent ombyttet med en værdigere. Dette var imidlertid for grovt mod en Mand som Konsulen. Naar han havde fundet Navnet værdigt saa

var det værdigt. Kortsagt, Købmand Berg kom ingen Vegne med sin Motion.

Men under denne lille Ubehagelighed i Bankmødet havde Konsulen nær knækket sammen. Men han retted sig igen og sad kold og ligegyldig. Han havde nemlig endnu et Haab, det sidste, han vented et Telegram fra Skipper Wollertsen som var i Frugtfart, et lidet velsignet Telegram om en vis Affære med et Rederi i New York.

— Hr. Købmand Berg ønsker et bedre Navn, sagde Konsulen. Efter mit ringe Skøn er et hvilketsomhelst Navn den rene Formalitet. Jeg skal have den Ære i næste Møde at indfri hele Papiret.

Ja se det var jo en værdig Tilrettevisning . . .

Men næste Møde kom og Konsulen indfried ikke Papiret. Ak han indfried ingen Papirer mere. Telegrammet fra Wollertsen var lidet glædeligt, det var derimod nærmest sindsforvirret at kalde for: Wollertsen havde forladt sit Skib, han var bleven allarmeret af hemmelige Breve hjemmefra og var nu paa Vejen hjem.

Da havde Konsulen ingen Udvej mere . . .

Han rejste sig op fra Stolen, knipsed Støvet af sit Frakkeopslag og havde desværre en Meddelelse at gøre den ærede Bankdirektion: store Tab, Uheld med Skibene, nedadgaaende Tider havde gjort at han ikke længer kunde holde Stillingen. Hans Kreditorer havde faat Underretning. Han nedlagde herved sit Hædershverv i Banken . . .

Mødet hævedes straks.

Nyheden spredtes i Byen, Hjemmene rystedes, Kvinder græd, en Bombe var sprungen i det lille Samfund. Konsulen var fallit — hvem stod da længer paa sine Ben? Han var Byens fineste Herresperson og murede Støtte; han havde kanske i mangt og meget været egenraadig og stormodig, ingen anden end Gud havde kunnet staa sig imod ham. Men Gud stod ham endelig imod og gjorde et knusende Nederlag paa ham. Og det kom snart for en Dag at mange, mange flere maatte følge ham i Faldet.

Det var en grandios Ruin. Endog Byens offentlige Lyd forstummed, Hammerslagene ude fra Værftet. Rigtignok fik Købmand Berg straks istand et lidet Skibsværft paa Aktier; men Hammerne dansed ikke saa travlt der, nej det var ikke længer den samme Lyd.

Alt var lammet. Det var Konsulen og hans Hus og Forretninger som havde været Livet og Blomsten og Siraten paa Stedet, og det var nu en Ynk at se denne samme Konsul stanse paa Gaden, tage sin fallite Pengepung op og give Byens Betler en Femogtyveøre som før. Der laa en svær Kommedie og Selvbespottelse deri.

Men naar altsammen saaledes ramled kunde gærne Ung Else ramle med, — var hun mere forgod til at fallere end de andre? Saa utrygge som Forholdene nu havde vist sig kunde hun lige saa godt tage Jensen hos Berg alligevel, skønt han stod betydelig under hende i Grad. Det var ganske saart at se hvor nødig og ulysten hun maatte gaa med stolten Skridt op til Alteret . . .

Kortsagt der var næsten ikke andet som stod urokket i hele Byen end Kirken. Og Skipperkone Andresen fejed fremdeles afsted med sin gammeldagse Slæbkjole, for hun var endnu i Velstand og havde Raad til det. Og Tønnes Olaj tog ogsaa mere og mere til i lad Fylde; men han bar sig i et og alt ad paa samme ydmyge Maade som før og oprетted ingen Handel.

Nu rykked Købmand Berg op til første Matador. Han blev baade Bankdirektør og Ordfører. Men Købmand Berg blev aldrig Konsulen. Han var af simple Folk og havde ingen Dannelse. Det var en Pine at se og høre ham optræde paa Byens Vegne, saa tarvelig var han. Saaledes kaldte han sig selv for Deriktør, og han kunde ikke holde en flydende og fortræffelig Tale om det stod om hans Liv. Han øved sig op og sled som en Hest baade med at bukke og hilse og udtrykke sig; men hans Tale og Manerer kunde blive saa fine som de blive vilde, det var dog ikke Konsulens Tale og Manerer. Hvad sagde Konsulen naar nogen søgte ham? Glæder mig at se Dem! sagde Konsulen som den fine Mand. Men naar Købmand Berg modtog nogen bukked han som en Hest og talte overdreven fint og sagde: Goddag, glæder mig at se Deres Nærværelse her! Og naar hans Kone havde Klædevask sagde han at de lutred Klæder derhjemme.

Hans Kone passed heller ikke i sin nye Grad. Hun havde Fripostighed nok, saaledes begyndte hun at faa Breve hvorpaa der stod Fru Berg. Hvad var det for en Frue i Byen? Byens Postmester lod en Tidlang som om han

ikke vidste det. Men eftersom Tiden gik forsonedes Folk med alt. Købmand Berg var unægtelig en formuende Mand; med Aarene fik han endogsaa mere og mere Midler og flere og flere Bedrifter, han blev tilsidst ogsaa Konsul, og hans Kone blev derved udisputerligen Frue. Og den opvoksende Slægt saa Byen florere igen under det nye Scepter.

Men Konsulen — den gamle Konsul — han blev Agent i Makrel og Livsforsikring. Og det i sin egen By, hvor han engang var Fyrste! Men da han ydmyged sig og gik i sig selv lagde Gud sin vældige Naade paa ham igen og lod hans Datter Corelia blive rigt gift. Og Corelia blev sin Mands uundværlige Klenodium.

EN ÆRKESKÆLM

Kære Læser! — Jeg traf denne Mand paa en Kirkegaard. Jeg gjorde intet forat komme i Forstaaelse med ham; men han lagde straks Beslag paa mig. Jeg satte mig blot paa en Bænk hvor han sad før og sagde:

— Forstyrrer jeg?

Slig begyndte det.

— De forstyrrer slet ikke, svared han og gjorde Plads for mig. Jeg sad blot her og saa ud over al denne døde Rigdom. Han viste med en Bevægelse af sin Haand udover Gravene.

Vi var paa Krist Kirkegaard.

Efterhvert som Morgenen skred frem var det bleven mere og mere livligt deroppe, Murerne og Arbejderne var komne en efter en, den gamle Vagtmand sad allerede inde i sin Kiosk og læste Aviser. Hist og her saas Kvinder i Sort som planted eller vanded

Blomster eller klipped Græs som var bleven for langt. Og Fuglene kviddred højt i de svære Kastanjetræer.

Han var mig ganske ubekendt. Det var en ung Mand, stor og bred, ubarberet og i en noget slidt Paaklædning. Furerne i Panden, den myndige Stemme, hans Vane at blinke eftertænksomt naar han talte gjorde ham hvad man kalder »gammel og erfaren«.

— De er fremmed her?

— Jeg har været hjemmefra i ni Aar, svared han.

Han læned sig bagover, strakte Benene frem og saa udover Kirkegaarden. Der stak tyske og franske Aviser op af hans Frakkelomme.

— Hvor det er trist paa en Kirkegaard som denne! sagde han. Saa meget Dødt paa en Plet. Saamegen Kraft udnyttet og saa lidet udrettet.

— Hvordan det?

— Dette er de Militæres Begravelsesplads.

Aha evig Fred! tænkte jeg.

Han vedblev:

— Men det skammeligste af alt er denne Dyrkelse af det Døde, denne Maade at begræde paa.

— En from Unyttighed . . .

Han gjorde en hurtig Gestus og satte sig ret.

— Ved De at der staar en Formue af Granit paa disse Grave? Saa strør man dyre Blomster udover Sanden, anskaffer sig magelige Bænke at sidde og græde paa, rejser op hellige Afgudsstene fra Bruddene oppe i Grefsenaasen, — en forstenet Formue. Kirkegaarden er en af de mindst fallite Pletter i Byen . . . Ja ikke sandt, det bringer Dem noget at tænke paa, vedblev han. Engang sat hid staar denne Rigdom her, den er urørlig, ti den er død. Den kræver blot endnu sin Forvaltning, det vil sige sit Tilsyn, sine Taarer, sine Blomster som ligger og visner omkring paa Sandhaugene. Kranser lige til Halvhundrede Kroner Stykket.

Socialist! tænkte jeg, — en rejsende Haandværksvend som har været udenlands og har lært Ropet mod Kapitalen — Kapitalen!

— Er De ogsaa fremmed her? spurgte han.

— Ja.

Saa lagde han sig igen tilbage paa Bænken, blinked og tænkte, blinked og tænkte.

Et Par gamle Skikkelser skrider forbi, begge med Stok, krumryggede, andægtige, hviskende med hinanden, — Forældre maaske paa Vej til en Grav. Et Vindstød fejer henover, hvirvler

Støv og visne Blomsterrester ivejret og rasler let med det løse Løv som flyder om i Gangene og som Solen har tørret.

— Ser De! sagde han pludselig, uden at forandre Stilling, blot med en Bevægelse af Øjnene, ser De den Dame som kommer imod os? Læg Mærke til hende naar hun passerer.

Intet var lettere. Hun strøg os næsten med sin sorte Kjole og hendes Slør strejfed vore Hatte. En liden Pige som bar Blomster fulgte hende, en Kone gik bagefter med Haverive og Sprøjte. De forsvandt alle tre i Svingen til den nedre Del af Krist Kirkegaard.

— Nu? spurgte han.

— Nu?

— De bemærked ingenting?

— Intet usædvanligt. Hun saa paa os.

— Om Forladelse, hun saa paa mig. De smiler og vil forsikre mig om at der ikke skal blive nogen Trætte mellem os om den Ting. Sagen er, hun gik forbi for nogle Dage siden. Jeg sad her og talte med Graveren, jeg forsøgte at indpode ham en liden Smule Mistro til hans agtværdige Haandtering . . .

— Hvorfor det?

— Fordi han roder Jorden op i Unytte til

uhyre Skade for det Levende som skal leve af den.

En stakkels vildfarende Fritænker altsaa! tænkte jeg ved mig selv; — hvor staar det skrevet i Guds Ord, at Lig ikke skal begraves i Jorden? Nu begynder du at kede mig.

— Jeg sad her og talte med Graveren. Det er Synd, sagde jeg. Damen gik forbi, hun hørte mit Ord og saa paa mig. Jeg talte om Synd paa et helligt Sted. Apropos: lagde De Mærke til den gamle Kone med Sprøjten og Riven i de udslidte Hænder? Og hendes Ryg, hvor den luded? Denne Skabning har bogstavelig slidt sig helseløs i sit Stræv med at rode op og lægge øde Jord, Livets Kilde. Men saa De blot: 3 — tre — Skridt bagefter den fornemme Frue, som skulde ned paa en Grav og sørge. Naa, det var ikke egentlig det. Saa De hvad den lille Pige bar?

— Blomster.

— Kameliaer. Roser. Saa De det? Blomster til en Krone Stykket Fine Blomster som lever et overvættes ømtaaligt Liv; naar Solen luer lidt, dør de. Om fire Dage slænges de over Stakittet ind i Gartneriet dernede, saa erstattes de med nye.

Da svared jeg Fritænkeren og sagde:

— Pyramiderne var dog dyrere.

Det gjorde ikke den Virkning jeg havde ventet. Han syntes at have hørt Indvendningen før.

— I den Tid trængte man det ikke, sagde han. Ægypten var ovenikøbet hele Romerfolkets Kornkammer, Verden var ikke saa trang da. Jeg har en liden Erfaring for hvor trang den nu er. Det var ikke mig personlig som erfared det, det var en anden; men jeg ved bare at Pyramiden i Ørkenen er en Ting og en velskøttet, moderne Grav en anden Ting. Se Dem om her! Hundreder af Grave, Monumenter til store Summer, Granitrammer fra Grefsenaasen til Kr. 3.60 pr. Alen, Græstorv fra Egeberg til Kr. 2.50 pr. Kvadratfavn. Jeg vil ikke nævne Inskriptionerne og det Raffinement som udvikles i selve Stenstøtterne, polerede eller ru, hugne eller kløvede, røde, hvide og grønne; men se blot paa denne Masse Græstorv! Jeg talte med Graveren herom; Trafiken har været for stærk, Torv er næsten ikke til at faa. Nu beder jeg Dem blot betænke hvad Græstorv er for noget paa Jorden: den er Livet.

Da indvendte jeg at dette samme Liv ikke kunde og ikke burde ribbes for al Idealitet.

Det havde vel sin Smule etiske Betydning at Menneskene afsaa lidt Græstorv til sine kære Døde. Og dette mener jeg forresten den Dag idag.

— Ser De, sagde Manden hæftigt, der kunde leve Familjer, opdrages Børn, frelses Vrag af det som daglig forødes heroppe. Jeg ved at nu sidder den unge Frue dernede og graver ned Kameliaer til en Værdi af to Børnekjoler fra Basaren. Naar Sorgen har Raad til det blir den Gourmand.

Han var ganske sikkert Socialist og kanske var han endog en Anarkist hvem det mored at stille alvorlige Ting paa Hovedet. Jeg hørte paa ham med ringere og ringere Interesse.

Han vedblev:

— Saa sidder en Mand deroppe, Vagtmanden. Ved De hvad han har at gøre, ved Siden af at stave i sin Avis? Han skal vogte Gravene. Der er Orden i det Dødes Kultus. Jeg sagde ham da jeg kom idag at om jeg saa et Barn som stjal Blomster til Skolebøger heroppe, en liden Pige mager og angst rapse en Kamelia til Mad, saa vilde jeg ikke angive hende, jeg vilde hjælpe hende til. Det kalder jeg Synd, sagde den gamle Vagtmand. Synd, sagde han. En hungrig Mand stanser Dem

en Dag paa Gaden og beder om at faa vide hvormange Klokken er. De tager Deres Ur frem, — læg da Mærke til hans Øjne! Saa rykker han lynsnart Uret til sig og løber. De har da to Udveje. De kan mælde Røveriet, og De faar da et Par Dage senere Deres Ur tilbage, fundet hos en Pantelaaner; saa følger gærne Synderen med inden fire og tyve Timer. Eller De kan tie. Det er den anden Udvej. De kan tie stille . . . Jeg er egentlig noget træt, for jeg har vaaget inat.

— Jasaa har De det. Naa, det lider ud paa Dagen. Jeg har mit Arbejde.

Jeg letted mig forat gaa.

Han pegte nedover mod Sjøen og Bryggerne.

— Jeg har gaaet omkring i Smugene dernede og søgt at finde ud hvorledes Nøden og Lasten sover om Nætterne. Men De skal høre! Der hænder saa underlige Ting:

En Aften for ni Aar siden jeg sad her paa dette Sted — jeg tror endog paa denne samme Bænk —, indtraf noget som jeg ikke kan glemme. Det var efterhaanden blevet ganske sent, de Besøgende var gaaet hjem; en Stenhugger som laa paa Maven paa en Marmorplade der borte og hugged Inskription havde tilsidst sluttet Arbejdet, han trak Trøjen paa,

stak Værktøj i alle sine Lommer og gik. Det begyndte at blæse, det sled allerede dygtigt i Kastanjetrærne og et højt Jærnkors som stod her i Nærheden — det er nok borte nu — svajed en Smule for Vinden. Jeg knapped ogsaa min Trøje sammen og var lige ved at gaa da Graveren kommer opad Svingen der, uden Frakke, barhovedet, og spørger hurtigt i Forbigaaende om en liden Pige med gul Kjole og en Skolevæske var gaaet forbi.

Jeg husked ikke at have set hende. Hvad var ellers paafærde?

— Hun har stjaalet Blomster, sagde Graveren og gik videre.

Jeg sad stille her og vented indtil han var kommet tilbage.

— Fandt De hende?

— Nej. Men jeg stængte Porten.

Der skulde foranstaltes en ordentlig Jagt, den Lille var ganske sikkert endnu paa Kirkegaarden og nu maatte der gøres Alvor. Dette var nu den tredje som havde rapset idag. Skolebørn, flinke Smaapiger som godt forstod at det var Synd. Hvadbehager? De sælger dem, laver Buketter af dem og sælger dem. Ja var det ikke pene Børn!

Jeg fulgte Graveren ned og hjalp en Tidlang til med at eftersøge den Lille. Men hun var godt gæmt. Vi fik Vagtmanden med os, vi ledte tre Mennesker og fandt hende ikke. Det begyndte at skumre og vi opgav at lede videre.

— Hvor er den bestjaalne Grav?

— Der. En Barnegrav ogsaa. Har man set Magen!

Jeg gik did bort. Nu viste det sig, at jeg kendte denne Grav, den lille døde Pige havde jeg kendt rigtig godt, og den selvsamme Formiddag havde vi begravet hende. Blomsterne var borte, endog mine egne, jeg saa dem ingen Steder.

— Vi maa fortsætte at lede, sagde jeg til de andre. Dette er skændigt!

Graveren havde egentlig intet med dette at skaffe, men han deltog dog for selve Sagens Skyld. Og vi begyndte at lede igen alle tre. Pludselig nede ved Svingen fik jeg Øje paa et lidet Menneske, et Pigebarn, som sad sammenkrøben paa Jorden bag Brigadelæge Withs store, polerede Støtte og stirred paa mig. Hun sad saa liden at hendes Hals var trukket helt ned i Skuldrene.

Men jeg kendte hende. Det var den Dødes Søster.

— Kære lille Ven, hvor kan du sidde her saa sent? siger jeg.

Hun svarte ikke og rørte sig ikke. Jeg løfted hende op, tog hendes Skolevæske i Haanden og bad hende følge med hjem. Lille Hanna vil slet ikke at du skal sidde her saa sent for hendes Skyld, sagde jeg.

Saa fulgte hun med. Jeg talte til hende:

— Men ved du at en slem Pige har stjaalet Blomsterne paa Hannas Grav? En liden Pige i gul Kjole, har du set hende? Naa, vi skal nok finde hende siden.

Og hun fulgte mig fremdeles uden at svare.

— Der har De hende jo! raabte Graveren med et. Der har De Tyven!

— Hvad?

— Hvad? De holder hende jo i Haanden.

Da maatte jeg smile.

— Nej der tager De fejl. Dette er ikke Tyven. Dette er en liden Søster af hende som blev begraven idag. Hun hedder Elina, jeg kender hende.

Men Graveren var meget sikker i sin Sag, Vagtmanden genkendte hende ogsaa, især paa det røde Ar, hun havde paa ene Siden af

Hagen. Hun havde stjaalet Blomster paa sin Søsters Grav og Staklen kunde ikke engang undskylde sig med et Ord.

Nu beder jeg Dem lægge Mærke til: jeg havde længe kendt disse to Søstre, vi havde i lang Tid boet herinde i den samme fattige Baggaard og de legte ofte under mit Vindu. De var nu og da rasende Uvenner og slog hinanden; men de var flinke Smaapiger begge to, overfor andre tog de hinandens Parti. Dette havde de nu ikke godt kunnet lære af nogen, Moderen var et daarligt Fruentimmer som sjælden var hjemme, og Faderen — de havde nok ellers hver sin — havde de aldrig kendt. Disse to Børn havde et lidet Kot at leve i som næsten ikke var større end den Gravplade der, og da mit Rum laa lige overfor deres kunde jeg ofte staa i Vinduet og se ind til dem. Især var Hanna den Raadende, hun var ogsaa et Par Aar ældre og havde i mangt en Omtanke som en Voksen. Det var altid hende, som tog Blikspandet frem naar de skulde have en Brødskive, og om Sommeren naar det var hedt i Baggaarden havde ogsaa Hanna det gode Indfald at fæste en gammel Avis op paa Vinduet forat holde den værste Sol ude. Tidt og ofte lagde jeg ogsaa Mærke

til at hun hørte sin Søster i Leksen inden de gik til Skolen Hanna var et forvoksent alvorligt Barn og hendes Liv blev kort.

— Lad os undersøge Væsken, sagde Graveren.

Og ganske rigtigt, i Væsken laa Blomsterne. Jeg kendte endog mine egne to, tre Stykker igen.

Hvad skulde jeg sige? Og der stod hun, den syndige Lille, og saa forhærdet paa os. Jeg rysted i hende og spurgte hende ud; men hun taug. Saa nævnte Graveren Politiet og tog Pigen med.

Oppe ved Porten forstod hun nok hvad der skulde foregaa, hun sagde med ét:

— Nej — hvor skal jeg hen?

Graveren svarte:

— Paa Stationen.

— Jeg har ikke stjaalet dem, sagde hun.

Havde hun ikke stjaalet dem? Hun havde dem jo i Væsken, vi havde saa at sige set det. — Men hun gentog angst at hun havde ikke stjaalet dem.

I Porten hang lille Elinas Kjoleærme fast i Laasen og Ærmet reves næsten af. Og indenfor skinned den tynde Arm.

Paa Stationen bar det, jeg fulgte med. Der blev givet nogle Forklaringer; men der blev ikke gjort noget videre med Elina da, saavidt jeg ved. Og selv kom jeg ikke til at se hende mere for jeg rejste bort og blev borte i ni Aar.

Men nu har jeg faaet bedre Rede paa Sagen. Det var aldeles forgalt hvordan vi bar os ad. Hun havde naturligvis ikke stjaalet Blomsterne; men selv om hun havde gjort det? Jeg siger bare: hvorfor ikke? Har man hørt saa galt, vi gjorde det af med hende; men ingen Dommer kan dømme os derfor, vi greb hende blot og førte hende for Retten. Jeg siger Dem, jeg har set Elina igen og kan føre Dem til hende.

Han gjorde en Pause.

— Hvis De nu forstaar, hvad jeg vil fortælle saa skal De høre! Ja, siger det syge Barn, naar jeg nu dør, saa vil der nok komme Blomster, kanske mange Blomster; for Lærerinden vil nok sende en Buket og den gode Fru Bendiche sender kanske en hel Krans.

Men denne Syge er klog som en Gammel, hun har vokset for stærkt til at leve og Sygdommen har siden skærpet utroligt hendes Omtanke. Naar hun taler, tier den anden, en mindre Søster som anstrænger sig forat forstaa.

De bor der alene og Moderen er aldrig hjemme; men nu og da kommer der Mad fra Fru Bendiche og de sulter ikke ihjæl. Søstrene er aldrig Uvenner nu, det er længe, længe siden de var i Klammeri og deres Uvenskab nu og da paa Legepladsen er aldeles glemt af begge.

Men Blomster er nu ikke herligere Ting end at de visner de ogsaa, mener videre den Syge. Og visne Blomster var vel ikke noget at have paa en Grav. Og den Døde kunde ikke se dem og nogen Varme var der ikke i dem heller. Om Elina derimod kunde huske de Sko som de engang havde set i Basaren? De var varme!

Elina husked Skoene. Og forat vise Søsteren hvor flink hun var fortalte hun nøjagtigt om Skoene.

Der var ikke saa længe til Vinters nu. Og saa trak der rigtig dygtig fra Gulvet der ved Vinduet og Vaskefillen frøs stiv derborte paa Spigeren. Elina kunde faa et saadant Par Sko.

De to Søstre ser paa hinanden. Elina er ikke saa dum at tro det.

Jo hun kunde tage hendes Blomster og sælge. Det kunde hun. Der spasered saa mange Folk paa Gaden om Søndagene, som

gærne vilde have Blomster. De rejste mangen Gang paa Landet med Blomster i Knaphullerne og ofte saa man Herrer som kørte i Droske med Blomster i Knaphullerne. De købte nok Blomsterne.

Elina spurgte om hun ikke maatte købe en liden Hat.

Jo hvis der blev Penge tilovers. Men først skulde hun købe Skoene.

Det blev en Aftale. Der var ingen som havde dermed at skaffe, de to Børn havde overlagt det. Elina maatte endelig passe paa og tage Blomsterne den samme Aften før de visned.

Hvor gammel hun var, denne Syge? Tolv, tretten Aar, tænker jeg. Det er ikke altid Alderen det kommer an paa. Jeg havde en Søster som lærte Græsk mens hun endnu var saa liden.

Men Elina kom jo ikke godt fra den Affære. Nogen Straf fik hun ikke; for Politiet satte bare en liden uskyldig Skræk i hende og det var billig sluppet. Saa tog Lærerinden sig af hende. At tage sig af et Barn er at mærke det ud, stille det paa Prøve, holde Opsigt med det fra Øjekrogene. Elina raabes tilbage i Frikvartererne: Lille Elina, vær saa snil at

vente lidt, jeg vil tale med dig! Saa formanes hun kærligt og bestemt, mindes om Sagen i Utide, paalægges at bede Gud om Tilgivelse.

Men da sker der jo et Knæk i hende.

Elina sløves, møder op med uvasket Ansigt, glemmer sine Bøger hjemme. Mitænkt, forfulgt med ransagende Øjne faar hun den Vane at dukke sig for Lærerindens Blik, at undgaa at se Folk i Ansigtet. Hun lægger sig til de rappe Øjekast i Smug der giver hende et forfløjent Udtryk. Saa blir hun konfirmeret en Dag, Præsten giver hende en Traktat om Synd mod et særligt Bud, hele Kvartalet har sine Tanker om hendes Fremtid. Saa gaar hun bort fra Kvartalet, bort fra det lille Rum. Solen lyser over Byen, Folk driver om i Gaderne med Blomster i Knaphullerne; hun gør selv en Landtur med i Droske . . .

Nu traf jeg hende igen inat. Hun lever dernede, hun stod i en Port og hvisked mod mig. Hun kunde ikke undgaa mig, jeg havde hørt hendes Stemme, og jeg kendte det røde Ar. Men Gud hvor hun var bleven fed!

— Kom hid; det er mig, sagde hun.

— Ja det er ogsaa mig, svarte jeg. Hvor du er bleven stor, Elina.

Stor? Hvad var det for Snak? Hun havde ikke Tid til Passiar. Vilde jeg ikke gaa med ind, da fik jeg ikke staa der længer og skræmme andre bort.

Jeg nævnte mit Navn, mindte hende om Baggaarden, om lille Hanna, alt jeg vidste. Lad os gaa ind og tale lidt sammen! sagde jeg.

Da vi kom ind spurgte hun:

— Giver De lidt at drikke?

Saaledes var hun.

— Tænk om Hanna ogsaa havde været her nu! Saa havde vi siddet sammen igen vi tre og pratet om Dit og Dat.

Elina lo skrattende.

— Hvad er det De vaaser om? Gaar De i Barndommen?

— Husker De ikke Hanna mere? spurgte jeg.

Da spytted hun arrigt frem for sig.

Hanna og Hanna! Trodde jeg at hun fremdeles var et Barn? Dette med Hanna laa altfor langt tilbage i Tiden; hvad var nu dette for Tøv! Skulde hun hente os noget at drikke?

Gærne det!

Hun rejser sig og gaar ud.

Jeg hørte Røster omkring i Sideværelserne, Korkeknald, Banden, smaa Skrig. Døre aabnedes og sloges i; nu og da blev der ude paa Gangen kaldt paa en Opvartningskone som fik en Ordre.

Elina kom tilbage. Hun vilde sidde hos mig, paa mit Fang; hun tændte sig ogsaa en Cigaret.

— Hvorfor maa jeg ikke sidde hos dig? spurgte hun.

— Fordi det ikke er det jeg vil Dem, svared jeg.

— Ja saa faar De betale Vinen og gaa.

Jeg sagde:

— Sæt Dem nu stille ned saa skal vi passiare lidt. Jeg skal naturligvis holde Dem skadesløs for Tiden. Og jeg gav hende nogle Penge; jeg talte dem ikke, men det var bra mange Penge.

Da blev hun øjeblikkelig blid og føjelig og hun satte sig pent ned. Men nogen Samtale kunde vi ikke føre med hinanden. Spurgte jeg hende om noget tog hun sig først Tid til at synge en Visestump eller tænde sig en ny Cigaret inden hun svarte. Om gamle Dage vilde hun intet høre. Den gamle skidne Baggaard, hvad var det at huske paa! — Maatte

hun ogsaa faa Lov til at bringe Opvartningskonen ude paa Gangen et Glas Vin?

Naturligvis!

— Jeg skal sige Dem, sagde hun, Konen er nemlig min Mor. Hun er Opvartningskone for os Piger. Det er mig som har hjulpet hende til denne Post. Hun tjener meget godt.

Hun bragte Vinen ud paa Gangen og kom tilbage igen.

— Skaal, gamle Ven! sagde hun.

Og vi drak af Vinen.

Atter vilde hun sætte sig paa mit Fang.

— Blir det ikke kedeligt i Længden her? spurgte jeg.

— Kedeligt? Nej. Hvorfor maa jeg ikke sidde hos dig?

— Hvorlænge har De været her?

— Jeg ved ikke rigtig. Det er det samme. Skaal igen!

Vi drak. Hun sang paany en Visestump uden Stemme, det rene Vaas, noget af en Revue.

— Hvor har De lært den Vise?

— Paa Tivoli.

— Gaar De ofte der?

— Ja naar jeg har Raad til det. Men nu har jeg ikke Raad mere. Værtinden var efter

mig om Penge idag. Værtinden tager saa stor Afgift, hun skal have saa mange Penge før der blir noget tilovers til os. — Du kunde kanske give mig nogle flere Penge?

Jeg havde Gudskelov nogle flere Penge at give hende.

Hun modtog dem uden Tak og uden nogen Slags Bevægelse; men hun følte maaske en liden Glæde indvendig. Hun bad mig forlange en Flaske Vin til. Jeg maatte pumpes ordentlig, syntes hun vel.

Vinen kom.

Men nu vilde hun ogsaa vise mig frem. Hun vilde kalde ind et Par af de andre Piger og give dem med af Vinen. Pigerne kom. De havde korte, stivede Skørter som rasled naar de rørte sig; deres Arme var nøgne og de havde kortklippet Haar.

Elina præsentered mig, og hun husked godt hvad jeg hedte. Hun fortalte lapset at jeg havde givet hende mange Penge, at jeg var en god gammel Ven af hende og at hun kunde bede mig om hvor mange Penge det skulde være saa fik hun dem. Det havde altid været saa. For saa rig var jeg.

Pigerne drak og blev glade de ogsaa, de overbød hinanden i at sige Tvetydigheder og

at gale op med Visestumper. Elina blev skinsyg naar jeg ogsaa henvendte et Ord til de andre, hun blev vrang og ubehagelig. Men dette at jeg ogsaa talte med de andre gjorde jeg med Overlæg forat drive Elina til at blive mere meddelsom og give mig et Indblik i hendes Sindstilstand. Det havde dog ikke den paaregnede Virkning; hun kasted med Nakken og gav sig noget at bestille. Tilsidst greb hun efter sit Ydertøj og belaved sig paa at gaa ud.

— Vil De gaa? spurgte jeg.

Hun svarte ikke, men nynned med en overlegen Mine og satte Hatten paa. Pludselig aabned hun Døren til Gangen og raabte ud:

— Gina!

Det var hendes Moder.

Hun kom, tungt trædende, slæbende i vide Tøfler, banked paa, traadte ind og blev staaende ved Døren.

— Du skal tørre Støvet af Kommoden hver Dag, har jeg sagt! sagde Elina myndigt. Hvad er dette for Slags Griseri! Den Sort Rengøring skal du ikke komme med til mig, forstaar du. Og Fotografierne derborte skal ogsaa tørres af hver Dag med et Klæde.

Moderen sagde: Ja! og vilde gaa igen. Hun havde utallige Rynker i Ansigtet og ind-

sunkne Kinder. Hun hørte paa Datteren med Lydighed og saa nøje paa hende for ikke at overhøre noget.

— Lad mig nu se at du husker det! sagde Elina.

Moderen svared: Ja Kors! og gik. Hun lukked Døren stille efter sig for ikke at volde nogen Støj. Men ellers saa ogsaa hun raa nok ud.

Elina stod paaklædt. Hun vendte sig til mig og sagde:

— Ja nu er det bedst De betaler Vinen og gaar.

— Tak for mig! sagde Pigerne og drak ud.

Jeg blev lidt betuttet.

— Vinen? sagde jeg. Ja vent lidt! Jeg trodde jeg havde givet Dem for Vinen; men kanske jeg har mere. Jeg tog til Lommen igen.

Pigerne begyndte at le.

— Jasaa er det Rigdommen hans! Du havde jo faaet saa mange Penge af ham, Elina, og nu kan han ikke betale Vinen! Hahaha!

Da blev Elina rasende paa mine Vegne.

— Ud med Jær! skreg hun. Jeg vil ikke have Jær her mere. Penge? Han har Penge som Græs! Her skal I se hvad han har givet mig! Og hun kasted triumferende Sedler og

Sølv paa Bordet. Han har betalt baade Vinen og mig, se her! I har aldrig set saa mange Penge paa en Gang. Jeg kan betale Vært-inden for to Maaneder, forstaar I det! Jeg sagde det bare forat ærgre ham lidt, forat spøge lidt med ham. Men I skal ud!

Og Pigerne maatte ud. Elina begyndte at le skrattende og nervøst da hun laased Døren efter dem.

— Jeg vil virkelig ikke have dem her, sagde hun undskyldende. Det er i Grunden nogle kedelige Tøser som jeg ikke har Omgang med. Syntes ikke du ogsaa det at de var kedelige?

— Nej det syntes jeg ikke, svared jeg for yderligere at beskæmme hende. De svarte naar de blev spurgt; de fortalte hvad jeg vilde vide om dem selv. Det var tækkelige Piger.

— Saa kan du jo gaa du ogsaa! skreg Elina til mig. Gaa bare efter dem hvis du har Lyst. Jeg holder ikke paa dig. For Sikkerheds Skyld stak hun nu Pengene til sig som hun havde slængt udover Bordet.

— Jeg vilde gærne spørge Dem om noget, sagde jeg, hvis De kunde bekvemme Dem til at sidde roligt ned og høre paa mig.

— Spørge mig om noget! svared hun haan-ligt. Jeg har ikke noget med dig at skaffe.

Det er vel om Hanna igen? Dette Vrøvl om Hanna gør mig brækkefærdig. Jeg kan ikke leve af det.

— Men kunde De ikke ville ud af dette Liv? spurgte jeg.

Hun lod som hun ikke hørte det, hun begyndte igen at vimse om og ordne i Rummet og plystred dertil forat holde sig kæk.

— Ud af dette Liv? sagde hun og stod pludselig foran mig. Hvorfor det? Hvor skal jeg hen? Hvem skal jeg gifte mig med, tror du? Hvem vil have en slig en som mig? Og tjene vil jeg ikke.

— De kunde jo prøve at komme Dem ud af Landet og begynde et hæderligt Liv.

— Vrøvl, Vrøvl! Hold op! Er du bleven Missionær? Hvorfor komme mig ud af Landet? Jeg har det ganske godt, jeg slider ikke ondt i nogen Retning. Hør, skal vi faa lidt mere Vin? Men bare vi to. Ikke de andre ogsaa . . . Gina! raabte hun ud af Døren.

Hun forlangte mere Vin, drak og blev mindre og mindre tiltalende. Nogen ordentlig Besked var det ikke at faa af hende, hun nynned uafladelig Revuestumper mens hun sad og tænkte. Saa drak hun igen og hendes Lader blev frastødende. Hun vilde gentagne

Gange hen paa mine Knæ, hun stak Tungespidsen ud af Munden mod mig og sagde: Se her! Tilslut spurgte hun lige ud:

— Blir du her inat?

— Nej, svarte jeg.

— Saa gaar jeg ud, sagde hun . . .

Fortælleren taug.

— Naa? spurgte jeg.

— Hvad vilde De gøre, naar De havde et saadant Valg? Vilde De blive eller gaa? Se det er Spørgsmaalet. Men ved De hvad jeg beslutted mig til?

Han saa paa mig.

— Jeg blev! sagde han.

— Blev De? spurgte jeg med gabende Mund. Om Natten? Hos Pigen?

— Jeg er en nedrig Sjæl, sagde han.

— Men i Alverden, hvad tænkte De paa! Blev De fuld?

— Det ogsaa. Tilslut. Men fremfor alt er ikke jeg mindre modbydelig og jammerlig end andre Mennesker, det er Sagen. Hun var en Kvinde hvis Historie jeg kendte, en rørende og rystende Historie; det blev mig en sælsom Vellyst at være ryggesløs. Forstaar De det? Saa blev jeg. Og hvilket Hav af Ryggesløshed vi sank i! . . . .

Den nederdrægtige Kyniker rysted paa Hovedet ad sig selv.

— Men nu vil jeg gaa ned til hende igen, vedblev han. Der maa endnu kunne gøres noget. Naa, De mener at jeg ikke er rette Manden? Jeg er dog maaske ikke saa slem som De tror. De tænker paa Historien inat? Husk paa, var ikke jeg bleven saa var en anden kommet og paa et saadant Bytte vilde hun rimeligvis have tabt. Skulde hun vælge sin Omgang tror jeg hun trygt kunde vælge mig; jeg er nænsom og forstaaelsesfuld, jeg glemmer heller ikke et Øjeblik at stritte imod. Men det mærkelige er at det netop var dette Træk hos mig som ophidsed hende. Hun sagde det selv. Du stritter saa dejligt imod! sagde hun. Hvad skal man gøre overfor en saadan Kvinde? Og saa tænke sig til at saa ilde tilredt er hun bleven i sit Hjærte ene og alene for de Blomsters Skyld! Det var Begyndelsen. Havde det været tilladt at plukke Blomster paa Gravene saa var hun nu en hæderlig Kvinde. Men se der kneb vi hende, og jeg hjalp til, jeg hjalp til!

Han rysted atter paa Hovedet og hensank i Græmmelse over Alt.

Endelig vaagned han som af en Døs.

— Jeg har vist opholdt Dem. Jeg føler ogsaa selv at jeg er træt. Ved De hvormange Klokken er?

Jeg tog til mit Ur. Jeg havde det ikke, jeg havde glemt det tilbage hjemme.

— Ja Tak det kan ogsaa være det samme, sagde han og rejste sig, strakte sine Ben, trak sine Buksenæ ned. Se der kommer den fornemme Frue tilbage, Sorgen er endt, den lille Pige bærer ingen Blomster mere. Blomsterne ligger igen dernede, Roser og Kameliaer; om fire Dage er de visnet. Om en liden Pige bemægtiger sig disse Blomster til Sko, saa tror jeg ikke, det er Synd . . .

Nu saa Manden et helt Minut paa mig, traadte mig nærmere og brast i en tyst, gabende Latter.

— Se slige Historier skal man fortælle, sagde han. Dem er der Marked for. Tusind Tak, højstærede Tilhører!

Han tog Hatten af, bukked og gik.

*

Jeg sad tilbage i en yderlig forbløffet Tilstand. Han havde med en Gang hensat mig i en Hvirvel af Forvirring og snurret pludselig

rundt med min klare Forstand. Det Svin, han havde været hos Pigen hele Natten! Pigen? En forbandet Skrøne; han havde holdt mig for Nar, hans rystende Fortælling var Opspind fra Ende til anden. Men hvem var han da, denne Ærkeskælm? Træffer jeg ham engang til saa smælder det! Han har kanske læst Historien et Sted og lært den udenad; den var ikke af de værste, Fyren havde Talent. Hahahaha, min Sjæl og Salighed tog han mig ikke fortræffeligt ved Næsen!

Jeg gik hjem i en farlig Vildrede. Jeg husked at søge efter mit Ur. Det laa ikke paa Bordet. Jeg slog mig et brat Slag for Panden: mit Ur var stjaalet! Naturligvis havde han stjaalet mit Ur, da han sad ved Siden af mig. Hoho, din Helvedes Brand!

Nu var der to Udveje. Jeg kunde mælde det og faa mit Ur tilbage om et Par Dage af en Pantelaaner. Saa blev vel ogsaa Tyven nappet straks efter. Eller jeg kunde tie stille. Det var den anden Udvej.

Jeg taug.

AF KNUT HAMSUN

SULT
AMERIKAS AANDSLIV
MYSTERIER
REDAKTØR LYNGE
PAN
NY JORD
SIESTA
VED RIGETS PORT
LIVETS SPIL
AFTENRØDE
VICTORIA
MUNKEN VENDT
I ÆVENTYRLAND
DRONNING TAMARA